

Mei

De strategische waarde van Spoorwegen en Automobielen.

DOOR

B. VAN SLOBBE,

Kapitein van den Generalen Staf.

(Vervolg en slot van blz. 219).

De groote waarde van spoorwegtroepen voor den strategischen aanvaller ten behoeve van het herstel en de bediening der lijnen in het vijandelijk gebied spreekt duidelijk uit de moeilijkheden, door de Duitschers in 1914 ondervonden. Niet alleen konden de Duitschers niet van het noodige worden voorzien, maar ook het verplaatsen van troepen werd door de slechte verkeerstoestanden zeer bemoeilijkt. 2 Korpsen van het 7e leger en de 7e cavaleriedivisie kregen 5 September bevel zich van den linker- naar den rechtervleugel te verplaatsen. Zij kwamen eerst 15 September te St. Quentin. Op het oogenblik, dat de groote slag plaats vond, waren zij dus nergens te gebruiken. Van Deutsche zijde wordt beweerd, dat men reeds eerder een tweetal korpsen naar den rechtervleugel had willen verplaatsen, maar dat men het had nagelaten, omdat generaal Von Tappen verklaarde, dat dit onmogelijk was door de vernielingen van het Belgische spoorwegnet.

De Franschen hadden de volle beschikking over de benoedigde spoorwegen. 16 Augustus, dus nog voordat hunne concentratie was afgelopen, werden vervoeren gelast, die de concentratievervoeren moesten snijden.

Generaal Joffre heeft, toen hij inzicht kreeg in de groepeerings der Deutsche legers, aan zijnen rechtervleugel meerdere korpsen en reservedivisiën ontnomen om zijn linkervleugel te versterken. De spoorwegen hebben hem in staat gesteld de voorgenomen manoeuvre tijdig uit te voeren.

Ook gedurende de „Course à la mer” hebben de Franschen uit hun spoorwegnet groote voordeelen getrokken. Wel gelukte het hen niet met voldoende krachten de Duitschers te overvleugelen, teneinde op den Noordelijken flank omvattend te kunnen optreden, maar wel zijn zij in staat geweest steeds weer, zij het ook soms op het laatste oogenblik, troepen te stellen tegenover de vijandelijke krachten, die evenens de flank trachtten af te winnen.

De Duitschers waren bij deze „Course à la mer” in ongunstige omstandigheden, omdat het Fransche spoorwegnet nog niet geheel hersteld was.

Zij moesten het vervoer langs groote omwegen over het Belgische net leiden. Dit nadeel was van groote beteekenis in verband met de snelheid, die hunne actie eischte.

De Franschen hebben in dit tijdperk vooral gebruik gemaakt van de lijn Parijs—Boulogne. Het leger van Castelnau werd naar région Roye, dat van Maud'huy naar région Arras, dat van d'Urbal naar région Ypres vervoerd. Het Engelsche leger werd per trein van de Aisne naar den Yser overgebracht en aan de Aisne vervangen door Fransche troepen.

De Fransche spoorwegen hebben toen bijna 70 divisiën (800.000 man) over afstanden van 65—400 K.M. vervoerd. De verbinding Parijs—Nancy was bij Meaux verbroken. De aan- en afvoer der legers en het transport van de burgerbevolking uit België en Noord-Frankrijk deden tegelijkertijd een krachtig beroep op de spoorwegen.

Voor de genoemde operatieve vervoeren werden de zoogenaamde rokades gebezigd. De Duitschers beschikten vóór en tijdens den Marneslag over geen behoorlijke rokades, zoodat zij weinig nut hadden van de lessen, door hen opgedaan bij de oefeningen in vredes-tijd, toen het snel verplaatsen van troepen voor operatieve doeleinden meermalen was behandeld. De Franschen bezaten enkele rokades. Het belang van deze dwarsverbindingen voor operatieve vervoeren was in het licht getreden. Gedurende den oorlog heeft men door uitbreiding van het net meerdere rokades verkregen. De Franschen bezaten er op het einde van den oorlog 4 achter het front: deze gingen of over Parijs of er betrekkelijk dicht langs. Men rekende er op per lijn minstens 1 divisie per dag te kunnen vervoeren, dus zou men per dag over de spoorlijnen ongeveer 4 divisiën kunnen verplaatsen.

De spoorwegen, die uit het achterland naar het front voerden, vormden de operatielijnen. Zij waren de etappelijnen, onmisbaar voor de legers. Met de dwarsverbindingen vormden de juist bedoelde spoorwegen het operatieve net, dat het opperbevel in staat moest stellen te manoeuvreeren.

Op het laatst van den oorlog lieten de spoorwegnetten, die doelmatig ingericht en waar noodig uitgebreid waren, in de voornaamste gebieden eene snelle concentratie van aanzienlijke krachten toe. De legering der reserves hield daarom verband met de ligging der inlaadstations, vooral aan de rokades.

In den stellingoorlog trachtte de aanvaller ten behoeve van de strategische doorbreking de capaciteit der transportmiddelen voor eene snelle concentratie zooveel mogelijk uit te buiten. Vooral toen men den aanval eerst inzette, nadat hij methodisch was voorbereid, streefde men er naar overmacht op den vijand te verkrijgen wat betreft de mogelijkheid snel troepen aan te zetten. Het offensief in Champagne eischte 2073 treinen, waarmede 820.000 man en 29.000 paarden werden vervoerd. Gedurende den strijd bij Verdun zorgden 3592 treinen voor het aantrekken der Fransche reserves. Voor den Sommeslag werden door de geallieerden 6768 treinen gebezigd.

Bij de doorbraakpogingen in den stellingoorlog had ook de verdediger veel nut van zijn spoorwegnet.

Het is begrijpelijk, dat dikwijls de offensieve stooten als doel hadden eene verbetering van de eigen spoorwegverbindingen en (of) eene versterking van die van den vijand. Het waren dan vooral de rokades, die door hun beloop de gunstigste doelen boden en in den stellingoorlog van het meeste belang waren.

De Duitsche aanvallen in 1918 tegen Amiens en de „Chemin des Dames” zijn eenigermate te beschouwen als gericht tegen de zijwaartsche verbindingen. Kon men deze over een voldoende diepte verbreken, dan zou het front in 2 deelen zijn gescheiden. Bij den aanval in Maart tegen Amiens gingen achtereenvolgens verloren de rokades Chaulnes—Compiègne en Montdidier—Orny; een derde rokade, Amiens—Clermont, kwam onder het bereik van de Duitsche artillerie. Daardoor was het gebied, Zuid van de Somme, met dat ten Noorden er van nog slechts verbonden door ééne lijn met dubbel en ééne met enkel spoor, waarlangs de zijwaartsche verplaatsing van troepen, een deel van den aanvoer der benodigdheden voor het Engelsche leger en de afvoer van het materieel der mijnen van Pas de Calais moesten geschieden.

De toestand van het eigen en die van het vijandelijk spoorwegnet zijn factoren, die mede zullen spreken bij het bepalen der plaats van een offensief.

Vooraf in den stellingoorlog komt dit duidelijk uit. De Duitschers kozen in 1916 voor hun groot offensief Verdun onder andere redenen, omdat de Franschen daar over betrekkelijk slechte verbindingen beschikten. De spoorlijn langs het Maasdal was niet te gebruiken, zoolang St. Mihiel in Duitsche handen was; de spoorweg Nancy—Parijs werd bij Lérrouville bedreigd. De Franschen hebben met behulp van automobielen de moeilijkheden opgelost. Hierop wordt teruggekomen.

In den zomer van 1918 ondernamen de geallieerden op het Westfront eerst eenige „offensives de dégagement” o.a. met het doel enkele hoofdlijnen achter hun front in gebruik te kunnen nemen. Zoo werd de aanval op de uitstekende punt bij Montdidier ingezet om weder de beschikking te krijgen over de lijn Parijs—Amiens. Door het terugdringen van de bocht bij St. Mihiel zou men weder de lijnen over Lérrouville—Commercy kunnen benutten.

Einde October verloren de Duitschers hun laatste rokade in Frankrijk, die over Maubeuge, Hirson, Charleville, Montmédy, Metz.

Bij de operatiën op het Zuid-Oost-front van Europa was de verovering van Nisj van zeer groot belang, omdat toen de Balkanspoorweg in gebruik kon worden genomen.

Daar bij operatiën tegenwoordig meer nog dan vroeger snelheid een eerste eisch is, omdat verrassing door het gebruik van vliegtuigen en radio minder gemakkelijk worden verkregen, zal men

trachten overmacht over den vijand te hebben wat betreft de capaciteit der spoorwegen.

Tegenover de Rumeniërs zetten de Duitschers hun voorgenomen offensief over Kronstadt niet door, omdat de spoorweg over Schassburg—Kronstadt, die nog gedeeltelijk door de Oostenrijkers werd gebruikt, slechts eene capaciteit van 11 treinen per dag bezat. De Rumeniërs konden naar hun front, Zuid van Kronstadt, dagelijks minstens 30 treinen laten loopen, zoodat zij, niettegenstaande de slechte gelegenheid, die hun spoorwegnet bood om zijwaarts troepen te verschuiven, plaatselijk, wat vermogen betreft om versterkingen aan te voeren, tegenover de Duitschers in gunstige omstandigheden waren.

Het gebruik, dat de Duitschers van hunne spoorwegen maakten voor hunne operatiën tegen de Russen, is zeer sprekend voor de waarde der spoorwegen ten behoeve van het opereeren op de groot-strategische binnenlijnen en ten behoeve van de operatiën op een operatietooneel.

De Duitschers beschikten over zes dubbellijnen om troepen van het West- naar het Oostfront of omgekeerd te vervoeren. Gemiddeld kon elke lijn in 8 dagen een legerkorps van het eene naar het andere front overbrengen. In Oost-Pruisen was de toestand minder gunstig. De meeste banen daar waren enkel. Slechts 2 doorgaande dubbellijnen waren beschikbaar: Goszlerhausen—Allenstein—Korschen en Marienburg—Königsberg—Insterburg..

21 Augustus 1914 woonde *Ludendorff* bij Namen den Sambre-overgang bij. 22 Augustus te 9.00 voorm. wordt hij in het groote Hoofdkwartier te Coblenz ontboden. Om 9.00 nam. vertrekt hij met een extratrein naar het Oostfront; 23 Augustus komt *Hindenburg* in den trein te Hannover; te 2.00 nam. zijn zij te Marienburg, 27 Augustus begint de slag bij Tannenberg.

Het I K. was van 24—26 Augustus over 120 K.M. afstand per trein vervoerd. Het was daardoor in staat den Russischen linkervleugel omvattend aan te grijpen. De 3e reserve-divisie werd in 1 dag vervoerd.

Gedurende den slag kwamen aan: het Garde reserve-korps, het 11e korps en de 8e cavalerie-divisie, die 20 Augustus nog in het Westen stonden. Zij hebben niet meer kunnen deelnemen aan den slag.

Na den slag bij Tannenberg werd *Rennenkampff* aangegrepen, daarna werd het grootste deel van het 8e leger als 9e leger naar Opper-Silezië vervoerd. 15 September stond de rechtervleugel van het 8e leger nog bij Suwalki. Het 9e leger zou met den rechtervleugel bij Krakau komen. De afstand Suwalki—Krakau bedraagt 800 K.M. 27 September stond het 9e leger, bestaande uit 4 korpsen, 1 res.-divisie, een landweer-divisie en 1 cavalerie-divisie gereed om voorwaarts te gaan.

Bij de operatiën in Polen werd de abnormale spoorwijdte van het Russische net als een groot bezwaar ondervonden.

Uit vrees omvat te worden brak H i n d e n b u r g 27 October den slag aan den Weichsel af. De Duitschers gingen terug, alle spoorwegen vernielend, waardoor de vervolging der Russen tijdig tot staan kwam.

6 November was het 9e leger te Kreuzberg. 7 November begon het vervoer voor eene concentratie in het gebied, Z.W. van Thorn. In 3 dagen was het leger overgebracht over een afstand van ongeveer 250 K.M. Uit het Westen waren intusschen een drietal cavaleriedivisiën te Gnesen uitgeladen. Van het 8e leger uit Oost-Pruisen werden eenige divisiën bij het 9e leger aangetrokken.

10 November gingen 5½ korps voorwaarts in de richting Lodz en Kutno tegen den Russischen vleugel. Nadat de opmarsch was begonnen, kwamen een viertal korpsen uit het Westen aan.

De Duitschers hebben dus wel de capaciteit hunner spoorwegen benut. Zij waren in gunstige omstandigheden tegenover de Russen, die de spoorwegen in Polen, West van den Weichsel, niet konden gebruiken.

De Duitschers bezigden in deze periode van den oorlog hun spoorwegnet voor de operatiën op de grootstrategische binnenlijnen (vervoer van het West- naar het Oostfront); op het Oostfront maakten zij er gebruik van voor hunne operatiën op de binnenlijnen in Oost-Pruisen en daarna voor die op de buitenlijnen ten opzichte van de Russen in Polen.

Dat de strategische verdediger door eene goede spoorwegstrategie tegenover den aanvaller in gunstige omstandigheden kan komen, wordt zoowel door het verloop der operatiën op het Westfront als door dat der operatiën van de Duitschers tegen de Russen op het Oost-front in het begin van den oorlog aangetoond.

Vóór een groot offensief moet men het gebruik, dat men van de operatielijnen na verkregen succes zal maken, onder het oog zien, teneinde verwarring bij het oprukken te voorkomen. In het begin van 1916 was tusschen de Franschen en de Belgen overeengekomen, dat bij een offensief voor de legers, die door België zouden gaan, een vijfjal verbindingen zouden worden gevormd. Zoo was reeds bepaald, dat het Belgische leger alsdan zou beschikken over de lijn Duinkerken—Cortemarck—Brugge—Gent—Antwerpen—Aerschout—Diest—Hasselt en over enkele transversale lijnen naar de volgende operatielijn.

Bij het opmaken van een manoeuvreplan zal het advies van dengene, die met den dienst der spoorwegen is belast, van groote waarde zijn, zoowel met het oog op de capaciteit, die het eigen net heeft als in verband met het net, dat in 's vijands handen is. Een goed opgezet offensief kan het eigen strategische operatienet in waarde doen toenemen en dat van den vijand zeer in kracht doen verminderen.

De troepenleiding moet niet rechtstreeks ingrijpen in de vervoeren. De transporten moeten worden inelkaar gezet en — indien noodig —

gewijzigd door dengene, die belast is met den dienst der spoorwegen en automobielen.

7 Augustus 1914 moest het XV Duitsche korps van Straatsburg in Zuidelijke richting worden vervoerd om deel te nemen aan eenen tegenaanval, door den commandant van het 7e leger gelast tegen den stoot, door de Franschen met 1 korps en 1 cavaleriedivisie uit Belfort in den Elzas gedaan.

Eene wagenreserve der spoorwegen stond gereed. Het transport kon 4 uur, nadat het bevel ertoe was gegeven, aanvangen. Men wilde de treinen met 20 minuten afstand laten rijden. Er kwam vertraging in het vervoer, omdat de troepen niet tijdig aan de inlaadstations waren en omdat deze laatste geen voldoende capaciteit bezaten.

Toen het legercommando de uitlading gedeeltelijk wilde terugleggen, trad het daarvoor rechtstreeks in verbinding met de spoorwegautoriteiten. Hierdoor ontstonden storingen. Het bleek, dat men, om het spoorwegnet economisch te gebruiken, de regeling der vervoeren moet overlaten aan de militaire leiding der transportmiddelen.

Vóór 1914 behoefde men bij het maken van een operatieplan geen rekening te houden met de mogelijkheid op groote schaal troepen met automobielen te vervoeren.

Voor dekkingsmaatregelen, voor de strategische overvallingen zou men den automobiel wellicht toen reeds hebben kunnen gebruiken, op de uitvoering van den strategischen aanval of de strategische verdediging konden zij geen invloed uitoefenen. Voor het doen functioneeren van geheele operatielijnen kwamen zij niet in aanmerking. Aan groote operatieve vervoeren met automobielen werd nog niet gedacht.

De beteekenis, die de automobielen voor de mobilisatie en de concentratie kunnen heben, werd reeds in het kort aangegeven. Zij zullen daarbij slechts aanvullend worden gebezigd.

Gedurende het voorwaarts rukken van den strategischen aanvaller zullen zij in een gebied waar de spoorwegen zijn vernield, belangrijke diensten kunnen bewijzen. Hieruit vloeit voort het belang, dat voor den aanvaller is gelegen in een bruikbaar wegennet. Hij, die den aanvaller zooveel mogelijk in zijne bewegingen wil belemmeren, zal dus de vernieling van het wegennet niet mogen verwaarloozen.

Vervoer van groote eenheden met automobielen bleek gedurende den oorlog zeer goed mogelijk. De vervoercapaciteit der Fransche auto-reserves werd reeds gemeld.

Eenige voorbeelden zullen een beeld kunnen geven van hetgeen men van de automobielen voor de operatieve vervoeren kan verwachten.

In October 1914 gedurende de „Course à la mer” beschikte F o c h als commandant van de „Groupe d'Armées du Nord” over een autoreserve, samengesteld uit verschillende groepen. Deze reserve werd tot de vervoercapaciteit van eene divisie opgevoerd. Zij heeft, versterkt met Engelsche auto-formaties, goede diensten bewezen voor het vervoer

naar het front van ver achterwaarts uitgeladen Fransche en Engelsche troepen. Zoo werd 1 Fransche divisie van Amiens naar Arras en werden 26000 Engelschen van Hesdin naar Bethune vervoerd.

Toen op het einde van 1917 de toestand voor de Italianen door het succes van het Duitsch-Oostenrijksche offensief kritiek was geworden, werden Fransche en Engelsche versterkingen van het Westfront naar Italië gezonden. Men beschikte voor den overgang over de Alpen slechts over de spoorwegen van Modane en van Ventimille, die beide van beperkte capaciteit waren (respectievelijk van 12 en 24 treinen per 24 uur). Daarom deed men autocolonne bijspringen, die o.a. het traject Grenoble—Pignerol (900 K.M.) in 9 etappes bereden.

Ook gebruikte men de autocolonne om bagage en levensmiddelen over de Alpen te voeren, waardoor de treinen meer troepen konden overbrengen.

Gedurende het Duitsche offensief in het voorjaar van 1918 bleek hoe nuttig het was, dat de Franschen het troepenvervoer met automobielen over groote afstanden en de circulatie ervan hadden voorbereid. De Duitschers maakten een bres in het Sommefront; een deel van het Engelsche leger werd doorbroken; de Noordelijke vleugel der Franschen moest wijken. Parijs werd bedreigd. 25 Maart werd een legerkorps met auto's naar den rechtervleugel der Engelschen vervoerd. In 7 dagen werden met auto's aangevoerd 3 volledige divisieën en de infanterie van 30 divisieën.

In den nacht van 16 op 17 Juli 1918 werd in de région d'Auve (bij Ste Ménéhould) de 63e divisie met volledige artillerie ingeladen; om 7.00 voorm. werd zij, na 175 K.M. te hebben afgelegd, uitgeladen te Boullare, Rouvres e.o.

In de tweede helft van September 1918 is het grootste deel van het Amerikaansche leger van de région St. Mihiel in Noordelijke richting verplaatst om te kunnen deelnemen aan een offensief in de algemeene richting Mezières. De transporten hadden 's nachts plaats zonder verlichting. In 6 nachten waren 12 Amerikaansche divisieën (\pm 400.000 man) over een gemiddelden afstand van 75 K.M. overgebracht.

Voor eenen terugtocht zijn de spoorwegen en de automobielen van zeer groote waarde. Zij maken het mogelijk terug te gaan in de richting en op de wijze, die het meest doelmatig zijn. Bij eenen methodischen terugtocht moeten de versnelde middelen van vervoer de strijdmiddelen en de voorraden afvoeren en meestal den verdediger in staat stellen een nieuwe stelling in te richten.

Dat het bij eenen terugtocht van groot belang is de spoorwegen en de wegen zoodanig te vernielen, dat de vijand niet snel kan volgen, sprak duidelijk uit hetgeen van de operatiën der eerste maanden van den oorlog, zoowel op het West- als op het Oostfront, werd medegedeeld.

In 1918 hadden de Duitschers bij hunnen terugtocht de spoorwegen grondig vernield, zoodat de Franschen deze slechts tot de lijn Cour-

tray—Lille—Le Cateau—St. Quentin—La Fère—Laon—Berry-au-Bac—Vouziers—Verdun konden gebruiken. Ook het wegennet was vrij grondig vernield, zoodat ook het vervoer met automobielen groote bezwaren ondervond.

De Franschen hadden vóór de hervatting van den bewegingsoorlog, wel verwachtende, dat de spoorwegen niet bruikbaar zouden zijn, de „réserve automobile interalliée” opgericht. Zij achtten de Fransche autoformaties niet voldoende om de oprukkende troepen van het noodige te blijven voorzien en bovendien nog sterke reserves te vervoeren. Zij rekenden voor 40 divisïën, die aan het offensief deelnamen, te moeten aanvoeren 200 ton per dag en per divisie over afstanden van 50 tot 100 K.M. Daarvoor zouden noodig zijn $40 \times 4 = 160$ groepen à 80 automobielen. Bovendien wilde men kunnen vervoeren $\frac{1}{4}$ der sterkte aan troepen, dus 10 divisïën, waarvoor 11000 vrachtauto's noodig werden geacht. De „réserve automobile interalliée” moest dus bestaan uit ± 24000 automobielen, waarvan Frankrijk, Engeland, Amerika, Italië en België er respectievelijk 8000, 7000, 8000, 1000 en 1000 beschikbaar zouden stellen. De opperbevelhebber kon terstond, wanneer hij dit noodig oordeelde, deze aantallen auto's aan de geallieerde legers onttrekken om de „réserve aut. interalliée” te vormen. Dit aantal auto's stelde de geallieerden ongetwijfeld in staat na doorbraak van het Duitsche front tot de vervolging over te gaan, al zou de toestand der wegen zich hierbij wel doen gelden. De vervolging zou echter toch niet ver kunnen worden doorgezet, daar men zich niet over onbeperkten afstand van de eindpunten der spoorlijnen had kunnen verwijderen. In de praktijk was gebleken, dat een grens van 120 à 150 K.M. in den regel niet kan worden overschreden. In verband met het groote aantal beschikbare automobielen en de goede voorbereiding kon deze grens voor de geallieerden in 1918 iets ruimer worden genomen.

Uit bovenstaande voorbeelden is wel gebleken, dat aanzienlijke vervoeren met automobielen ten behoeve van de operatiën mogelijk waren. Men moet daarmede bij het opzetten van eene manoeuvre wel degelijk rekening houden. Vooral de dwarsverbindingen zullen eenen grooten rol kunnen spelen.

Het gebruik van automobielen zal vooral van belang zijn om bij uitgebreide fronten snel reserves aan te voeren, b.v., in den stellingoorlog om troepen, die een zeer breed front innemen, te versterken, in den bewegingsoorlog om troepen, belast met eene dekkende taak, snel te hulp te komen.

Maar, zooals reeds werd aangegeven, ook voor de zuivere manoeuvre kunnen automobielen goede diensten bewijzen, hoewel de moeilijkheden, verbonden aan het verplaatsen van groote eenheden, aanzienlijk zijn, vooral in verband met het meevoeren der artillerie met voldoende munitie en in verband met de lengte van groote automobielcolonnes.

Voor de infanterie eener divisie met hare mitrailleurs, hare keuken-

wagens, hare gedeeltelijke bagage en haren gedeeltelijken munitievoorraad zijn volgens Fransche opgaven \pm 800 auto's noodig, die eene colonnelengte hebben van \pm 24 K.M. Wil men ook de batterijen van 7,5 c.M. met verminderde bespanning meevoeren, dan wordt de colonnelengte ongeveer 34 K.M.

Bovendien moeten de colonnes door jachtvliegers worden beschermd.

Gedurende den oorlog 1914—1918 had het vervoer van troepen met automobielen steeds achter een beveiligend front plaats. In de toekomst zal men er op moeten rekenen, dat dit vervoer ook in niet beveiligde zônes zal plaats hebben. De verdediger zal het kunnen toepassen voor het aantrekken van reserves, voor het dekken van den terugtocht, voor het uitvoeren van eene manoeuvre; de aanvaller kan er gebruik van maken om steun te geven aan zijne cavalerie, om reserves aan te trekken, voor eene omvattende manoeuvre, voor de vervolging.

In Duitschland zijn den laatsten tijd eenige malen oefeningen gehouden in het vervoer van troepen met automobielen in niet beveiligde terreinen. Eene oefening, waarbij een versterkt bataljon infanterie werd vervoerd, om na te gaan in hoever men op deze wijze steun aan cavalerie kan geven of het autotransport van groote afdeelingen kan dekken, leerde, dat kleine eenheden op auto's in onbeschermd terrein ongetwijfeld zelfstandig kunnen optreden.

Ook werd eene oefening gehouden in het vervoer van eene divisie. In verband met vredesomstandigheden werd slechts een detachement, bestaande uit een regiment infanterie, eene afdeeling veldartillerie en pioniers vervoerd. Bij het transport waren motorrijders en pantserauto's ingedeeld. Het vervoer had plaats met 9 colonnes elk van 60 ton. Elke colonne bestond uit 23 auto's, de afstand tussehen de wagens was 40 M.; tussehen de colonnes werd 2 K.M. afstand genomen. Op deze wijze werd de totale lengte van het transport 25 K.M. Voor eene divisie, die zonder hare zware artillerie zou worden vervoerd, rekende men 31 autocolonnes noodig te hebben. De colonnelengte zou 91 K.M. bedragen. Men kwam echter tot de conclusie, dat in principe niet meer dan 1 versterkt regiment langs den zelfden weg zou worden vervoerd. Elk detachement zou dan in eigen beveiliging kunnen voorzien door het vooruitschuiven van b.v. een versterkt bataljon. Deze voorhoede zou zich met sprongen van 20 tot 25 K.M. op eenen afstand van gemiddeld 50 K.M. vóór het regiment bewegen. Bovendien achtte men verkenning op grooten afstand, flankbeveiliging en beveiliging tegen luehtaanvallen noodzakelijk.

Een bezwaar van het aangeduide vervoer veroorzaakte de moeilijkheid der beveiliging buiten de wegen. Men meende, dat rupsbandenauto's hier uitkomst zullen moeten geven.

De conclusie, waartoe men kwam, was, dat het mogelijk zou zijn met groote eenheden op auto's in onbeschermd terrein op te treden.

Daar men echter niet zou beschikken over paarden voor eene groote offensieve actie, meende men, dat men van deze vervoeren alleen gebruik zou kunnen maken voor het beletten van eenen doorbraak, het stoppen van eene bres, het snel bezetten van gunstige stellingen, het bij de vervolging brengen van troepen in den rug van den vijand.

Deze conclusie is niet geheel duidelijk. Zonder twijfel zal men, de auto's verlatend, niet oogenblikkelijk tot eene ver doorgevoerde offensieve actie kunnen overgaan, maar indien van de artillerie de bespanningen worden medegevoerd, zij het ook op verminderde sterkte, indien de gevechtsvoertuigen en een deel van de munitietreinen en het hoogst noodige van de bagage worden medegenomen, zal men toch na de uitlading de troepenafdeelingen kunnen groepeeren voor eene offensieve beweging op niet te groote schaal. Een deel der automobielen zal dan voor den aan- en afvoer kunnen worden benut.

Zijn eenmaal troepen met automobielen in een onbeschermd terrein doorgedrongen, dan kan de verdere aanvoer met automobielen meer geregeld plaats heben, zelfs zal dan, indien de vooruitgeschoven troepen eene voldoende veiligheid waarborgen, onder sommige omstandigheden, van de spoorwegen gebruik kunnen worden gemaakt.

Met eene dergelijke actie zal rekening moeten worden gehouden. Voor een klein land zal het gevaar door middel van eene onderneming met automobielen te worden overvallen niet denkbeeldig zijn. Terrainafscheidingsen, vooral rivieren en kanalen, zullen voor het afweren van zulke overvallingen, van groote waarde zijn.

Aan- en afvoer.

Reeds werd aangegeven, dat in normale omstandigheden de troepen zich niet verder dan 120 à 150 K.M. van de spoorlijnen kunnen verwijderen.

Bij den bewegingsoorlog zal de aanvaller kans loopen alle spoorwegen in het vijandelijk gebied vernield aan te treffen.

Hij is dan voorloopig op de auto's aangewezen en moet terstond beginnen met het herstel van het spoorwegnet. Hij zal daartoe vooraf dit net hebben moeten verkennen. De auto's kunnen in deze periode behalve voor den rechtstreekschen aan- en afvoer ook worden gebezigd om vernielde stukken spoorweg te vervangen.

In den bewegingsoorlog streeft men er naar om ieder leger een dubbele spoorwegverbinding te geven. Het verzamelstation (de aanvangstations) in het achterland is (zijn) verbonden met de gare régulatrice (Verteilungsbahnhof, Regelingsstation) van het leger, gelegen achter het operatiegebied. In den stellingoorlog zal men per leger een of twee étappelijnen hebben van het achterland naar het Regelingsstation. Daar gaan zij over in de rokadelijnen.

Gewoonlijk zal de étappediens achter het front langs de spoorlijnen, die van het regelingsstation naar de troepen voeren, maga-

zijn, munitiedepôts, hospitalen enz. oprichten. Deze vormen dus een soort bewegelijke basis. In den stellingoorlog kunnen dergelijke depôts enz. bovendien nog langs het smalspoorbaan-net, dat meer voorwaarts is aangelegd, worden opgericht.

De opgelegde voorraden mogen niet te groot zijn, daar zij bij tegen-slag aan het front gemakkelijk verloren gaan. In 1918 vielen groote Duitse voorraden in handen der geallieerden. De voorraden moeten dus over een diepe strook worden verdeeld.

De Fransche schrijvers zijn van meening, dat men moet hebben „zônes régulatrices”, waarin de verschillende étappendiensten over een aantal „gares régulatrices” zijn verspreid.

Het belang hiervan springt in het oog, wanneer men bedenkt, dat voor de ontruiming van de gare régulatrice Reims 84 treinen noodig waren. Ook met het oog op luchtaanvallen is deze verspreiding zeer gewenscht. De regelingsstations (zônes) zullen tot 200 of 250 K.M. van het front verwijderd moeten zijn.

Het spreekt vanzelf, dat de juistgehouden beschouwingen betrekking hebben op den aan- en afvoer van groote legers.

De spoorwegverbindingen van het leger zullen niet alleen moeten dienen voor den aan- en afvoer van munitie, levensmiddelen en in dagen van grooten strijd van reserves; maar ook voor het vervoer ten behoeve van de aflossing der strijdende troepen. Bij de groote offensieven moesten herhaaldelijk moegestreden divisieën door andere worden vervangen. Ook in gewone omstandigheden is troepenvervoer, ten behoeve van verloven en van oefeningen in kampen, noodzakelijk.

De totale behoeften der legers zijn tegenwoordig veel grooter dan vroeger. In 1914 dacht men per dag per divisie 70 à 140 ton te moeten aanvoeren; in 1918 voerde men voor een divisie tot 1000 ton per dag aan (2 treinen). Het karakter van den stellingoorlog deed hier wel zijn invloed gelden. Voor den stellingbouw waren veel materialen noodig, het munitieverbruik was buitengewoon toegenomen. Van 18 Juli—11 November 1918 werden per dag verbruikt 275.000 projectielen van 75 m.M. en bijna 34.500 projectielen van 155 m.M.

De Franschen nemen aan, dat in eene periode van den stellingoorlog, dat er weinig actie is, een leger dagelijks noodig heeft: 1 levensmiddelentrein per divisie en bovendien 1 of 2 treinen met genie-materiaal, 2 of 3 met munitie, 1 of 2 voor den afvoer, 2 voor het onderhoud der wegen. In een periode van operatiën heeft een leger van een 15-tal divisieën met versterkte artillerie het vervoer van een zestigtal treinen noodig, waarbij nog eventueel komen, die, welke noodig zijn voor het aanvoeren van versterkingen.

De automobielformaties zullen in den bewegingsoorlog ten behoeve van den aan- en afvoer moeten dienen als schakels tusschen de spoorwegen en de troepen. In den stellingoorlog zullen zij dezelfde

taak hebben, voorzover smalspoorbanen ontbreken. In den beweging-oorlog zullen de automobielformaties tot het uiterste moeten worden uitgebuit, indien de spoorwegen zijn vernield.

Ook in den stellingoorlog zullen de automobielen voor den aan- en afvoer onmisbaar kunnen zijn. Bij het Duitsche offensief tegen Verdun in het voorjaar van 1916 was het Ite Fransche leger geheel afhankelijk van de autocolonne. De weg Bar-le-Duc—Verdun heeft in deze periode den naam van „La voie sacrée” gekregen. Voor het vervoer over dezen weg waren beschikbaar 3800 automobielen van de 2e en 3e legers en 3900 automobielen der algemeene reserve. Feitelijk liep één onafgebroken autocolonne, daar iedere 14 seconden (soms zelfs iedere 5 sec.) een auto een bepaald punt passeerde.

Van 22 Februari tot 7 Maart werden vervoerd \pm 190.000 man en 22.500 ton munitie. De troepen verlieten den trein in de lijn Révigny—Bar-le-Duc—Ligny en werden per automobiel langs „La voie sacrée” vervoerd. In Maart verplaatsten deze auto's \pm 400.000 man, \pm 240.000 gewonden, \pm 587.000 ton materieel, waaronder 140.000 ton steenslag.

In Mei \pm 450.000 man en 660.000 ton materieel, waaronder 18.600 ton steenslag.

De verkeersregeling geschiedde zeer systematisch door eene „commission régulatrice automobile”.

Het onderhoud en de beveiliging der wegnetten.

Het onderhoud der wegen vereischt veel zorg. „La voie sacrée”, die ruim 60 K.M. lang was, werd in goeden staat gehouden door 8200 werkers. Dit is wel een buitengewoon geval. Gewoonlijk rekent men voor het onderhoud van eenen weg, waarlangs druk autoverkeer plaats heeft, per K.M. noodig te hebben 15 à 20 werkers en per dag 10 M³. materieel. Het verbeteren van eenen bestaanden weg zoodanig, dat hij voor autoverkeer geschikt wordt, vraagt per K.M. 2000 werkdagen en 800 ton materieel.

Het is te begrijpen, dat het onderhoud der wegen vele krachten tot zich trekt. In 1917 en 1918 beschikte deze dienst in Frankrijk over 70000 à 80000 werkers.

In ons land zou het onderhoud der wegen in oorlogstijd ten behoeve van autovervoeren niet eenvoudig zijn. In de buitenprovinciën zijn de wegen over het algemeen niet ingericht op een druk autoverkeer; zij hebben veelal een smal verhard gedeelte. Toch zijn de moeilijkheden in deze terreinen niet het grootst, daar de wegen op een vasten bodem rusten.

In het polderterrein is de toestand ongunstig. De smalle verharde wegen zouden bij een druk verkeer met zware automobielen zeer spoedig totaal onbruikbaar zijn. Zelfs colonnes van minder zware vrachtautomobielen zouden deze wegen weldra vernielen. Voor het onderhoud zouden vele werkers en groote hoeveelheden materieel

noodig zijn. In vele terreinen zouden de wegen, al werd groote zorg aan het onderhoud ervan besteed, niet goed te houden zijn.

De aanleg van nieuwe wegen eischt veel tijd. Voor eenen straatweg van 6 M. breedte rekent men in terrein met een vasten bodem per K.M. noodig te hebben 4000 werkdagen en 2400 ton materieel. De aanleg van eenen spoorweg zou per K.M. slechts \pm 3000 werkuren en 1700 ton materieel vorderen. Zoodra het terrein moeilijkheden oplevert, stijgen deze getallen aanzienlijk. Aan den spoorweg Aken—Tongeren, die \pm 50 K.M. lang is, werkten de Duitschers 2 jaar met duizenden arbeiders. De cijfers, gegeven voor den aanleg van gewone wegen en spoorwegen, zijn dan ook maar van betrekkelijk geringe waarde.

De bewaking der spoorwegen en der vitale deelen van het gewone wegennet tegen aanslagen op den grond zal in het eigen land geen groote moeilijkheden opleveren, daar aanslagen door vijandelijke agenten in het algemeen slechts zeer plaatselijk kunnen geschieden.

Staat men in vijandelijk gebied, dan kan de bewaking der verbindingslijnen meer zorg veroorzaken en veel troepen vorderen, zooals in den oorlog 1870—1871 bleek. In den oorlog 1914—1918 heeft degene, die in vijandelijk gebied stond, door het nemen van strenge maatregelen, de bevolking weerhouden van het ondernemen van aanslagen tegen de verbindingen. Dit was mogelijk, doordat de aaneengesloten fronten de bedoelde bevolkingen geheel van de bevriende legers afsloten.

Veroorlooft de eigen groepeerings aan vijandelijke afdeelingen door te dringen tot op de verbindingen, dan zal de bewaking van de verbindingen tegen ondernemingen van snelle organen of van partij-gangersafdeelingen krachtiger moeten zijn.

Bij eene opstelling aan de kust zal men wellicht zelfs de spoorwegen, gelegen in de zône der troepenopstelling, moeten bewaken tegen aanslagen van kleine, onverwachts landende afdeelingen.

De beveiliging der spoorwegen en der vitale deelen in het gewone net tegen luchtaanvallen is in eenen toekomstigen oorlog dringend noodig, daar men anders groote kans loopt op kritieke oogenblikken te zijn beroofd van verbindingen, zonder welke de operatiën zeer worden bemoeijkt. Dit klemt in het bijzonder voor een land, waar belangrijke verbindingen groote waterwegen snijden.

Voorbereiding in vreedestijd.

Ten einde de concentratievervoeren snel in de gewenschte richting te kunnen doen plaats hebben, waardoor een belangrijken voorsprong op eenen tegenstander kan worden verkregen, moet het spoorwegnet zich voor deze snelle vervoeren leenen. Terwijl aan den eenen kant de concentratie afhankelijk is van het beloop der spoorwegen, zal men aan den anderen kant het spoorwegnet ten behoeve van de

concentratie uitbouwen of verbeteren. Reeds werd aangegeven, op welke wijze dit vóór 1914 in Duitschland en Rusland door het bouwen van groote nieuwe lijnen heeft plaats gehad.

Aan de spoorwegen moeten voor de concentratievervoeren bepaalde eischen worden gesteld. Zij moeten de concentratiecentra zoo kort mogelijk met de mobilisatiecentra verbinden. Zij moeten dubbellijnen zijn en over de geheele lengte dezelfde capaciteit bezitten om het vervoer regelmatig te kunnen doen geschieden. De banen moeten onafhankelijk van elkander zijn. De in- en uitlaadstations dienen groote emplacementen te bezitten met groote laad- en uitlaadplaatsen.

Met het oog op mogelijke luchtaanvallen zal het wellicht gewenscht zijn de troepen niet in- en uit te laden op enkele bepaalde stations, maar op meerdere plaatsen langs de lijnen. Daartoe zullen, liefst vóór en anders terstond bij het begin der mobilisatie voorbereidingen moeten worden getroffen. Een zoodanig gebruik heeft bovendien het voordeel, dat men in het buitenland niet zoo gemakkelijk uit het spoorwegnet juiste gevolgtrekkingen kan maken.

Wil men zich de mogelijkheid voorbehouden om tijdens de concentratievervoeren daarin veranderingen te brengen, dan zal men dit kunnen verkrijgen door regelingsstations in te schakelen op de wijze, waarop de Franschen dit in 1914 deden. Daardoor kan men de uitlaadzônes der troepen wijzigen.

Kan men een of meer lijnen in reserve houden, dan is men nog vrijer in het aanbrengen van eventueel noodig geachte wijzigingen. Door lijnen in reserve te houden kan men ook sneller de stoornis, die zal ontstaan, indien spoorlijnen worden vernield, opheffen.

Dat men terstond over een aantal spoorwegtroepen moet beschikken, werd reeds betoogd. Zij zullen moeten dienen om wijzigingen in het net aan te brengen, om lijnen, door luchtaanvallen vernield, te herstellen en om later bij het voorwaarts rukken het vijandelijk net zoo snel mogelijk weer bruikbaar te maken en te bedienen.

De spoorwegen in het eigen land dienen alle volgens het zelfde systeem te zijn ingericht. Hun bovenbouw, seinwezen, wijze van exploitatie mogen niet verschillend zijn.

Bij de uitbreiding van het spoorwegnet in vreedestijd voor de economische belangen dienen de militaire belangen mede in aanmerking te worden genomen. De legerleiding zal dan ook bij alle vraagstukken betreffende de capaciteit en de uitbreiding der spoorwegen moeten worden gehoord. Hetzelfde geldt in het algemeen voor het gewone wegennet.

Het rollend materieel dient snel zoodanig te kunnen worden samengetrokken als gewenscht is voor de uitvoering van militaire transporten. In tijden van spanning zal men er voor moeten waken, dat geen groote hoeveelheden van dit materieel in het buitenland verblijven. Men moet kunnen beschikken over voldoende materieel voor de militaire vervoeren en ook voor de vervoeren ten behoeve van de oorlogsindustrie, de levens-

middelenvoorziening der bevolking en het functioneeren van de volkshuishouding.

De wegvoering van het rollend materieel uit de grensgebieden moet zijn voorbereid.

Neemt de electricatie der spoorwegen grooter afmetingen aan, dan zal men er voor moeten zorgen, dat een aantal locomotieven met geoefend personeel aanwezig is om, indien de krachtbronnen zouden worden vernield, oogenblikkelijk te kunnen invallen.

De zeer vitale deelen van het spoorwegnet, werkplaatsen, reparatie-inrichtingen, materieeldepots, moeten eene veilige ligging hebben, zoodat zij niet bloot staan aan overvallingen. Zij dienen, evenals de belangrijke kunstwerken in het spoorwegnet, tegen aanvallen uit de lucht te worden beveiligd. Deze beveiliging dient in vreedstijd grondig te zijn voorbereid, daar de spoorwegen de eerste objecten van de vijandelijke bombardementsvliegtuigen zullen zijn.

Om laatstgenoemden reden is het gewenscht, dat de vervoeren de groote centra vermijden. Daarvoor moeten lijnen om die centra heen loopen.

Het opleggen van reservematerieel voor het uitvoeren van herstellingen is noodzakelijk.

De verschillende concentratievervoeren zullen uitstekend moeten zijn voorbereid. De methode voor het samenstellen van deze vervoeren, die men in ons land zal toepassen, is eenvoudig en doelmatig.

Bij de mobilisatie- en de concentratievervoeren zullen moeilijkheden kunnen ontstaan, doordat het gewone verkeer eensklaps moet worden omgezet in dat ten behoeve van de oorlogvoering en doordat men zal moeten in- en uitladen op emplacementen, die daarop niet zijn ingericht. Er werd reeds gewezen op de maatregelen, die de Duitschers namen om hunne spoorwegen te mobiliseeren. Bovendien hadden zij in de concentratiegebieden der legers officieren van den spoorwegdienst als uitlaadcommissarissen, die moesten ingrijpen, indien baanverstoringen wijziging in het uitladen noodig maakten.

De voorbereiding der diensten van de spoorwegen en van de automobielen moet in één hand zijn ;bij ons behoort daarbij ook de dienst der vaartuigen. In verband met de zeer kwetsbare deelen, die in ons spoorwegnet en ook in ons gewone wegennet voorkomen, zal men, om te kunnen rekenen op een snelle mobilisatie en concentratie en op eenen geregelden aan- en afvoer, het vervoer met vaartuigen onder de oogen moeten zien.

Ook gedurende den tijd, dat de strijdkrachten te velde zijn, behooren de genoemde diensten onder ééne leiding te staan.

De vorming van autocolonnes zal bij mobilisatie groote bezwaren meebrengen, indien geen nauwkeurige voorbereidingen zijn getroffen.

In vreedstijd dient men te bevorderen, dat in het land eenige bepaalde, voor oorlogsdoeleinden geschikte merken van automobielen in de particuliere bedrijven ingang vinden, daar men bij mobilisatie geen

autocolonnes uit allerlei soorten van auto's kan samenstellen. Reeds jaren vóór den oorlog betaalde de Fransche regeering eene premie aan hen, die auto's van bepaalde merken beschikbaar wilden stellen. Aanmoediging van de nationale autoindustrie is mede zeer gewenscht.

De wegedienst zal zeer goed moeten worden voorbereid.

Voor de spoorwegen zal men niet op groote bezwaren stuiten, daar het personeel en het materieel voor wegherstel aanwezig zijn en de dienst georganiseerd is.

Voor het gewone wegennet is het vraagstuk minder eenvoudig. Het wegennet zal goed moeten worden verkend wat breedte, draagvermogen, capaciteit der bruggen, gedektheid tegen luchtwaarneming, enz. betreft. Samenwerking met den rijkdienst voor de wegen is hiervoor noodzakelijk. Zoo noodig moeten wegverbeteringen plaats hebben of bij mobilisatie terstond kunnen worden uitgevoerd.

Men zal in oorlogstijd moeten kunnen beschikken over voldoende materieel voor verbetering, herstel en onderhoud van wegen. Ook daarvoor zijn voorbereidingen onmisbaar.

De vorming van afdelingen wegtroepen zal bij mobilisatie zeer snel moeten kunnen geschieden.

Ook bij het uitvoeren van vernielingen moet oogenblikkelijk kunnen plaats hebben om eenen vijandelijken opmarsch te vertragen. Voor een klein land, dat neutraal wil blijven, kan het van belang zijn maatregelen te nemen om de vernielingen der verbindingen in gebieden, die voor operatiën van een der oorlogvoerenden tegen zijnen tegenstander van belang kunnen zijn, te waarborgen.

De vernielingen van de spoorwegen en van het gewone wegennet moeten grondig zijn; met het oplazen van enkele spoorbruggen mag niet worden volstaan.

Behalve de genoemde, zullen wellicht nog andere voorbereidingen noodzakelijk zijn.

Slechts indien men ervan overtuigd kan zijn, dat de diensten voor versneld vervoer bij mobilisatie spoedig goed functioneeren, mag men verwachten, dat de strijdkrachten doelmatig zullen worden ingezet. Heeft men de voorbereiding van deze diensten in vreedestijd verwaarloosd, dan zal men tegenover eenen actieven tegenstander in het nadeel zijn.

De waarde der spoorwegen en der automobielen — en in ons land der vaartuigen — is voor het strategisch gebruik der strijdkrachten zò groot, dat aan hen een zorg moet worden besteed, die niet mag achterstaan bij die, welke men moet overhebben voor de vorming van goede strijdkrachten.

Voornaamste gebruikte bronnen.

Stratégie des Transports et des Ravitaillements. Ragueneau.

Les chemins de fer français et la guerre. Le Hénaff et Borneeque.

Artikelen van Le Hénaff in „Revue mil. franç.” 1922.

Der Abtransport des XV A. K. zur Schlacht bei Mülhausen. Mil. Woch. Bl. 1924. no. 18. Kretzschmann.

Instruction prov. sur l'organ. des comm. et des transp. mil. en temps de guerre.

Der Weltkrieg 1914—1918. Reichsarchiv. Erster Band. Zweiter Teil. Strategie Culmann. H. S. III en IV.

Les transports autom. sur le front français 1914—1918. Doumenc.

Les transports de troupes en autom. dans l'armée allemande. „Revue d'Infanterie” 1 Nov. 1924. Voirin.

Les chemins de fer de l'est et la guerre de 1914—1918. Marchand.

Een en ander over Voorposten.

DOOR

J. N. BRUIJN,

Kolonel der Infanterie.

Herhaaldelijk blijkt mij, dat er bij verschillende officieren geen juiste begrippen bestaan over Voorposten. Vooral het verschil tusschen voorposten voor een stelling, en voorposten voor rustende troepen staat ieder niet duidelijk voor den geest.

Wellicht berust voor een deel de schuld hiervan bij onze voorschriften. Immers de Aanwijzingen bij de opleiding der infanterie (1923) blz. 82 t/m 85, de Aanwijzingen betreffende het Voorschrift op den Veld-dienst (1922 Dec.) en het Gevechtsvoorschrift (1924) zijn niet volkomen met elkaar in overeenstemming.

In de Aanwijzingen V.V. (1922) worden de voorposten in hun geheel behandeld en lezen wij in 223 de splitsing der voorposten in *voorposten-reserve* en *voorpostendetachementen*, bij meerdere *vakken* worden *vak-reserves* aangewezen.

In 224 lezen wij, dat „de voorposten bij een algemeenen vijandelijken „aanval hardnekkig weerstand bieden in de strook van weerstand der „voorposten.”

Vervolgens wordt opgemerkt, dat bij legerende troepen de strook van weerstand in den regel niet verder dan 5 K.M. naar voren gelegen zal zijn, terwijl zij bij een stelling in beginsel op niet meer dan 2,5 K.M., doch somtijds tot kort voor de H.W.S. gelegen zal zijn. De strook van weerstand heeft een diepte van 100 tot 300 M.

In V, voorpostendienst in den *stellingoorlog* lezen wij in 264: „De „voorpostendienst in den *stellingoorlog* heeft meer het karakter eener „vóórverdediging”, en in 269: „de voorpostenafdeelingen worden ge- „geven door de in voorste lijn geplaatste bataljons; voorposten (e.g. „vak-)reserves worden niet aangewezen”; terwijl uit 266 blijkt, dat de voorposten ook teruggenomen kunnen worden.

In VI, Veiligheidsdienst in de stelling, lezen wij bij 271, dat na terugkeer der voorposten *bewakingsposten* optreden op *hoogstens* 400 M., terwijl uit 272 blijkt, dat deze *in beginsel* nimmer teruggaan.

Nemen wij de Aanwijzingen Infanterie (1923) ter hand, dan zien wij in het Hoofdstuk Gevecht der Voorposten alle onderdeelen behandeld, zooals die bij een *diepe* voorpostenopstelling voorkomen.

In 136 lezen wij, dat de v.p.d. tot het uiterste zullen standhouden, indien zij legerende troepen beveiligen. Dit komt overeen met 224 der Aanwijzingen V.V. 1922 (Dec.).

In de 2e alinea van 136 lezen wij: „Dienen de v.p.d. ter beveiliging „van een verdedigende stelling, dan zullen zij zóólang standhouden, „tot de stelling bezet is; daarna trekken zij hierop terug”. *Hiervan* wordt in 224 Aanw. V.V. *niets* gezegd.

Verder lezen wij in Aanw. Inf. (1923): „in dit geval zijn er mits- „dien geen voorposten-reserves (vak-reserves).” Ook hiervan lezen wij *niets* in 224 Aanw. V.V.; *echter* weer wel in 269 Aanw. V.V., waar niet

bepaald gezegd wordt of de v.p.d. àl dan niet teruggaan (zie 164, *karakter eener vóórverdediging*, 266 *artilleriesteun bij het teruggaan*, en 269 *aangezien de v.p.d. in geen geval versterkt mogen worden*). Uit 266 wordt opgemaakt, dat de v.p.d. wel terug kunnen gaan, doch dat zulks op grond van 264 en 269 niet altijd behoeft te geschieden. Bovendien zegt men, dat hier gesproken wordt over den stellingoorlog, dus over een volkomen gestabiliseerd front, en niet over een stelling in den veld- of bewegingsoorlog.

Nemen wij nu het Gevechtsvoorschrift ter hand, dan lezen wij onder 90 Voorposten 4e alinea (Er is hier sprake over voorposten bij legering): „Is de afstand tot den vijand zóódanig, dat een aanval met „sterke krachten mogelijk wordt geacht, dan nemen de voorposten „stelling enz.... Inmiddels worden door de hoofdmacht de noodige „maatregelen genomen voor de voorbereiding en inrichting van eene „meer achterwaarts gelegen strook — de hoofdweerstandsstrook — waar- „in, bij een vijandelijken aanval, de hoofdmacht stand moet houden”.

In 136 Aanw. Inf. 1923 lezen wij echter: „...; de voorposten- „weerstandsstrook wordt dan hoofd-weerstandsstrook tijdens een vijan- „delijken aanval.”

Alzoo een geheel ander beginsel. Het eerste komt ons het ware voor.

Over *voorposten voor een stelling* wordt in het gevechtsvoorschrift niet gesproken; wèl lezen wij in een paar volgende alinea's, dat de voorposten aan de hoofdmacht den tijd moeten verschaffen om de H.W.S. volledig te bezetten, terwijl de diepte van hunne opstelling afhankelijk is van hunne sterkte en van het terrein. Is hier wellicht stilzwijgend gedacht aan een stelling? Nog meer blijkt dit uit de nu volgende alinea, waar de artilleriesteun besproken wordt.

Het terugtrekken der voorposten, dat in een volgende alinea behandeld wordt, is weer zeer algemeen, — en terecht —, is dus voor alles bruikbaar.

Al die verschillende bepalingen, die gedeeltelijk elkaar niet dekken, maken het voor iemand, die de zaak nog niet beheerscht, doch het uit de verschillende voorschriften moet leeren, niet duidelijker.

Eensdeels wordt tot in allerlei bijzonderheden afgedaald (zie de verschillende aanwijzigingen,) en andersdeels worden terecht algemeene beschouwingen geleverd, die echter o.i. wel wat erg algemeen zijn.

Ik geloof, dat onze voorschriften op dit gebied zeer aan duidelijkheid zouden winnen, wanneer men de voorposten splitste in twee onderdeelen, één deel *voorposten bij legerende troepen*, en één deel *voorposten voor een stelling*. Door een oordeelkundige behandeling der stof zouden dan de gevechtsvoorposten en de voorposten in den stellingoorlog tevens behandeld kunnen worden onder het hoofd voorposten voor een stelling.

Immers, wanneer de vijand de stelling zeer kort genaderd is, komen de voorposten overeen met die uit den stellingoorlog; terwijl zoodra de aanval tot staan gebracht is, en er dus geen diepte genoeg is voor diepe voorposten, ook bij den aanval de voorposten overeen komen met die

voor een stelling; de aanvaller neemt dan óók tijdelijk een stelling in.

Tevens zou nog rekening gehouden kunnen worden met het navolgende.

Teneinde van voorposten ten alle tijde een zoo soepel mogelijk gebruik te kunnen maken, het beste aanpassende aan terrein en omstandigheden, vrij van ieder schema (zie F. u. G. 181, 182, 3e al. en 4e al.) vermeeenen wij de volgende gevallen te kunnen onderscheiden.

1e. Voor een stelling kunnen diepe voorposten opgesteld worden, zoolang de vijand nog zoover van de stelling verwijderd is, dat hiertoe ruimte aanwezig is.

Deze vooposten b.v. per divisie uit een afdeeling onder een Voorposten-Commandant te doen bestaan, welke C. rechtstreeks onder den D.C. staat.

Hieraan zijn de volgende voordeelen verbonden: de H.W.S. van de stelling is beter gedekt; zij is meer beveiligd tegen voorbereidende artillerievuren, vooral van mijnenwerpers, en zelfs van een deel der veldartillerie, wanneer de H. W. S. op een 10 à 12 K.M. van 's-vijands voorste artillerie kan blijven. (Zie o.a. Inf. Tr. Vol. II. War blz. 41 pt. 8).

Deze voorposten gaan terug op bevel van den D.C. tenzij deze bepaalt, dat zij zullen standhouden, of wel tot nader order zullen standhouden (F. u. G. 357 5e al. e. v.).

2e. Voorposten voor een stelling kunnen na het teruggaan der voorposten sub 1e. of wel van huis uit, een ondiepen vorm hebben en worden uitgezonden door de vóórbataljons. Zij staan dan in elk vak onder de bevelen van den B.C.

De lijn van opstelling wordt bevolen door den D.C. Deze bepaalt tevens of de voorposten moeten standhouden, dan wel teruggaan. Een en ander op grond van de bevelen van een hooger en chef. Het kan ook noodig zijn, dat b.v. voor een deel van het front de voorposten teruggaan, terwijl zij op een ander deel staan blijven, dan wel stand moeten houden. Zulks is afhankelijk van het terrein en van den vijand.

3e. Voorposten voor een stelling kunnen gedeeltelijk uit diepe, gedeeltelijk uit ondiepe voorposten bestaan. Alzoo een combinatie van 1 en 2. Sub 1e. b.v. in dekking aanbiedend terrein, sub 2e. b.v. in open polderland of in een moerassige open heide.

4e. Is het teruggaan der voorposten zóó moeilijk, dat ze gevaar loopen vernietigd te worden, dan zouden ze numeriek zeer zwak moeten zijn, zich ter plaatse moeten handhaven, en hun kracht moeten zoeken in automatische vuurwapenen, sterke hindernissen, opstelling achter moeilijk te passeeren afscheidingen, camouflage, gevechtswerkzaamheid naar alle zijden, goede versterkingen en het maken van snel in te nemen reserveopstellingen in de onmiddellijke nabijheid. (Zie F. u. G. 182. 2e alinea.).

Zulks kan b.v. op accessen in het polderland achter een kanaal of een breede wetering.

Steun van artillerie uit de stelling is voor *alle* voorposten gewenscht. Bij diepe voorposten zou zelfs een kleine artilleriemacht aan hen kunnen worden toegevoegd.

Algemeen. In het algemeen moet men aannemen, dat de voorposten steeds uit zich zelf zorg dragen de troepen, die zij beschermen, te alarmeeren en tegen partieele, kleine aanvallen te dekken.

Het langer ophouden van den vijand en het daardoor uit zijn verband brengen van een grooten aanval (dissocier), dient van hooger hand bevolen te worden (Fr. I. R. 392 en I. Tr. Vol. II War 43 pt. 1 blz. 93).

Voor de voorposten kunnen dus drie gevallen bestaan:

1e. Na alarmeering vechtende terugaan.

2e. Ter plaatse een bepaalden tijd weerstandbieden, veelal tot den nacht.

3e. Tot het uiterste weerstand bieden en standhouden.

Van hoogerhand dienen bevelen gegeven te worden welk der drie gevallen genomen moet worden.

De details worden vastgesteld door de lagere commandanten.

De wachten en v.p.d. moeten voorzien worden van alle mogelijke seinmiddelen, vooral optische en vuurwerkseinen, ten einde in verbinding te blijven met de H.W.S. ook al zijn ze in de onmogelijkheid om terug te keeren, of zelfs omsingeld.

Wij wijzen er nog op, dat een diepe voorpostenopstelling, die ter plaatse standhoudt een enorme last aan den vijand zal veroorzaken door haar diepe, elkaar flankerende gevechtsofstellingen. Meermalen is een groote aanval daardoor in verschillende partieele uit elkaar gerukt, vooral des nachts (dissocier).

Men zie b.v. den Duitschen aanval op 15 Juli 1918 tegen de 132e Fransche Divisie, IVe Leger, op de Monts de Moronvilliers.

In dit gevecht lezen wij tevens de waarde van kleine v.p. afdeelingen, welke standhouden in slecht begaanbaar, open terrein. (Combat de l'infanterie Col. Alléhaut).

Wanneer wij het Duitsche Voorschrift Führung und Gefecht, het Fransche Règlement de manoeuvre d'infanterie, en het Engelsche Infantry training, vol. II. War. beschouwen, krijgen wij den indruk, dat schema's voor voorposten uit den boeze zijn, dat alle wijzen van voorposten uitzetten mogelijk moeten zijn, geheel afhankelijk van terrein en omstandigheden, dat afstanden, waarop voorposten uitgezet worden bezwaarlijk vastgelegd kunnen worden en dat in een voorschrift alle gevallen behandeld moeten worden, ten einde niet te veel te vorderen van de tactische kennis van verlofsofficieren, om niet te veel aan de phantasie over te laten en om van hooger hand leiding te geven ter vestiging van de noodige eenheid van opvatting.

Zie voor Voorposten: Fr. Inf. Reglt. 392 t/m 399, 427 t/m 430.

Engelsche Inf. Reglt. II War. 21. blz. 39 en 43 pt. 1 blz. 93.

Führung und Gefecht blz. 82 H. Vorposten en blz. 192 B. Verteidigung im Bewegungskrieg pt. 357.

De Franschen en „de Loopgravenoorlog”.
Tevens antwoord aan den Kapitein van den Generalen Staf
J. F. van der Vijver, inzake zijn ingezonden stuk.

DOOR

J. D. VAN DER WAALL,
1e Luitenant der Infanterie.

(*Vervolg en slot van blz. 207*).

We willen thans nog eenige opmerkingen maken over de „Instruction provisoire sur l'emploi tactique des Grandes Unités”, waar in Hoofdstuk IV „De veldslag” wordt besproken en in de Hoofdstukken V t/m VII achtereenvolgens „Het Leger”, „Het Legerkorps” en „De Divisie” in den slag worden behandeld.

Pt. 98 onderscheidt den aanval op: 1. een vijand in beweging en 2. een vijand in een stelling met het karakter van een „front fortifié, c. à d. d'un front organisé à loisir, possédant non seulement un système de feux bien établis mais aussi de très fortes organisations défensives, avec des abris solides et des défenses accessoires très développées” en ten slotte 3. de aanval op een „front stabilisé”. De verschillen in de aanvallen op 1 en 2 bestaan alleen hierin, dat voor 2 „l'attaque nécessite des moyens particulièrement puissants; ses préparatifs demandent toujours des délais importants”.

Als elementen van den slag noemt pt. 101: le feu; la valeur des troupes; l'organisation du terrain et l'état des communications; la puissance du matériel; les gaz, la fumée, les mines. De factor „*verrassing*”, die hier toch zeer zeker ook bij hoort, wordt in pt. 97 als volgt omschreven: „La surprise consiste à imposer la bataille à l'ennemi „dans des conditions qui ne lui permettent pas de faire un bon emploi „de son feu ou de ses réserves”.

De verrassing wordt dan verkregen door „le secret des préparatifs „de toute nature et par le déclenchement des attaques à l'improviste”. Maar bij het uiterst langzame, stelselmatige optreden en de langdurige voorbereidingen, evenals die in den loopgravenoorlog noodzakelijk waren, is verrassing ten eenenmale uitgesloten! Alleen *het tijdstip waarop de aanval losbreekt*, kan een verrassing zijn voor den vijand, want dat een aanval zal losbreken, dat weet de verdediger natuurlijk.

Waar in den loopgravenoorlog de voorbereiding van zeer langen duur was en ook op verschillende plaatsen, die ver uit elkaar lagen, gedemonstreerd kon worden ter misleiding, gebeurde het vaak, dat de aandacht en waakzaamheid weer eenigszins verflauwde. Verder moesten ook de reserves van te veel verschillende en te ver uit elkaar liggende plaatsen worden aangetrokken. Door deze factoren te zamen bleef dan

ten slotte eenige verrassing nog mogelijk. In den bewegingsoorlog daarentegen kan de voorbereiding niet zóó lang duren, dat de aandacht en waakzaamheid van den verdediger gaan verflauwen; de reserves zijn niet zóó verspreid en zóó ver uiteen dat met het aantrekken er van te veel tijd verloren gaat. De verrassing in het oogenblik van den aanval *verliest dus voor den bewegingsoorlog veel van haar waarde.*

Dat *snelheid, stoutmoedigheid, doortastend optreden*, e. d. 66k elementen van den slag kunnen zijn, we zoeken het tevergeefs. Hoofdzaak is de *nauwkeurige voorbereiding* en „*le feu est le facteur prépondérable du combat*”¹⁾ zegt pt. 102. Alles dus juist als in den loopgravenoorlog.

De omvatting zien we alleen even aangeroerd in pt. 110, waar we lezen: „De ces considérations, il résulte que, loin de l'ennemi, le dispositif peut être large et profond. Il se prête mieux ainsi aux changements de direction, à la manoeuvre enveloppante et à la protection „des flancs”. *Overigens wordt „la manoeuvre enveloppante” niet meer genoemd.* Blijkbaar wordt dus alleen gedacht aan den gewonen frontaanval, *die in den loopgravenoorlog ook de eenigst mogelijke was.* Wel wordt telkens nog gewezen op het belang van de verrassing. Hoe men die echter wil verkrijgen, is mij een raadsel. Voor dat de aanval begint, komen de voorhoeden en nemen de gevechtsaanraking op; dan duurt het geruimen tijd, die gebruikt wordt om den aanval voor te bereiden; vervolgens komt de voorbereidende beschieting door de artillerie en dan eindelijk de aanval zelf. Zoo'n aanval is toch geen verrassing meer!

Pt. 157 behandelt het optreden tegen een vijand in beweging. De handelingen zijn vrijwel dezelfde, als die, tegenover een vijand „qui a pris position” of die zich bevindt in een „front fortifié”. De voorhoeden brengen de gevechtsaanraking tot stand en daarna volgt de voorbereiding tot den aanval als in andere gevallen. De aanval zelf „sera conduite dans les mêmes conditions que contre un ennemi en „position”. In de ptn. 200 en 201 wordt in gelijken zin gesproken.

In pt. 180 lezen we, dat „l'infanterie serre au plus près des projectiles de son artillerie”. Er gaat dus blijkbaar weer *een vuurscherm voor de Infanterie* uit, juist, *zoals dat in den loopgravenoorlog het geval was!* Ik wil hier opmerken, dat men toch wel inziet, óók in Frankrijk, dat die „vuurwals” in den bewegingsoorlog niet goed mogelijk is. Daarom willen sommigen in de plaats van de vuurwals stellen de „barrage de démarrage”, die alleen de eerste minuten na het deboucheeren de Infanterie voorafgaat, om ze over de eerste moeilijkheden heen te helpen. Het is mij echter onbegrijpelijk, over welke moeilijkheden de Infanterie heen geholpen wordt door dat vuur. De steun kan alléén van moreelen aard zijn en dan lijkt het mij toch veel nuttiger, dat artillerievuur op de vijandelijke stelling te leggen, in plaats van op het terrein tusschen de eigen Infanterie en die stelling. Het

¹⁾ Cursiveering van mij.

is m.i. niets anders dan een *willen* vasthouden aan de vuurwals uit den loopgravenoorlog!

De eigenlijke aanval geschiedt, evenals in den loopgravenoorlog gebruikelijk was, op *achtereenvolgende aanvalsdoelen*. Dit heeft nu wel zijn voordeelen, vooral ten aanzien van het bewaren van het verband, maar ontegenzeggelijk is een groot nadeel, dat *de voorwaartsche beweging telkens wordt stopgezet* en dat *het uitbuiten van een eventueel behaald succes onmogelijk wordt gemaakt*. Het aantal „lijnen” moet m.i. dan ook zooveel mogelijk beperkt blijven.

Op een „position fortifiée” wordt de aanval nóg nauwkeuriger voorbereid en in details geregeld en lijkt hoe langer hoe meer op den loopgravenoorlog. Zelfs worden „des croquis topographiques à grande échelle de la position ennemie et de ses abords” gemaakt, waarop allerlei gegevens van den vijand worden ingeschetst, evenals bij den loopgravenoorlog gebruikelijk was, zooals artillerieopstellingen, commandoposten, opstelling van reserves, verbindingen, enz.!! (pt. 183). Alsof de vijand al zulke gegevens zal bloot geven in dit terrein, dat lang niet zoo kaal geschoten is als in den loopgravenoorlog en waar men toch nog vaak maanden noodig had om bijv. een batterij te ontdekken. *Hier doet de loopgravenoorlog zich toch wel bijzonder sterk gevoelen!*

In de reeds meergenoemde „Tactische Oefening” in de Octoberaflevering '23 zien we dan de Fransche beginselen toegepast in een bepaald geval.¹⁾

De (roode) vijand heeft in den morgen van 27 April een troepenmacht over de Maas gebracht, deze in Z. W. richting overschreden en in den middag van dien dag een bepaalde lijn bereikt. Dienzelfden middag is een blauwe troepenmacht opgerukt tot \pm 26 K.M. van de roode stelling en krijgt opdracht, dien vijand *aan te vallen. en over de Maas terug te werpen*.

De vijand is dus nauwelijks over de rivier gekomen; heeft nog slechts weinig tijd gehad, om zich ter verdediging in te richten, zijn vuur te organiseeren, materiaal (daarbij vooral munitie!) aan te voeren, opruimingen en hindernissen te maken; de verbindingen in de stelling en die met troepen ten N. van de Maas zijn nog zeer beperkt; kortom, de vijand verkeert nog in verre van gunstige omstandigheden. Het is hier dus *een uitgezochte gelegenheid om door een snellen en verrassenden aanval den vijand op den 28en April zoo vroeg mogelijk te overvallen en hem zoo spoedig mogelijk over de Maas terug te werpen*, voor dat hij gelegenheid heeft gehad zich beter ter verdediging in te richten, en materiaal en troepen ter versterking aan te voeren. In plaats daarvan zien we echter een uiterst voorzichtig, tergend langzaam oprukken van de eene lijn tot de andere; de naderingsmarsch begint op 18 K.M. van de voorste afdeelingen van den vijand; van 7.00 voorm. tot 2.00 nam., dus in 7 uur tijds, wordt door de hoofd-

¹⁾ Zie noot op blz. 200.

macht zegge 11 K.M. afgelegd; door de voorhoeden wordt in 6 uur 10 K.M. afgelegd. Hoewel den 27en alles er op wijst, dat de vijand bezig is, een stelling in te richten en hij niet voornemens is, zijn voorwaartsche beweging voort te zetten, wordt toch reeds in beginsel slechts opgerukt tot een bepaalde lijn, die geschikt is voor de verdediging en wordt den vijand een kostbare tijd verschaft, waardoor deze zich zooveel te beter kan inrichten en de aanval zooveel te moeilijker wordt. Tevens wordt in de bevelen de aandacht er op gevestigd, dat de vijand ook wel eens zou kunnen gaan oprukken i. p. v. in zijn stelling te blijven, in welk geval de opdracht luidt, den vijand tot staan te brengen en zich gereed te houden om hem, nadat de vereischte bevelen zullen zijn gegeven, aan te vallen (blz. 573). De voorhoeden gaan „verdedigend” optreden!

Nu moge deze wijze van naderen tegenover een vijand in een „position fortifiée” volkomen juist zijn, *voor dit speciale geval lijkt het mij bepaald onjuist*. M. i. zou de A.B. van de blauwe troepen beter doen, met te gelasten, dat nog bij duisternis de voorwaartsche beweging wordt aangevangen onder bescherming van de — zoo noodig door andere troepen versterkte — vooruit zijnde Cavalerie en Wielrijders, dat achter de door deze afdeelingen bereikte lijn de troepen gereed gesteld moeten worden voor den aanval en bij het aanbreken van den dag van hieruit zoo snel en zoo krachtig mogelijk de aanval moet worden ingezet.

De mogelijkheid, dat de vijand tot den verderen opmarsch zal overgaan, moet wel *door den A.B. onder het oog worden gezien*; hij kan zelfs aanwijzingen geven voor dat geval *aan de D.G.C.* en deze zelfs laten doorwerken *tot de D.C.*, maar *verder moet hierover in bevelen niet worden gesproken*. Men bevordert hierdoor bij de lagere C. een hinken op twee gedachten; zoo licht zal een ondercommandant een toevallige plaatselijke voorwaartsche beweging van den vijand gaan beschouwen als een opmarsch van het geheel en daardoor oponthoud veroorzaken. *Een aanvalsbevel moet positief zijn, moet den vasten wil tot den aanval* op en het verslaan van den vijand tot uiting brengen — in dit geval den vasten wil den vijand over de Maas terug te werpen tot elken prijs —, moet den ondergeschikten *slechts één doel voor oogen stellen*: het vernietigen van den vijand. Alle verdere overwegingen mogen in de bevelen niet vermeld worden en beschouwingen moeten worden vermeden.

Ziet men nu echter de „Fransche” bevelen, dan worden daarin allerlei beschouwingen opgenomen, verschillende gevallen worden besproken, allerlei details geregeld, *juist, zooals in den loopgravenoorlog geschiedde*. Maar in den bewegingsoorlog zal daar veelal de tijd toe ontbreken en zullen vele bevelen „uit den zadel” moeten worden gegeven.

Het *vasthouden in een bepaalde lijn tot een vastgesteld uur*, zooals dat in den loopgravenoorlog noodig en gebruikelijk was, acht ik *voor*

den bewegingsoorlog verkeerd. Als de troep vroeger aankomt, dan is zij genoodzaakt, tot het vastgestelde uur te wachten en wordt *de drang naar voren uitgeroeid*; wordt de opmarsch vertraagd, zoodat de troep later aankomt, dan kan aan de order niet worden voldaan. Als men lang blijft stilstaan in een bepaalde terreinstrook, binnen bereik van 's vijands gewone artillerie, dan loopt men kans, *plotseling onder een vuuroverval te komen*. Desnoods kan worden bepaald, dat bepaalde lijnen niet zonder nader bevel mogen worden overschreden, waarbij dan *het oponthoud niet langer mag duren, dan blijkt noodzakelijk te zijn*. Maar de troepen zoo verregaand in hun beweging te remmen als in de „Tactische Oefening” — dus volgens Fransche beginselen — geschiedt, acht ik beslist *verkeerd en zonder eenig nut*.

Tot slot van de oefening, zooals die is vermeld in de October-aflevering '23, wordt nog het optreden van de voorhoede zelf behandeld, bij het breken van plaatselijken weerstand. Er wordt hier *70 minuten* gebruikt voor de voorbereiding van den aanval door *een heel bataljon, gesteund door minstens twee batterijen artillerie* op één *weerstandspunt*, waarvan bij verkenning is gebleken, dat het *geen diepte* heeft. Als eenigste verontschuldiging voor dien voorhoede commandant geldt, dat hij niet vóór een aangegeven uur vooruit mag, omdat hem zulks — helaas — gelast is! De kap. v. d. V. zegt, dat de voorbereiding tot dien aanval tóch tot een uur geduurd zou hebben, maar dat lijkt mij toch wel wat erg lang! Als die aanval dan mogelijk is om één uur, dan is hij het ook om half een en behoeft men niet eerst een half uur niets te doen, waarbij het bataljon een zeer groote kans loopt, plotseling onder sterk vijandelĳk artillerievuur te komen.

Dat voor dezen kleinen aanval zelfs nog doellijnen worden aangegeven, is toch wel wat erg schematisch. Maar — in den loopgravenoorlog was het ook gebruikelĳk van de eene lijn tot de andere door te dringen!

Belangwekkend is ook het niet gepubliceerde, op de H.K.S. behandelde, vervolg van deze oefening. Den 28en April heeft de hoofdmacht *zonder moeilijkheden* den rand van het bedekte terrein N. O. van Volkel—Uden—Nistelrode—Heesch bereikt, terwijl de voorhoeden de gevechtsaanraking met Rood hebben verkregen. Den 29en April hebben gevechten plaats *ter inleiding* van den aanval van Blauw en *den 30en April* bij het aanbreken van den dag is (eindelijk!!) de algemeene aanval begonnen. Natuurlijk heeft de vijand nu die **drie** dagen (27, 28 en 29 April) benut, zijn stelling goed te versterken, zijn vuren te organiseeren, materiaal (vooral munitie en artillerie) aan te voeren, zijn troepenmacht te versterken, enz., enz. *Van verrassing was natuurlijk geen sprake meer*. Rood weet, dat Blauw vlak voor hem zit en hem zal gaan aanvallen, hij heeft de *omvatting door de I D.G. natuurlijk onderkend* en zijn tegenmaatregelen genomen. Het resultaat was dan ook, dat na een dag van hardnekkige gevechten en nadat Rood in den namiddag een tegenaanval heeft gedaan, *de aanval van Blauw als afgeslagen kan worden beschouwd*. De A.B. beslist nu, dat

men zich voorloopig zal bepalen tot de verdediging van het bezette terrein. En zoo zijn we weer in den loopgravenoorlog verzeild geraakt!

Nog sterker dan in den aanval demonstreert zich de invloed van den loopgravenoorlog bij de verdediging. We willen eerst nog eenige opmerkingen maken over de desbetreffende deelen van de „Instruction provisoire sur l'emploi tactique des Grandes Unités”.

Pt. 96, 2e al. luidt: „En conduisant une bataille offensive, le commandement peut être amené dans un but de manoeuvre, à prescrire „des actions défensives sur certaines parties du front”. Dit is het eenigste punt in het voorschrift, waarin melding wordt gemaakt van de mogelijkheid, dat een gedeelte verdedigend kan optreden, terwijl elders wordt aangevallen.

Verder wordt nog de mogelijkheid onder het oog gezien, dat een *tegenaanval uit het front* wordt uitgevoerd. Zoo lezen we in pt. 133, 2de gedeelte: „dans un but de manoeuvre et notamment si on prévoit „la possibilité de passer à l'offensive ...”; in pt. 141, dat in geval van een „grave échec subi par l'assaillant, ou comme aboutissement „d'une manoeuvre préparée à l'avance, le commandant de l'Armée peut „décider le passage à l'offensive La bataille est ensuite conduite „comme une bataille offensive ordinaire”.

Het groote beginsel bij de verdediging, dat zij wordt toegepast, om *met weinig troepen een groote vijandelijke macht te binden* en dus troepen te sparen, om elders *des te sterker te zijn voor den aanval*, zoeken we tevergeefs. Den „tegenaanval” vinden we verder niet besproken, dan alleen als het gaat tegen een vijand, die de „position de résistance” ergens heeft doorbroken. Een grooten tegenaanval om een der vleugels kent het voorschrift niet. Dus alles *geheel als in den loopgravenoorlog* het geval was, omdat het *dáár ook niet anders kon*.

Wat de inrichting der stellingen betreft, heeft men achter de „position de résistance” nog een tweede, derde, enz. stelling „à des distances l'une de l'autre telles que ces positions ne puissent être simultanément soumises à des tirs de préparation”.

In pt. 203 worden „les positions” beschreven. „La position de résistance est constituée par une bande de terrain ... La partie essentielle de cette position est formée par sa lisière extérieure, qui est „dite „ligne principale” ... La ligne principale est généralement doublée par une ligne des soutiens. En arrière, d'autres organisations „abritent les réserves des bataillons et des régiments de la ligne de combat”. Een indeeling dus van die „positions”, die merkwaardig veel overeenstemming heeft met de stellingen uit den loopgravenoorlog!

Verder lezen we in hetzelfde punt: „c'est ainsi qu'on utilisera fréquemment la contre-pente”.¹⁾ Alweer als in den loopgravenoorlog: schootsveld is blijkbaar nog steeds bijzaak.

In pt. 135 zien we, dat „Le Commandant de l'Armée indique aux

¹⁾ Cursiveering van mij.

„Commandants de Corps d'Armée *les hypothèses d'attaque qu'il tient pour vraisemblables*¹⁾ et la manière dont il compte diriger la „bataille“. Zou dan de oude waarheid niet meer bestaan, dat *de vijand juist dat eene doet, wat niet was voorzien en geregeld*? Voor den loopgravenoorlog kunnen misschien alle mogelijkheden, die zich zullen of kunnen voordoen, worden overwogen, maar voor den bewegingsoorlog zal dat m.i. zeer zeker als regel niet kunnen.

Voor de verdediging is ook van veel belang de „Instruction sur „l'organisation du terrain à l'usage des troupes de toutes armes“. We willen ook over den inhoud van dit voorschrift een en ander opmerken.

Naast zeer veel goeds zien we ook hier zeer vaak weer de loopgravenoorlog zeer sterk naar voren treden. Zoo zegt de Instruction, dat, wanneer dekkingen of hindernissen ontbreken, het voldoende is, om een aanval te kunnen afslaan, als maar beschikt wordt over flankement, over uitzicht tot het gebruik der wapens en goede gemeenschapsmiddelen. *Schootsveld wordt dus ook in dit voorschrift genegeerd.*

Bij de bespreking van de gevechtshandelingen bij den aanval wordt o.a. gezegd, dat *steeds een voorbereidingstijdperk* aan den aanval voorafgaat, welk tijdperk kan duren van 1 à 2 uren tot meerdere dagen (een verrassend optreden wordt dus uitgesloten geacht!); dat de Infanterie deboucheert in *opeenvolgende golven*; dat die Infanterie wordt voorafgegaan door een *verplaatsbaar afsluitingsvuur*! Alles dus, zooals *in den loopgravenoorlog* gebruikelijk was.

Bij de bespreking van de gevechtshandelingen van den verdediger wordt gezegd, dat methodisch alle handelingen in werking komen, die de aanvalsplannen moeten tegengaan. Achtereenvolgens zien we van de artillerie het tegenvoorbereidingsvuur (waartoe behoort het vernielen van de „versterkingen“, van waaruit de aanval begint) en het afsluitingsvuur, beide vuren volgens *voorbereide plannen*, evenals in den loopgravenoorlog. Alsof voor dergelijke „plannen“ maar steeds de noodige tijd beschikbaar zal zijn!

Van de Infanterie worden allerlei wapens opgenoemd, waarbij verschillende *loopgraafwapens* (worden die in den bewegingsoorlog dan alle meegevoerd?) terwijl *het geweer wordt genegeerd*!

Om een tegenaanval plotseling te kunnen doen uitvoeren, moet de troep steeds gereed zijn en in een schuilplaats gehouden worden. Mocht een onmiddellijke tegenaanval niet gelukken, dan kan deze *na methodische voorbereiding(!)* worden herhaald.

Bij de bespreking van de elementen bij het in staat van verdediging brengen van het terrein wordt schootsveld tot bijzaak gemaakt, wordt weer de van den vijand afgekeerde helling aangeprezen. Als eisch voor de commandanten en voor de artillerie vermeldt de „instruction“, dat zij goed uitzicht moeten hebben op de onmiddellijke omgeving in de

1) Cursiveering van mij.

eigen stelling en in *die van den vijand!!* De aanvaller zit dus steeds in een stelling, evenals bij den loopgravenoorlog. Bij het element „dekking” zitten we ook alweer gauw in den loopgravenoorlog.

De verschillende onderdeelen van een stelling bestaan weer uit een aantal parallellen; de hoofdparallel heeft een verdubbelingsparallel. Maar voor al die parallellen is geen tijd in den bewegingsoorlog en zeker niet in de eerste weken, waarin een stelling wordt ingericht.

De verdedigende organisatie bestaat steeds uit minstens twee stellingen; de 2de op 6 à 8 K.M. achter de eerste. Alle stellingen zijn ingericht als de eerste. Een sector strekt zich in de diepte uit over twee stellingen. Alles alweer *als in den loopgravenoorlog, maar voor den bewegingsoorlog niet uitvoerbaar.*

Men moet er verder naar streven, op de hoogte te komen van de *dagelijksche gewoonten* van den vijand; de waarnemers moeten alarm maken, als de vijand *zijn loopgraven* verlaat! In elke stelling moet een een voldoende aantal *granaatvrije* schuilplaatsen aanwezig zijn; zware mitrailleurs worden bij voorkeur in *kazematten* gebruikt; dit laatste verdient ook aanbeveling voor de *geweermitrailleurs! Loopgravenoorlog.??*

Dit zijn nog lang niet alle zaken, die op loopgravenoorlog wijzen, maar het is al meer dan genoeg!

Ook zijn dit nog niet alle voorschriften van Fransche zijde, maar in *bijna alle* vinden we in meer of mindere mate den loopgravenoorlog terug. Zoo noemen we, voor wat de Infanterie betreft, nog het „Règlement provisoire de manoeuvre d'Infanterie du 1er février 1920”, waarin de „aanval” natuurlijk overeenkomt met de beginselen, vermeld in de „Instruction provisoire” en waarin de „verdediging” ook weer zeer vaak aan den loopgravenoorlog doet denken. Het „vuur” is weer de alles-overheerschende factor, de „tegenaanval” is alleen bestemd tegen een door de „position de résistance” doorgedrongen vijand. Ook gaat het weer over de „aanvalsgolven”. En zoo is het ook met veel van de gewone lectuur, die van Fransche zijde komt. Nemen we het voornaamste boek op gebied van tactiek, het bekende werk van Culmann, dan vinden we ook weer dezelfde beginselen als in de voorschriften. Hij is nog erger. Bij de marschen maakt hij zelfs in het geheel geen onderscheid tusschen het ontmoetingsgevecht en den naderingsmarsch tegen een vijand, die een stelling heeft ingenomen.

Is het dan zoo'n wonder, dat velen tot de conclusie komen, *dat bij de Franschen bijna alles, nog wordt overheerscht door den loopgravenoorlog?* En dat die velen alles, wat op militair gebied van Fransche zijde komt, met een critisch oog beschouwen? Immers neen! En waarom zouden wij niet alles, wat van het buitenland komt, met een critisch oog mogen en moeten beschouwen? Niet alleen, wat van Fransche zijde komt, maar ook wat van elders komt. Wij moeten niet maar zonder meer overnemen en als het beste beschouwen, wat van een of ander land komt, onverschillig welk land ook. In den beginne, na den oorlog,

was er nog eenige aanleiding toe, alleen de Fransche voorschriften te bestudeeren en daaruit de hoofdbeginselen over te nemen. Immers, Frankrijk was het eerste land, waarvan de voorschriften alom verkrijgbaar waren. Maar nu is dat niet meer zoo. *En daarom moet nu ook de methode veranderen*, waarop onze voorschriften en opvattingen worden samengesteld. Bestudeerd moeten worden **alle** buitenlandsche voorschriften, **alle** buitenlandsche lectuur, dus behalve de Fransche, óók de Duitse, Engelsche, Amerikaansche, Belgische, Oostenrijksche, enz. enz.; *vooral ook van die landen, die ook met beperkte middelen moeten werken*. En dan moet daaruit worden gehaald en overgenomen, wat in verband met onze *Nederlandsche* toestanden, *Nederlandsche* terreinen, *Nederlandsche* verhoudingen, *Nederlandsch* menschenmateriaal het beste wordt geacht. We moeten vooral hebben *een nationale tactiek en strategie*.

Te meer klemt dit, omdat bij de meeste landen de strijdkrachten, de terreinen, geheel anders zijn dan bij ons; de artillerieuitrusting is eenvoudig niet te vergelijken met de onze. Daarom kunnen o.a. de Franschen zich op het gebied van steun door artillerie dingen veroorloven, waaraan wij heel eenvoudig niet kunnen denken. Daarom moeten echter *bij ons manoeuvreervaardigheid, snelheid en doortastendheid meer op den voorgrond treden*.

Nu wordt er zoo vaak gezegd, dat wij, als niet-oorlogvoerenden, het niet beter moeten willen weten dan de Franschen, die oorlogservaring hebben. Maar waarom zouden dan juist de *Fransche* ervaringen en opvattingen de beste zijn? Waarom worden dan niet de Duitse of Amerikaansche beginselen overgenomen? Of is het soms, omdat de Franschen den oorlog zoo schitterend hebben gewonnen, dat zij daardoor hun meerderheid boven alle andere oorlogvoerenden hebben bewezen? Neen toch! Het Duitse *leger* werd niet verslagen. Duitschland is ineengestort, omdat het moreel en materieel was uitgeput, omdat de grondvesten van het leger waren vermolmd. Maar militair gewonnen is deze oorlog door de Franschen niet.

En zelfs al was dat wel zoo, de Franschen hebben oorlogservaring op het gebied van den loopgravenoorlog en *niet op het gebied van den bewegingsoorlog*. Voor wat is gebeurd, vóór dat de strijd vastliep, kunnen we beter bij de Duitschers in de leer gaan! En de bewegingskrijg aan het eind van den oorlog was geen normale; dat was voor de Franschen hoofdzakelijk de vervolging van een terugtrekkenden vijand, welke terugtocht reeds lang nauwkeurig was voorbereid.

En ten slotte is de ervaring toch ook niet alles! Zeer terecht zegt het Britsche gevechtsvoorschrift, dat *niet te veel op de verkregen ervaring moet worden gebouwd*, doch dat *studie ter vergelijking en overweging noodig is*.

Er is dus m.i. geen enkele aanleiding om een uitgesproken voorkeur te betoonen voor de Fransche opvattingen alleen.

In het vorenstaande meen ik te hebben aangetoond, dat:

1e. datgene, wat ik een „feit” noem, *vrijwel algemeen erkend wordt*, zulks op grond van *mijn* ervaringen;

2e. ik *zeer gegronde redenen* heb om een feit te noemen, dat bij de Franschen bijna alles door den loopgravenoorlog wordt overheerscht. *Te bewijzen is dat natuurlijk niet*; het is, zooals ik in den aanhef van dit opstel zeide, ten slotte een *kwestie van appreciatie*;

3e. mijn uitspraak *volstrekt niet ongemotiveerd is*.

Er is echter een ander feit, dat **ik** verderfelijk acht voor ons leger en voor ons Vaderland. En dat is het bewezen feit, dat *een groep personen geheel andere beginselen verkondigt en onderwijst dan een andere groep*. Dat is het feit, dat in ons kleine leger, waar toch zeer zeker de „*unité de doctrine*” moet en kan heerschen, **deze op het oogenblik wanhopig zoek is!** Dat niet iedereen dezelfde opvattingen heeft als een ander, zelfs het niet eens is met de bestaande voorschriften, is begrijpelijk en ieders goed recht. Maar dat de eene groep geheel andere beginselen gaat verkondigen en zelfs onderwijzen dan eene andere groep en een geheel andere bevelstechniek gaat invoeren, dan de bestaande, **dat is ontoelaatbaar**. Wanneer de bevoegde autoriteit van oordeel is, dat de beginselen, als o.a. vermeld door den kap. v. d. V. moeten worden toegepast en onderwezen, dan moet dat zoodra mogelijk worden bekend gemaakt, langs officieelen weg en dan moet het verboden zijn, iets anders te onderwijzen en toe te passen, zoowel bij inrichtingen van onderwijs, als bij den troep door middel van Tactische oefeningen, cursussen, enz. Maar is dat niet de bedoeling, dan moet het onderwijzen en toepassen van de Fransche opvattingen en bevelstechniek evenzeer verboden zijn.

Het is te hopen, dat de „*unité de doctrine*” weer spoedig hersteld mag worden, want het wordt op deze wijze **een hopelooze warboel!** Niemand weet, waaraan zich te houden. De eene chef verwijst naar de Fransche opvattingen, de andere wenscht er niets van te hooren!

En als dit opstel mag bijdragen tot bespoediging van dat herstel van de „*unité de doctrine*”, dan zal ik mijn arbeid en moeite ruimschoots beloond achten!

NASCHRIFT.

De heer Van der Waall is er naar mijne meening geenszins in geslaagd, het gevraagde bewijs te leveren. Dat hij vele Nederlandsche officieren heeft gesproken, die meenen, dat in Frankrijk de loopgravenoorlog nog steeds alles overheerscht, en dat die meening ook in verschillende artikelen in Nederlandsche tijdschriften tot uiting kwam, is toch geen bewijs, dat kan worden gesproken van „*een vrijwel algemeen erkend feit*”. De gesprekken, die ik gevoerd heb met officieren van tal van vreemde nationaliteiten, waarvan het grootste deel aan den oorlog had deelgenomen, en de vele, door mij

van Nederlandsche officieren ontvangen schriftelijke en mondelinge bewijzen van instemming met de in mijn Spectator-artikelen verklaarde denkbeelden, hebben mij eer het tegendeel doen kennen. Ik heb dan ook geen oogenblik gemeend, dat de heer v. d. W. de waarheid van zijne bewering zou pogen te bewijzen; mijn vraag was meer een vorm om hem onder 't oog te brengen, dat hij *zijne* denkbeelden niet moet trachten te staven door de niet te bewijzen bewering, dat vrijwel iedereen het met hem eens is.

In bovenstaand artikel voert de heer v. d. W. thans argumenten voor zijne meening aan.

Hij houde mij ten goede, dat ik niet inga op zijne bespreking van de artikelen, die ik 1½ à 2 jaar geleden publiceerde. Zulks zou bovendien geen nut hebben, daar ik slechts in een herhaling zou kunnen treden van de beschouwingen, die ik in die artikelen en ook elders gaf.

Evenmin voel ik mij geroepen tot weerlegging van zijne beschouwingen, die moeten dienen als bewijs, dat „bij de Franschen bijna alles door den loopgravenoorlog wordt overheerscht”. Het is, zooals de heer v. d. W. zelf zegt, eene kwestie van appreciatie. En wel van appreciatie van wat de Franschen noemen „les éléments de la bataille”, waaronder in de eerste plaats **het vuur**.

Hier ligt de kern van het vraagstuk.

De heer v. d. W. zegt: „Natuurlijk is het volkomen waar, dat „la „puissance des feux” zeer belangrijk is, wellicht nog veel belangrijker „dan vóór 1914, maar dat zij in den bewegingsoorlog de alles overheerschende factor is, spreek ik toch beslist tegen!” Wanneer men nu bedenkt, dat het aantal *mitrailleurs* van een Fransch regiment infanterie tusschen 1914 en 1920 gestegen is van 6 op 156, terwijl het aantal *hoofden* in dien tijd daalde van 3300 op 2500, dan spreken de woorden „wellicht ¹⁾” nog veel belangrijker dan vóór 1914” boekdeelen. Nog gezweven van de invoering van infanterieggeschut, de vermeerdering en verbetering der artillerie, het vuur van vliegtuigen en van vechtwagens, enz.! Waarlijk, wanneer men de kracht van het hedendaagsche vuur en de mogelijkheid om die met zeer korte voorbereiding in werking te brengen ontkent, dan is elke discussie onmogelijk.

En de Duitschers dan? Mag ik den heer v. d. W. eens de aandachtige lezing aanbevelen van het 4e Hoofdstuk (blz. 28 e. v.) van het boekwerk „Kritik des Weltkrieges”, in 1920 geschreven door een „Generalstäbler”? Deze behandelt uitvoerig „den Konservatismus”, die van ouds in het Deutsche leger bestond en die in den grooten oorlog gevoerd heeft tot eene, op miskenning van de vijandelijke wapenwerking berustende „Angriffshetze”. „Die Krankheit von 1870 bestand auch „noch 1914. Viele Angriffe, besonders die des Spätherbstes 1914 an der „Yser, wiesen dieselbe Fehlerquelle wie der Angriff vom 18 August

1) Cursiveering van mij.

„1870 auf: trügerische Unterschätzung der Waffenwirkung und Ver-
kennung der Grenzen, die sie dem Infanterieangriff zieht. Der Geist
des Feldmarschalls von Moellendorf, der bei Auerstedt die
schwache preussische Infanterie mit einem gedankenlosen: „Frische
Fische, gute Fische“ gegen den überlegenen Gegner hetzte, ging
1914 gelegentlich immer noch um wie früher.“ (blad. 31).

Het heeft hun in 1914 heel wat menschenmateriaal gekost, dat zij
toen meenden te kunnen opofferen. „Generalstäbler“ zegt: „Das Lehr-
geld, das 1914 bezahlt werden musste, war das gleiche wie 1870. Da
damals der Krieg nach drei Vierteljahren zu Ende war, machten
sich die nachteiligen Folgen dieser Unkosten bei der groszen Über-
macht nicht geltend, im Weltkrieg fehlten in den letzten Jahren
bitter die Blüte des Heeres, die eine alternde Taktik dem Konser-
vativismus zum Opfer gebracht hatte.“ (blad. 32). En Generalstäbler
staat in zijn oordeel waarlijk niet alleen; Balek, Pfeifer e. a.
laten zich in denzelfden geest uit.

Ook in Duitschland gaan dan ook meer en meer stemmen op ¹⁾ om
te betoogen, dat de tactiek zich meer moet aanpassen aan de ontwikke-
ling van het materieel en dat men in den tegenwoordigen tijd met
een hoog moreel alleen er niet komt. Het Duitse gevechtsvoorschrift
erkent — zooals ik reeds meermalen heb betoogd en met aanhalingen
bewezen — meer „la puissance du feu“ dan men bij oppervlakkige
lezing zou vermoeden.

En wij? Na '70 hebben wij in vele opzichten de Duitschers nage-
volgd; wij hebben ook nog wat „Konservativismus“ in 't bloed! Maar
laten wij toch bedenken, dat *wij* niet met ons menschen-materiaal
kunnen en mogen smijten, en ook, dat hetgeen men in den oorlog kan
doen en wagen afhankelijk is van de verhouding, die bestaat tusschen
het moreel, de bewapening en uitrusting, de geoefendheid en de aan-
voering van de eigen troepen en die van den tegenstander.

Nog een tweetal opmerkingen.

1. De aanval op wat de Franschen noemen een „front fortifié“ is
geen bewegingsoorlog meer. Het eenige onderscheid tusschen dit en
een „front stabilisé“ bestaat dáárin, dat in 't laatste geval de tegen-
standers geruimen tijd tegenover elkaar liggen, *beide* een „front for-
tifié“ hebben ingericht en geheel van elkaars opstellingen, enz. op de
hoogte zijn. Wat de heer v. d. W. hieromtrent opmerkt, kan dus geen
bewijs voor zijne denkbeelden opleveren.

2. De „Instruction sur l'organisation du terrain“ dateert van 22
Augustus 1917 en staat dus inderdaad geheel in het teeken van den
stellingoorlog. Het is verouderd en wordt thans herzien. Ook hierop
mag de heer v. d. W. zich dus niet beroepen voor de staving van zijne
beweringen.

J. F. VAN DER VIJVER.

¹⁾ Zie o.a. het artikel „Material oder Moral?“ in het Mil. Wochenblatt
No. 12 von 25 Sept. 1924.

De Electro-Schok-torpedo's der Landmacht.

DOOR

C. DE WIJS,

Kapitein der Artillerie.

Daar ik als Luitenant bij het korps Torpedisten in de mobilisatiejaren heel wat ervaring met de E.S.T.'s heb opgedaan, ja feitelijk de eenige officier van onze weermacht ben, die een volledige oorlogsversperring E.S.T.'s heeft gelegd en eenige jaren achtereen bediend, voel ik mij gerechtigd, een oordeel uit te spreken over deze mijnensoort.

Volgens mijne meening is het ten eenenmale onjuist, dat de E.S.T.'s zouden zijn een verouderde mijnensoort, slechts met grove nadeelen behept.

Daarentegen ben ik de zienswijze toegedaan, dat de z.g.n. *verspermijnen* der Marine onder geen beding de E.S.T.'s onder alle omstandigheden kunnen en mogen vervangen, doch dat *beide* mijnensoorten soorten benut moeten worden bij het versperren onzer toegangen te water.

De Kapitein Mussert, Commandant van de Compagnie Torpedisten, heeft in Mavors in den loop van het jaar 1924 over de E.S.T.'s een en ander medegedeeld en ik ga volkomen accoord met diens zakelijk en helder betoog ten gunste der E.S.T.'s. Alleen zijn m.i. — en ik steun daarbij voornamelijk op mijne persoonlijke ervaringen, gedurende de mobilisatiejaren 1914, 1915 en 1916 opgedaan — enkele door hem genoemde nadeelen der E.S.T.'s nog te donker voorgesteld.

De door mij bedoelde versperring werd in de eerste dagen der mobilisatie in groote haast — ten koste van voldoende nauwkeurigheid — onder overigens *ongunstige omstandigheden* „varende” gelegd.

De mijnen waren grootendeels aan twee gewichten verankerd en door de geringe dikte der, bij deze wijze van verankeren, gebezigde soort ketting kwam doorschavielen dier kettingen in den winter van 1914 op 1915 voor.

Was de onderhaalketting gebroken, dan kwam de mijn, die dan nog slechts verankerd was aan haar vaste gewicht, alléén aan de vaste ketting met kabel te liggen.

De lengte der vaste ketting bedroeg echter aanmerkelijk meer dan de waterdiepte, zij was n.l. $1\frac{1}{2} \times$ de diepte onder het verankeroog; bij een diepte van b.v. 16 M. onder het verankeroog was die lengte dus 24 M. en bedroeg dus 8 M. meer dan laatstgenoemde diepte.

Nu was de som van „hoogte mijn” en „waterhoogte boven de mijn” *steeds*, en meestal veèl, kleiner dan dat verschil, zoodat *de mijn aan de oppervlakte van het water kwam drijven, ofschoon nog behoorlijk verankerd liggend.*

Stond er nu stroom op de versperring en gebeurde het bovenstaande b.v. 's nachts bij ruw weêr, dan kwam de mijn *op* den golfslag te liggen, de contactmaker werkte en de mijn sprong.

Doch er kon nog mèer gebeuren. De mijnen lagen 50 M. uit elkaar; zoo'n mijn aan twee gewichten, losgeslagen van een gewicht, kwam dan op een afstand van ongeveer 30 M. van de naastbijliggende mijn; de contactmaker van deze nevenmijn, veilig bij springen op 50 M., functioneerde echter op 30 M. afstand en de nevenmijn sprong dus mede; m.a.w. sprongen dus practisch 2 mijnen tegelijk.

De losgeraakte en verloren gegane mijnen werden door andere vervangen. Ook mijnen, waarvan kabels een „lek” vertoonden, werden verwisseld.

Mijnen aan 2 gewichten voldeden in de versperring niet.

De Marine vond de algeheele afsluiting van het vaarwater op den duur bezwaarlijk, verlangde een doorvaart-opening.

Toen werd besloten de versperring geheel te lichten en *een nieuwe, mèt doorvaartopening, te leggen.*

Deze werkzaamheden hadden geheel onder mijn leiding plaats en konden ditmaal *rustig* en *nauwkeurig* worden uitgevoerd. Dit was een groot voordeel, hetwelk zich in het behaalde resultaat weerspiegelde.

Ik sta daarom nog even bij deze omstandigheid, hoogst belangrijk als zij is, stil.

De Kapitein Mussert acht het — in zijn artikel — een ideaal, maar ik noem het een noodzaak, dat in tijden van gevaar onmiddellijk buitengaats marineversperringen worden gelegd, om ons te vrijwaren tegen strategische overvallen, doch dat daarachter meer binnenwaarts E.S.T. versperringen rustig en nauwkeurig worden gelegd, omdat die, eenmaal goed gelegd zijnde, het maanden, zelfs jaren achtereen kunnen uithouden. Zoodra de E.S.T. versperring gereed is, kan de Marine-versperring, desgewenscht, weer worden gelicht.

Aldus kan de factor „tijd”, benoodigd voor het leggen van E. S. T. versperringen, die in vergelijking met de Marinemijnen als nadeel geldt, worden uitgeschakeld en men behoudt alle voordeelen, die de E.S.T. als *absoluut veilige* mijnsoort heeft, die het vaarwater *niet* voor ons zelf versperd doet zijn en die in- en uitvaren voor eigen schepen volkomen gevaarloos maakt, omdat men van den wal af naar willekeur de versperring al dan niet „activeert.”

De nieuwe versperring, die nauwkeurig werd gelegd, bestond uitsluitend uit mijnen, verankerd aan één gewicht, door middel van z.g. damketting, 3 × zoo zwaar als eerstgenoemde ketting.

Bovendien bracht ik bij die verankering *een verzekering aan op het 2e oor van het gewicht* en wel dusdanig, dat daarbij geen slijtage kon optreden, zoolang de mijn aan de damketting „hield”.

De resultaten waren zéér gunstig. In de eerste plaats bleef het doorchavielen van kettingen tot Juni 1916 — de versperring lag toen ruim

een jaar achtereen te water — *achterwege, geen enkele mijn sloeg los of ging op andere wijze verloren.*

Ten tweede kwamen er veel minder „lekken” in de kabels voor.

Bovendien had ik een eenvoudige methode bedacht, om mijnen, die een „lek” vertoonden, vlug en gemakkelijk te verwisselen, hetgeen met betrekkelijk weinig kosten gepaard ging.

Eenige mijnen van verschillend drijfvermogen, afhankelijk van de diepte, waarop ze gelegd moesten worden en voorzien van een kabel ter lengte van slechts ± 150 à 200 M., stonden daartoe steeds in het torpedomagazijn gereed.

Moest een bepaalde mijn, waarvan ik de juiste plaats door berekening kende, verwisseld worden, dan werd zij in een minimum van tijd opgedreven, gelicht en ontdaan van het gedeelte defecte kabel; daarna werd het gave einde verbonden aan de kabel der medegebrachte mijn, die gelegd werd.

Kwam er nog eens een lek, dan bevond zich dat gewoonlijk tusschen het gewicht en de mijn. Werd de kabel, na verwijdering van dat gedeelte, getoetst, dan bleef de galvanometer op „0” staan, zoodat ik de ervaring opdeed, dat verreweg het grootste gedeelte van de kabel, die naar den wal loopt, goed was gebleven, ondanks langdurig in actie zijn.

Dit beteekende dus een *kolossale besparing aan kabel* en de versperring kon geruimen tijd dienst doen, bleef dan ook verder in *uitstekenden toestand*. Evenwel moest in Juni 1916 de beoogde E.S.T. versperring worden gelicht om vervangen te worden door een versperring van Marinemijnen.

Bij het lichten der versperring bleek, in welk een betrekkelijk goeden toestand het materieel zich nog bevond, zoodat ik alleszins de conclusie durf trekken, dat een E.S.T. versperring, gelegd en onderhouden, zooals ik het de tweede maal deed, *wel eenige jaren mee kan en voor onderhoud zeer weinig kabel kost.*

Bezien wij nog even enkele door tegenstanders genoemde nadeelen van E.S.T. versperringen.

a. *„De kabels, die aan den wal zijn gebracht, zouden gemakkelijk kunnen worden doorgesneden.”*

De ervaring leert echter, dat zij voor het allergrootste gedeelte van het jaar onzichtbaar zijn, zelfs 1 à 2 M. in het zand wegzakken. Al kende de vijand ongeveer de plaats, dan nog zou hij de kabels niet zoo gemakkelijk te pakken krijgen.

Waar noodig, worden de kabels behoorlijk ingegraven. Komen zij soms hier of daar bloot, dan treffe men eenvoudige voorzieningen.

b. *„Het Torpedostation (in een fort) zou zeer kwetsbaar zijn.”*

Het station kan van eenvoudige inrichting zijn, tijdens het leggen der versperring worden ingericht en daarna zoogewenscht worden versterkt.

Men zoekt hiervoor een goed, hoofdzakelijk tegen zicht, gedekte opstelling in het terrein (duinen), dus vooral *niet* in een fort.

c. „*De springlading der mijn is te klein*”.

Ten tijde der mobilisatie mocht het waar zijn, toen men niet over reserve aan springstof beschikte, thans kan dit nadeel worden geëlimineerd, daar de mijnen, gelet op haar groot surplus aan drijfvermogen, zonder eenig bezwaar opvoering van het gewicht der springlading tot ± 100 K.G. toelaten.

Vergelijken wij thans de E.S.T.'s met de Marinemijnen.

Ik kom slechts noode tot het maken van deze vergelijking, doch moet dit doen, omdat de Marinemijn, m.i. ten onrechte, in de zeegaten de E.S.T. heeft verdrongen.

1e. *De Marinemijn is, eenmaal gelegd, voor vriend en vijand gevaarlijk.*

Bij E.S.T.'s daarentegen heeft men het volkomen in de hand, door een eenvoudige handbeweging in het station, aan den wal, de mijn al dan niet gevaarlijk te doen zijn. Schakelt men n.l. den electrischen stroom uit, dan kan de mijn niet ontploffen.

Werkzaamheden bij leggen en lichten der versperring zijn dus steeds absoluut ongevaarlijk.

2e. *Het passeeren van Marinemijn-versperringen blijft steeds, dus ook voor ons zelf, gevaarlijk*, bij E.S.T. versperringen is dit niet het geval.

Wenscht men uit te varen, dan schakelt men op den wal de versperring uit.

3e. *Men kan marinemijnen door middel van z.g. paravane's (mijnenknippers) vrij gemakkelijk opruimen*, daar de staaldraad, die het mijnlichaam met het anker verbindt, betrekkelijk dun is.

Het op deze wijze opruimen van E.S.T.'s is door de dikte der ankerketting ten eenenmale uitgesloten.

Wil men de E.S.T.'s op andere wijze onschadelijk maken, dan vorderen de werkzaamheden veel tijd, zoodat er meer gelegenheid bestaat, den vijand op te merken en te verjagen.

4e. *Slaat een marinemijn los van het anker, dan is het niet uitgesloten, dat zij nog gevaar voor eigen navigatie oplevert.*

De E.S.T.'s echter zijn uit den aard der zaak, eenmaal losgeslagen, ongevaarlijk.

De vaak meer dan vernuftig uitgedachte inrichtingen aan de marinemijnen om gevaarloosheid bij losslaan van de verankering te verkrijgen, moge onze bewondering wegdragen, absolute zekerheid geven zij, vooral wanneer de mijnen langdurig te water hebben gelegen, *niet*, getuige het gedrag van een groot aantal mijnen, welke gedurende de mobilisatie aanspoelden en nog heden ten dage hier en daar gevaar opleveren.

5e. *Inwendig* is de *E.S.T.* van eenvoudige constructie, zij is waterdicht afgesloten en de contactmaker is extra beschermd; daardoor is de *E.S.T.* bedrijfszeker.

Het inwendige van de marinemijn is gecompliceerd, en staat aan invloeden bloot, die, bij langdurig te water liggen der mijn, de bedrijfszekerheid in gevaar kunnen brengen.

6e. Het is noodig, de marinemijn-versperringen, na betrekkelijk kort te water liggen, te lichten, z.g. te ververschen en de mijnen grondig na te zien.

De E.S.T. versperringen daarentegen kunnen zelfs jaren blijven liggen en behouden dan nog hare bedrijfszekerheid.

Ik kom dan ook tot de volgende *conclusies*:

I. Waar in ons land, in tijden van gevaar, uitgestrekte mijnenvelden voor de vele zeegaten van onze kust noodig zijn, kan men niet genoeg mijnen-materieel bezitten.

Gelet op de *grootte voordeelen der E.S.T.'s* boven de marinemijnen, is het dringend geboden *het versperren naar binnen toe van de zeegaten en riviermondingen*, waar zulks mogelijk is, *met de Electro-Schok-Torpedo's der Landmacht* te doen geschieden.

II. De marinemijnen moet men beschouwen als een noodzakelijk kwaad. Men heeft er veel, zeer veel noodig, want bij eenigszins langdurig liggen gaan verscheidene mijnen verloren; dus mag men ze m.i. uitsluitend plaatsen, wanneer versperren met *E.S.T.'s* uitgesloten is en lichte ze wederom zoo spoedig mogelijk, wanneer het naar binnen versperren bedrijfszeker is volbracht.

Op plaatsen, waar *E.S.T.'s niet kunnen worden aangewend*, is men op de marinemijnen aangewezen.

STAATKUNDE EN STRATEGIE.

Beschouwingen over de voorgeschiedenis van den wereldoorlog en over de operatieplannen voor den veldtocht van 1914, ook in verband met de belangen van Nederland.

DOOR

W. G. F. SNIJDERS,
Luitenant-Generaal b. d.

Inleiding.

Mijn geschrift: „*De Wereldoorlog op het Deutsche Westfront, van den aanvang tot na afloop van den slag aan de Marne*”, dat in den loop van 1922 het licht zag, bevatte een uitgebreide lijst van de werken en opstellen, die ik voor de samenstelling van dezen arbeid had bestudeerd. Ik meen dat ik toen de voornaamste en zeker de meest belangrijke bronnen voor het door mij behandelde geschiedkundige drama had geraadpleegd.

Maar in de onderscheidene bij den oorlog betrokken landen is daarna nog een stroom van nieuwe werken en opstellen over dien krijg verschenen. Ik heb getracht daarvan zooveel mogelijk kennis te nemen, maar het was natuurlijk niet doenlijk mij daarvan volledig op de hoogte te stellen. Ik moest mij bepalen tot het bestudeeren van de geschriften, waarin de hoogste leiders van legers hun persoonlijke herinneringen boekstaafden, en van mannen, die tijdens den oorlog in civiele of militaire betrekkingen, een gewichtige taak, een rol van beteekenis te vervullen hadden.

Reeds in 1923 deed ik een bijdrage tot aanvulling van mijn „Wereldoorlog” verschijnen, nadat ik de toen pas verschenen gedenkschriften van Generaal Helmuth von Moltke, in 1914 chef van den Generelen Staf van het Deutsche leger, had leeren kennen.

Voorts bestudeerde ik de omvangrijke publicatiën van den Veldmaarschalk Conrad von Hötzen dorff, leider van het Oostenrijksch-Hongaarsch leger; van den Russischen Minister van Oorlog, Generaal W. A. Suchomlinow; van den Duitschen rijkskanselier Th. von Bethmann Hollweg; van den Admiraal von Tirpitz; van den toenmaligen eersten lord der Admiraliteit in Engeland Winston S. Churchill, alsmede van Viscount Haldane, Graaf Montgelas, Prof. Hans Delbrück, M. Schwarte, Kolonel Schwertfeger, G. P. Gooch, Dr. Litt., en anderen. Ook van de verzamelingen archiefstukken en documenten, zooals die van Kautsky of vervat in diplomatieke boeken, nam ik kennis. En ten slotte kon ik inzage nemen van het juist verschenen 1e deel van het monumentale

officieele Deutsche werk: „*Der Weltkrieg 1914 bis 1918*”, samengesteld door het Reichs-Archiv te *Berlijn*, en van het eveneens pas van de pers gekomen boek van Luitenant-Generaal Ernst Kabisch, getiteld „*Streitfragen des Weltkrieges 1914—1918*”.

Sedert 1 Juli 1923 verschijnt maandelijks het tijdschrift: „*Die Kriegsschuldfrage*”, waarvan ik geregeld een exemplaar mocht ontvangen en waarin ik een aantal belangrijke artikelen aantrof. Het maandblad beoogt, onder de „Schriftleitung” van Majoor b.d. Alfred von Wegener, te geraken tot „internationale Aufklärung” aangaande de oorzaken van den wereldoorlog.

Nu ik er toe overga op nieuw een opstel betreffende dien oorlog te publiceeren, wil ik in enkele woorden mededeelen, wat mij daartoe aanleiding geeft.

In het algemeen heb ik geen grond om onjuistheden of verkeerde gevolgtrekkingen te vermelden, aangaande hetgeen ik in mijn werk en de daarop verschenen aanvulling geschreven heb. Maar het spreekt wel van zelf dat, nu later nog van zooveel verschillende zijden door gezaghebbende schrijvers licht over de gebeurtenissen verspreid is, mijn aandacht gevestigd is op bijzonderheden, die mij nog niet bekend konden zijn of waaromtrent ik niet geheel juist was ingelicht. Ook moest ik verschil van opvatting constateeren nopens de beteekenis der gevolgen van gewichtige maatregelen, die op den loop der oorlogshandelingen en den uitslag daarvan een overwegenden invloed hebben uitgeoefend.

Het is mijn bedoeling in dit opstel de meening, die ik in mijn boek heb uitgesproken omtrent sommige punten — in het bijzonder omtrent de operatieplannen — nader te ontwikkelen en toe te lichten, waar noodig te herzien. Ook zal ik aanleiding vinden om mijn gevoelens te uiten aangaande enkele andere vraagstukken, somwijlen ook van rechtstreeksch belang voor ons eigen land.

I.

Nog altijd wordt thans, ruim tien jaren na het begin van den wereldoorlog, de aandacht algemeen en onverminderd bezig gehouden door de vraag: *hoe* is die oorlog ontstaan, *wie* draagt de verantwoordelijkheid voor de ontzettende rampen, welke het menschdom daardoor getroffen hebben en waaronder Europa nog heden gebukt gaat?

Zooals bekend is, hebben de vertegenwoordigers der overwinnende Entente-staten in de §§ 227—231 van het zoogenaamde „vredes”-verdrag van Versailles op die vraag een peremptoir antwoord gegeven. Duitschland werd daardoor *gedwongen* zich neder te leggen bij de veroordeeling, waardoor het moest erkennen *alléén* de schuld te dragen voor het ontketenen der oorlogsgruwelen. Het had geen andere keuze, want de hongerblokkade bedreigde land en volk met vernietiging.

Maar de Entente-staten traden door hun apodictische uitspraak op als

rechter in eigen zaak. Zij pleegden geweld aan de openbare meening, door zich te tooien met den schijn, dat het recht geheel en uitsluitend aan hun zijde lag.

De Rechtswetenschap kon haar beginselen en regelen niet aan het woord doen komen. De moraliteit, het rechtsbewustzijn van den waarheidslievenden mensch, moesten voorloopig zwijgen.

Maar de Waarheid laat zich niet ongestraft verkrachten. Zóó kon het niet blijven en er is dan ook reactie gekomen.

Aanvankelijk werd het Duitsche volk en werden speciaal zijn voor-aanstaande mannen bijna algemeen overstelpt met uitingen van woede en haat, met kwaadwillige beleedigingen en bedreigingen, wegens hun wanbedrijf en hun misdaden.

Maar het streven om de juiste toedracht der gebeurtenissen, de geschiedkundige waarheid aangaande personen en zaken te leeren kennen, brak zich langzamerhand baan.

Geschriften, van verschillende zijden gepubliceerd, begonnen twijfel te uiten omtrent de juistheid, de billijkheid van het te Versailles gevelde vonnis, en de gronden voor dien twijfel namen meer en meer toe in waarde en beteekenis. Op dit oogenblik bestaan er, waarschijnlijk zelfs in de Entente-landen, weinig menschen meer, die nog doordrongen zijn van de rechtvaardigheid dier uitspraak, en die — wanneer ze aan hun oordeel den vrijen teugel laten — niet beseffen, niet moeten erkennen, dat er ook *anderen* zijn als Duitschers, die de schuld voor het uitbreken van den wereldoorlog op hun geweten hebben.

Het zal den lezer bekend zijn dat er een internationaal Comité gevormd is, dat zich ten doel heeft gesteld het vraagstuk betreffende de verantwoordelijkheid voor den oorlog tot klaarheid te brengen. Dat Comité werd samengesteld uit vertegenwoordigers van staten, die in den oorlog *neutraal* gebleven zijn. Uit den aard der zaak zou het oordeel, de uitspraak van die mannen aan het publiek den grootsten waarborg geven voor onpartijdigheid.

Het initiatief voor de vorming van dat Comité ging uit van den Noorweegschen Dr. Herman Harris Aall, te *Oslo* (Christiania). In den loop van 1918 en de eerste helft van 1919 werden in Scandinavië, Zwitserland, Nederland en ook in de landen der overwinnaars, honderden aanzienlijke ingezetenen bereid gevonden tot het Comité toe te treden, met het programma in te stemmen en dat te onderteekenen. In ons land bevond zich onder hen o.a. de oud-minister Jhr. de Savornin Lohman; in *Engeland* behoorden tot hen bijna alle leden van het vorige ministerie uit de Labour-party. Tevens werden belangrijke geldelijke bedragen bijeengebracht, om de kosten van het onderzoek te dekken; dit geschiedde in de neutrale landen en voornamelijk ook in de Vereenigde Staten van Amerika.

Dr. Aall schrijft aangaande de taak en de werkzaamheden van het Comité, dat gewenscht werd:

„dass die Verantwortung am Weltkriege in einer Form untersucht

„werde, die den Prinzipien der Gerechtigkeit und der objektiven Wissenschaft entspricht“.

Hij zegt, dat daarin de bedoeling werd geuit om de beslissingen, die te Versailles genomen werden en die vervat zijn in de §§ 227—231 van het tractaat, een *rechtswetenschappelijk* onderzoek te doen ondergaan, en naar bevind van zaken ze te verwerpen, te bevestigen of er een „non liquet” over uit te spreken.

Ik ontleen deze mededeeling aan een opstel van den heer Dr. H. H. Aall, opgenomen in de aflevering van December 1924 van het tijdschrift „Die Kriegsschuldfrage”, waarin de schrijver te velde trekt tegen het besluit van de *Nederlandsche* leden, om zich van het door hem gestichte internationale neutrale Comité af te scheiden. Hij bestrijdt daarin uitvoerig, en meermalen in scherpe woorden, den voorzitter van de *Nederlandsche* delegatie, Dr. Japikse, die in het September-nummer van hetzelfde maandblad een artikel had geschreven, waarin hij berichtte dat — en de redenen vermeldde waarom — die delegatie zich „aus rein sachlichen Gründen von der internationalen „Kommission hat losgesagt”. Zij meende den beteren weg te kiezen, als zij de leiding van den arbeid zelf ter hand nam.

Uit beide stukken blijkt, dat er van den aanvang af in den boezem van het internationale Comité verschil van zienswijze heeft bestaan nopens het doel van het in te stellen onderzoek. Namelijk, of het betrekking moest hebben op de vraag: „welke zijn de oorzaken van den wereldoorlog” — zonder eenige nevenbedoeling — dan wel of het, zooals in het programma voor de stichting werd omschreven, de beslissing moest gelden, die aangaande de verantwoordelijkheid voor den oorlog, te Versailles getroffen werd. De meening van de *Nederlandsche* leden, dat hiermede werd beoogd eene beweging in het leven te roepen tegen § 231 of tegen het geheele tractaat, wordt door Dr. Aall onjuist genoemd. Men had de vraag te beantwoorden of § 231 „de waarheid inhoudt”. Er viel niet te onderzoeken „wie de verantwoordelijkheid draagt voor den oorlog”, maar alleen: „wät is de waarheid aangaande die verantwoordelijkheid”.

Dat het onderzoek een *wetenschappelijk* karakter moest dragen, stond à priori vast; zoowel voor het internationale Comité, als voor de *Nederlandsche* leden.

Dr. Aall beroept zich, naar ik geloof niet ten onrechte, op het programma voor de vorming van het Comité, dat rechtstreeks ten doel stelde *de beslissingen* te onderzoeken, die in zake de vraag naar de verantwoordelijkheid voor den oorlog genomen waren. En hij meent, mijns inziens terecht, dat: „die Männer der Wissenschaft, an die der „ehrentvolle Ruf erging, an der Untersuchung teilzunehmen, diesen „Ruf entweder unter seinen eigenen Prämissen hätten annehmen oder „ablehnen sollen”.

Ik zal mij in deze quaestie niet verder verdiepen en mij er van onthouden er een oordeel over uit te spreken. Maar ik betreur het zéér

dat ze gerezen is, omdat er een vrij langdurige vertraging door ontstaan is in het bereiken van een resultaat en het bekend worden van het antwoord op de gestelde vraag.

Dr. A a l l deelt mede, dat het internationale neutrale Comité zijn streven om de wetenschappelijke waarheid te vinden, zal voorzetten, ongehinderd door het uittreden van de Nederlanders.

En Dr. J a p i k s e verklaart zijnerzijds, dat de Nederlandsche commissie het historisch wetenschappelijk onderzoek zal volbrengen, zonder rechtstreeksch politiek doel. Hij spreekt de hoop en de verwachting uit, dat buitenlandse medewerkers (uit neutrale landen) zich bij hem zullen aansluiten.

Het publiek heeft alzoo den uitslag af te wachten, zoowel van het onderzoek van het oorspronkelijke internationale neutrale Comité van Dr. A a l l, als van het „afgescheiden” Nederlandsche Comité van Dr. J a p i k s e. Men kan er op rekenen dat het door beiden „wetenschappelijk” zal toegaan.¹⁾

In zijn vorenbedoeld artikel schrijft laatstgenoemde heer nog, dat hij niet kan gelooven, dat er nog werkelijk onbevangen geschiedkundigen bestaan, die zouden aannemen, dat Duitschland „alléén” de schuld voor den oorlog draagt.

Met de voor mij bereikbare middelen en beschikbare gegevens, heb ik intusschen onafgebroken getracht, aangaande de vraag betreffende de oorzaken van en de verantwoordelijkheid voor den wereldoorlog voor mij-zelf tot klaarheid te komen. Misschien stelt de lezer er belang in daaromtrent iets meer te vernemen. Ik vestig daarom de aandacht op een paar van de onderscheidene geschriften, die mij daarbij van dienst geweest zijn.

In de eerste plaats noem ik dan het beknopte, doch zeer duidelijke boekje van Prof. G. P. G o o c h, Dr. Litt., getiteld: „*Franco-German relations 1871—1914. The Creighton Lecture for 1923*”. In de voorrede zegt de schrijver te geven: „a bird's eye view of a moving and „passionate drama from the detached standpoint of an English observer, who aspires to be, in the words of Talleyand, a good European”.

Hij gaat uit van de reeds vrij algemeen gehuldigde zienswijze, dat de oorlog het gevolg was van drie afzonderlijke, doch gelijktijdig bestaande geschillen. Het oudste was het antagonisme tusschen Frankrijk en Duitschland over den Elzas en Lotharingen.

Dan volgde een quaestie uit de mededinging tusschen Rusland en Oostenrijk, naar de hegenomie in het nabije Oosten. En ten slotte ont-

¹⁾ De April-aflevering van het maandblad „*Die Kriegsschuldfrage*” — door mij ontvangen toen dit opstel reeds ter drukkerij was — bevat een artikel van den heer J a n J. B r u n a, onder den titel „*Sonderbare Geschichtsschreibung*.” Het hiervoren besproken artikel van Dr. H. H. A a l l wordt daarin bestreden en afgekeurd.

14 April 1925.

stond de wedijver tusschen Groot-Britannië en Duitschland, in het behouden, resp. het verkrijgen van de wereldheerschappij ter zee.

Van deze drie vraagstukken zijn er in den wereldoorlog twee opgelost. De veete tusschen Engeland en Duitschland werd beslecht bij Scapa Flow. De ontbinding van de Habsburgsche monarchie maakte een einde aan het geschil tusschen Rusland en het keizerrijk Oostenrijk-Hongarije. Maar het conflict tusschen Frankrijk en Duitschland overleeft den oorlog en is er zelfs door verscherpt. De Rijnprovinciën — „the Challenge Cup of Europe” — zijn wederom in andere handen overgegaan. Naar het heet *tijdelijk*. Maar het verdrag van Versailles bezit voor de Duitschers geen grootere moreele autoriteit, dan het tractaat van Frankfort voor Frankrijk gehad heeft. Het geschil tusschen Parijs en Berlijn, dat na 1871 het leven van het vaste land heeft beheerscht en vergald, beheerscht en vergiftigt het ook heden nog.

Het geschrift van Dr. G. P. Gooch beschrijft op zeer interessante wijze, hoe de veete tusschen Frankrijk en Duitschland zich bijna 44 jaren lang heeft doen gelden, en telkens opnieuw moeilijkheden heeft doen rijzen. Er zijn nu en dan staatslieden en toonaangevende personen in Frankrijk geweest, die streefden naar berusting. En Duitschland trachtte veelal, door een tegemoetkomende houding, toenadering te bevorderen. Maar telkens als de toestand opklaarde en het geschil scheen in te slapen, deden zich incidenten voor, die het weer heviger deden opleven. Het was onoplosbaar. Er was geen verzoening te bereiken, de Fransche volksziel *kon* niet tot berusting komen. De geschiedenis der Fransch-Duitsche relatiën na 1871 vormt een gedenkboek van Frankrijk's pogingen om de verloren provinciën terug te krijgen, en van die van Duitschland om ze te behouden. De wereldoorlog heeft ze nu weer aan Frankrijk terugbezorgd. Voor hoe lang?

Men vraagt zich onwillekeurig af, hoe een groot land als Duitschland er toe kwam, zich meester te maken van gedeelten van een ander groot land, en zich daardoor te plaatsen voor aanhoudende moeilijkheden, die noodwendig moesten uitloopen op, en ook een der hoofdoorzaken geworden zijn van den nieuwen oorlog van 1914?

Het antwoord op deze vraag past in de hoofdstrekking van dit opstel, ik wil het daarom met korte woorden neerschrijven.

Het is een bekend feit, dat v. Bismarck in 1871 tevreden geweest zou zijn met den afstand van den Elzas, de ontmanteling van de vesting *Metz* en een grooter bedrag aan schadevergoeding. Het is een ramp geworden voor Frankrijk, voor Duitschland, ja, voor de geheele wereld, dat hij ten slotte daarvan is afgeweken. Hij beging toen den grootsten blunder van zijn leven, door te berusten in het streven van de generaals, die wegens militaire belangen méér verlangden. Zelfs Belfort wilden zij niet aan Frankrijk laten. De Elzas was in bloed en taal meer Duitsch dan Fransch. Had Duitschland zich daartoe bepaald, dan zou het overwonnen land zich *misschien* op den duur bij het verlies hebben neergelegd en zou de Elzas zich geschikt

hebben, zooals andere Zuid-Duitsche kleine staten. Maar de afstand van Lotharingen was voor Frankrijk onverteerbaar.

De geschiedenis geeft hier een les, die helaas! niet eenig in haar soort is en die in 1919 aan Fransche zijde herhaling heeft gevonden.

En welke is die les?

Ze is deze: bij het sluiten van een vrede behooren de *militaire* eischen niet te zegevieren boven de *staatkundige*; ze moeten er ondergeschikt aan blijven!

De Strategie moet de dienaar zijn van de Staatkunde. Het is onjuist, het leidt tot noodlottige gevolgen, indien het tegengestelde plaats heeft. De Staatkunde moet het heft in handen hebben, zoowel bij het eindigen der vijandelijkheden, als bij de voorbereiding en het ontstaan van eenen oorlog. Ik kom op het laatste nader terug, maar ik wijs er thans reeds op, dat het na den oorlog van 1870—71 en óók bij het ontstaan van den wereldoorlog van 1914, de *Strategie* geweest is, die de beslissingen in handen gehad heeft, terwijl *de Staatkunde* haar gehoorzaamd heeft.

En in 1919, bij het vredesverdrag van Versailles, heeft Frankrijk die Duitse fout, waarvan het tientallen jaren lang de wreede, bittere gevolgen had ondervonden, van zijn kant op nieuw begaan en ze past die nog heden toe, meedoogenloos, hardnekkig en onverstandig!

Want dat ze zich wreken zal staat vast; Frankrijk zelf is daarvan overtuigd. Daarom tracht het door „sancties” zijn „veiligheid” te verzekeren.

Is er iemand die gelooft, dat dit middel afdoende en probaat zal zijn?

Een bijzonder, hoogst interessant opstel is dat van Prof. Dr. Harry Elmer Barnes, een Amerikaansch geleerde van Engelsch-Hollandsche afkomst. Het is getiteld: „*Assessing the Blame for the World War. A Revised Judgement Based on All the Available Documents*”, en het is verschenen in het Meinummer 1924 van „*the Current History*” van de „*New York Times*”. De heer Barnes is een erkende autoriteit op het gebied der historische bibliographie en heeft een aantal werken geschreven over geschiedkundige en sociologische onderwerpen. De uitgever van de „*Current History*” houdt Prof. Barnes voor een der meest grondige navorschers op geschiedkundig terrein. En de Professor verklaart stellig, dat hij noch in zijn studiën, noch in personeele zaken ooit in eenigerlei betrekking tot Duitschland of Oostenrijk gestaan heeft. Gedurende den oorlog was hij volstrekt Engelsch- en Fransch gezind.

Een volledige Duitse vertaling van het opstel is verschenen in de aflevering van October 1924, van het hiervoor door mij meergenoemde maandblad „die Kriegsschuldfrage”, van de hand des heeren Abramowski te Berlijn.

Het artikel is rijk gedocumenteerd en vermeldt een buitengewoon groot aantal geschriften van geleerden en bekende schrijvers, waarop het zich beroept. De heer Barnes verklaart, dat het in 't geheel

geen aanspraak maakt op het ontdekken van feiten, welke niet allen reeds welbekend zijn aan alle historici, die zich interesseeren voor de geschiedenis van de tegenwoordige Europeesche diplomatie. Zijn bedoeling is slechts een duidelijk overzicht te geven van de gevolgtrekkingen, waartoe men beslist gedwongen is te geraken, door de authentieke documenten, zooals ze sedert 1914 en in 't bijzonder sedert 1919 gepubliceerd zijn.

Het artikel is te omvangrijk om het hier in hoofdzaak over te nemen, ik bepaal mij er daarom toe enkele punten er uit aan te stippen. Maar ik beveel de studie er van met nadruk aan iederen belangstellende in de quaestie van de „Kriegsschuld”.

In de eerste plaats vestig ik de aandacht op het feit, dat hoezeer het heden nog maar ruim 10 jaar geleden is sedert de groote oorlog begon, men niettemin de oorzaken daarvan zoo goed als volledig kent. Dit is te danken aan de revolutiën, die nà 1914 in verschillende landen hebben plaats gehad. Vroeger duurde het, na een grooten oorlog, wel 40 tot 80 jaar — een paar menschenlevens — alvorens de niet-ambtelijke wereld zich op de hoogte kon stellen van den inhoud der documenten, welke de bewijzen inhielden voor de voorgevallen gebeurtenissen en den loop der onderhandelingen. Zóó zouden wij wel tot ongeveer 1975 hebben moeten wachten, om de waarheid te vernemen omtrent hetgeen geuit werd in vermoedens en intuïtieve, doch twijfelachtige geruchten.

Dit is voorkomen door de omwentelingen, die vóór het einde van den wereldoorlog de toestanden in Duitschland, Oostenrijk-Hongarije en Rusland radicaal hebben gewijzigd. De nieuwe regeeringen droegen een socialistisch karakter. Zij waren tegenstanders van oorlog en militarisme; ofschoon ze zich veelal loyaal gedragen hebben tegenover de kapitalistische en feudale regeeringen. De leiders der nieuwe gouvernementen wenschten de door hen behaalde overwinningen te bevestigen, door de politieke handelingen en oogmerken der vorige regeeringen in discrediet te brengen. Ze vonden daartoe het middel in het openen van de nationale archieven, hopende daarin door navorsching de bewijzen te vinden, dat de vroegere bestuurders schuldig stonden aan het bloedvergieten, den jammer en de ellende, sedert 1914 over Europa uitgestort. Er komt bij, dat de Duitschers gedurende den oorlog de Belgische archieven in beslag genomen en daaruit verzamelingen documenten gepubliceerd hebben. En eindelijk zijn ook de gewichtige diplomatieke stukken bekend geworden, die van 1903 tot 1914 tusschen Londen en St. Petersburg gewisseld zijn, doordien daarvan in het geheim afschriften genomen waren, die later in Duitschland afgegeven of verkocht zijn, door B. von Siebert, vóór 1916 secretaris van de Russische legatie te Londen.

De aard van het diplomatieke en militaire verkeer strekt ten waarborg, dat deze onthullingen alleszins voldoende zijn om het gebeurde duidelijk in het licht te stellen, ongeacht het feit dat Engeland,

Frankrijk en Italië geweigerd hebben hun archieven voor nasporingen te openen.

De buitenlandsche politiek en de diplomatieke verbintenissen van Italië blijken uit de archieven van de bondgenooten Duitschland en Oostenrijk. Aangezien Italië echter ook heimelijk met Frankrijk in betrekking stond, en na 1914 met alle Entente-staten onderhandelde, zijn de desbetreffende bescheiden meerendeels bekend geworden uit de Russische archieven. Daaruit en uit de Siebert-documenten kwam men ook, althans gedeeltelijk, op de hoogte van de geheime diplomatieke stukken uit Frankrijk en Engeland. Nu ontbreken evenwel nog de documenten nopens de geheime onderhandelingen tusschen de beide laatstgenoemde landen. In verschillende officieel uitgegeven Fransche Geel-boeken zijn wel stukken gepubliceerd, maar daarvan is natuurlijk alles weggelaten, wat tegen Frankrijk bezwarend kon zijn.

Uit de geopende archieven is veel nog niet gepubliceerd, maar er zijn toch reeds zeer belangrijke verzamelingen uitgegeven. Ik noem o.m. die van Prof. A. F. Pribram en van Prof. S. B. Fay. Voorts die van den geleerden journalist Roderich Goosz; de 3 deelen van het Oostenrijksche Roodboek; de Duitsche verzameling documenten over 1871—1914, uitgegeven in 12 deelen, door J. Lepsius, A. M. Bartholdy en F. Thimme; en de collectie bescheiden door den Duitschen socialist Karl Kautsky uit de archieven getrokken, waarvan een uitgaaf in 4 deelen verschenen is, van de Duitsche geleerden W. Schücking, M. Montgelas en A. Bartholdy. Omtrent Rusland is door René Marchand, een Fransch journalist, die volkomen op de hoogte is van de toestanden in het land der bolsjewieken, een z.g. Zwart-boek samengesteld, dat de meest belangrijke bron vormt voor de Russische bescheiden.

Met de hier bedoelde gegevens slaagden de navorschers er in, in verzet te komen tegen het vele tendentieuze geschrijf uit het begin van den oorlog, in de groote staten verspreid om de waarheid te bemanteren en de eigen handelingen in een gunstig daglicht te stellen.

Zoo onthulde b.v. G. von Romburg de tusschen Parijs en Londen gewisselde Nota's, nadat het Oostenrijksche ultimatum op 23 Juli 1914 aan Servië werd uitgereikt. Daardoor kwamen groote leemten aan den dag in het origineele Russische Oranje-boek; alle „lastige” bewijsstukken, zoowel betreffende Duitsche bemiddeling, als nopens agressieve oogmerken der Fransch-Russische politiek, waren daarin eenvoudig doodgezwegen en er uit weggelaten. Uit de Russische archieven kwam ook een verzameling documenten te voorschijn, waardoor het „gescharrel” over territoriale concessiën aan Italië aan den dag kwam, uit den tijd toen dit land nog niet aan den wereldoorlog deel nam (Mei 1915).

De bescheiden, in Duitschland door B. Schwertfeger gepubliceerd uit de Belgische archieven, doen in hoofdzaak zien, dat de

gezanten van dat kleine land beducht waren voor verbond en overeenstemming tusschen de staten der Entente. Hoezeer die stukken natuurlijk eenzijdig en zorgvuldig waren uitgekozen, zijn ze toch wel van belang, omdat er uit blijkt, dat de Belgen niet verontrust werden door Duitschland en omdat de volstreckte onzijdigheid van België vóór 1914 er door buiten elken twijfel gesteld wordt. In mijn „Wereldoorlog” publiceerde ik evenwel onderhandelingen tusschen de Engelsen en den Belgischen chef van den Generalen Staf.

Ten slotte zijn er nog geheime oorkonden aangaande de agressieve bedoelingen van de Entente; voor deze niet minder bezwarend, dan Grumbach's geschrift: „Das annexionistische Deutschland” voor Duitschland en Oostenrijk is.

Buiten deze verzamelingen van officieele documenten, verschenen talrijke geschriften tot rechtvaardiging of tegenweer; voorts gedenkboeken, autobiographieën en persoonlijke herinneringen, waardoor de vorenvermelde gegevens werden aangevuld en bevestigd. Zodoende werd het mogelijk nopens verschillende vraagstukken de vereischte opheldering te verkrijgen. En Prof. Barnes verklaart zich dan ook in staat, om een relatief zakelijk en stellig oordeel uit te spreken over de oorzaken van den wereldoorlog en de verantwoordelijkheid voor de rampen, die de wereld van 1914—1918 en daarna hebben getroffen.

Hij ziet als oorzaken: een groot aantal factoren van zeer verschillende aard. Er zijn algemeene en cosmische, doch ook persoonlijke en particuliere. Men denke aan het wilde, hardnekkige jagen der menschheid naar voordeel en geluk; aan de behoeften van de voortdurend in sterkte toenemende bevolkingen, met weinig natuurlijke hulpmiddelen op beperkte uitgestrektheden om te wonen; aan het ontbreken van gepaste maatregelen tot beveiliging van den Oostenrijkschen Aartshertog, en ook aan de psychische prikkeling van 's Keizers gemoed op den dag van den moord, alsmede aan het schuw maken van den Czaar door zijn militaire raadgevers, in de dagen nà 5 Juli 1914.

Geen enkele geschiedschrijver van naam zou er aan kunnen twijfelen, dat de wereldoorlog het gevolg geweest is van de economische en nationalistische toestanden tusschen 1870 en 1914.

Maar daaruit valt nog niet veel af te leiden voor het onvermijdelijke der maatregelen en der omstandigheden, die den oorlog teweegbrachten.

Sommige van de in 1914 onderling verbonden staten hadden tijdens het voorafgegene menschenleven ernstige oneenigheden; zooals Engeland en Frankrijk, alsmede Rusland en Engeland. Daarentegen waren Duitschland en Rusland tot het aftreden van Bismarck elkaar zeer vriendschappelijk gezind. Engeland en Duitschland stonden tot de eerste jaren na 1890 met elkaar op goeden voet. In 1895 verkoelde de verstandhouding; maar veertien dagen vóór den moord van Serajewo werden de diplomatieke moeilijkheden tusschen beide staten, die twee tientallen van jaren geduurd hadden, opgelost, op een voor beide partijen bevredigende wijze.

Rusland toonde zich herhaaldelijk bereid om andere Slavische volkstammen op te offeren, om een eigen imperialistisch en territoriaal doel te kunnen bereiken. In Frankrijk, zoowel als in Duitschland, wenschten talrijke groepen personen toenadering tot het vijandelijke land van 1870—71.

Het scherper worden van de diplomatieke betrekkingen in Europa, waaruit in 1914 de crisis geboren werd, schijnt in hoofdzaak te zijn veroorzaakt door een *drietal* factoren, waardoor verbittering ontstond. Ten eerste, het imperialistisch en Panslavistisch streven van Rusland om in het nabije Oosten te domineeren, door contrôle over de wegen tusschen de Zwarte- en de Aegëische zeeën en het beschermen van de kleinere Slavische volken in Europa. Hierdoor kwam het in botsing met de hoogste aspiratiën van de Oostenrijksch-Hongaarsche monarchie, die feitelijk haar bestaan gemoeid achtte met het beteugelen en neerdrukken van het Slavische nationalisme, van een belangrijk gedeelte harer bevolking. Oostenrijk werd daarin natuurlijk krachtig gesteund door Duitschland, dat zijn bondgenoot liefst zoo sterk mogelijk zag en dat zelf een bepaalde reden had om de Austro-Germaansche hegemonie in de Balkanlanden te bevorderen, omdat het daarin een eersten stap zou kunnen zien naar de spoorbaan Berlijn—Bagdad.

Voorts speelde de ingewortelde haat der Fransche militairisten en der „revanchards” tegen Duitschland, over 1870—71, een belangrijke rol. Alleen door Lotharingen terug te geven, had Duitschland de Franschen tevreden kunnen stellen; doch daarvan was geen sprake.

En ten derde gaven de opmerkelijke maatschappelijke en commercieele ontwikkeling van Duitschland en de uitbreiding van zijn vloot, aanleiding tot naijver, inzonderheid van Engeland, op het gebied van handel en zeevaart. Daarbij kwamen kleine diplomatieke botsingen tusschen Duitschland en Engeland, zooals in de quaestie van den Boeren-oorlog in Zuid-Afrika en in die van den Bagdad-spoorweg.

De lezer gelieve op te merken, dat Prof. Barnes omtrent de oorzaken van den wereldoorlog vrijwel hetzelfde als zijn oordeel zegt, als G. P. Gooch, wiens meening ik hiervoren aanhaalde.

De aangeduide redenen deden de verhoudingen tusschen de groote staten van Europa langzamerhand worden, wat ze in 1914 waren.

Oostenrijk en Duitschland werden meer en meer geïsoleerd, terwijl Frankrijk, Groot-Brittannië, Rusland en Italië zich aaneensloten. Italië was tot 1914 schijnbaar lid van het drievoudig verbond, doch sedert den aanvang van deze eeuw *niet* — of slechts kortstondig — een loyaal medestander. Reeds omstreeks 1902 kwam het met Frankrijk overeen, dat het zich in geval van oorlog tegen dit land, niet bij de tegenpartij zou aansluiten.

De staatkundige verwickelingen gaven aanleiding tot en gingen gepaard met een kostbaren en hardnekkigen wedijver om de bewapeningen op te voeren. Men meende ten onrechte dat Duitschland in dit opzicht den toon aangaf; de militaire druktemakerij en de luidruchtige breed-

sprakigheid van den Keizer gaven daartoe ook wel aanleiding. Maar Engeland, Frankrijk en Rusland bleven niet en in geen enkel opzicht achter; het is beslist onjuist dat b.v. Frankrijk in 1914 vredelievend, onvoorbereid en weerloos geweest zou zijn. Volgens generaal B u a t, een Fransche autoriteit van den eersten rang, telde het Fransche actieve leger in Juli 1914 wel ruim 900.000 man, terwijl het Duitche actieve leger toen niet sterker was dan 870.000 man. Bovendien bestond toen in Frankrijk het plan om de legersterkte nog aanzienlijk uit te breiden; ook Duitschland koesterde een voornemen in dien zin.

In het voorjaar van 1914 had de spanning in de diplomatieke verhouding tusschen verschillende landen een bijzondere hoogte bereikt. De vermoording van den Oostenrijkschen Aartshertog bracht haar op het toppunt en werkte verbijsterend op de Europeesche regeeringen.

In Oostenrijk was al sedert lang een beweging aan de orde, om Servië aan te vallen en in te lijven. Duitschland was zéér gedrukt door de toenadering tusschen Frankrijk en Rusland; de militaristische partij in laatstgenoemd land werd gesteund door P o i n c a r é en zijn medestanders.

Beide landen waren gereed voor den oorlog; doch Duitschland eveneens. Een Russisch-Engelsche vlootregeling, de plaatsing te St. Petersburg van een meer chauvinistisch gezinden Franschen gezant en dergelijke schijnbaar onbeduidende feiten, deden de spanning een hoogte bereiken, waarbij lichtelijk een crisis kon ontstaan en een paniek veroorzaakt kon worden. De gunstige afloop van de Engelsch-Duitsche onderhandelingen aangaande het nabije Oosten kon geen verbetering van den diplomatieken toestand meer te weeg brengen; het was te laat. Ook met Engeland was voor Duitschland geen accoord meer te treffen.

Teneinde tot een besluit te geraken nopens de mate, waarin de onderscheidene staten de verantwoordelijkheid voor den oorlog dragen, bespreekt Prof. B a r n e s allereerst de verhouding tusschen Oostenrijk en Servië. De laatstgenoemde staat, waar een gloeiend nationalisme bestond, was na eeuwenlang onderdrukt geweest te zijn, nog niet geheel opgeheven uit zijn achterlijke toestand. Kuiperijen, moord en doodslag waren nog aan de orde van den dag. In Juni 1903 werden het regeerende koningshuis, alle ministers en meer dan 50 hunner voornaamste aanhangers van kant gemaakt. Een nieuwe dynastie werd gevestigd; de Joego-Slavische nationaliteit kwam tot de regeering en deze hoopte op ondersteuning door Rusland.

Maar de belangen van de integriteit van de Oostenrijksch-Hongaarsche monarchie hingen af van het af dan niet onderdrukken van de Slavische nationaliteit en van het streven der Pan Slavisten. Hieruit zouden ernstige wrijvingen ontstaan.

In 1908, na de omwenteling der Jong-Turken, ging Oostenrijk over tot de annexatie van twee Servische districten aan de Adriatische zee, Bosnië en de Herzegowina, die onder Turksch gezag stonden. De

Russische minister van buitenlandsche zaken Iswolski vond het goed, en de Oostenrijksche minister Graaf Ährenthal ging daarom over tot de sedert lang begeerde uitbreiding van het grondgebied des rijk. Maar in Servië werd zeer scherp geprotesteerd; men moest echter berusten, omdat Rusland zich er niet mede bemoeide. Duitschland's houding was feitelijk méér ten gunste van Rusland, dan men meende te moeten afleiden uit de pittoreske en bombastische handelingen en maatregelen van den keizer. De annexatie deed een groote verbittering ontstaan en Servië komplotteerde, van toen af, onafgebroken tegen Oostenrijk. In Rusland achtten vele staatslieden het land er door vernederd en gekrenkt in zijn taak van hoofd der Pan-Servische beweging en als „grootte broeder” van de kleinere Slavische rijkjes. Daarbij ontstond ook ontstemming in Rusland over het mislukken van het streven om de zee-engten geopend te krijgen — hoofdzakelijk door Engeland bewerkt — terwijl de goede verstandhouding met Duitschland ook niet bevorderd werd door de quaestie van den Bagdad-spoorweg.

De Fransche nationalist en militairisten herkenden spoedig de antipathie der Russen tegen Duitschland en wisten daarvan partij te trekken.

Juist toen trad Poincaré op als hun leider.

Na den Balkanoorlog van 1912—13 was de toestand zóó critiek, dat Oostenrijk — ook blijkens Max Montgela's „Leitfaden zur Kriegsschuldfrage” — alleen door den krachtigen aandrang van Duitschland er toe kwam, af te zien van zijn bedoelingen om Servië aan te vallen. Wel slaagde Oostenrijk er toen in, Servië te beletten een haven aan de Adria te verkrijgen, door de groote mogendheden te doen besluiten tot het oprichten van den doodgeboren staat Albanië.

In Servië nam de haat tegen Oostenrijk voortdurend toe; anti-Oostenrijksche samenzweringen waren aan de orde van den dag. Reeds in de lente van 1914 werd een plan tot het vermoorden van den Aartshertogtroonopvolger voorbereid door den kolonel Dragutin Dimitrewitsch, van den Servischen generalen staf, een bekend oproermaker. Hoewel deze schijnbaar op het laatste moment den moed verloor en trachtte den aanslag af te gelasten, was het daarvoor toen te laat.

De Oostenrijkers vermoedden een Servisch complot, maar slaagden er niet in het te ontdekken. Hun geheime agent Wiesner meldde op 13 Juli 1914 aan minister Berchtold, dat niet te bewijzen of zelfs slechts te vermoeden was, dat de *Servische regeering* van den aanslag geweten had of aan de voorbereiding en uitvoering daarvan medeplichtig was; er was eerder grond om dat uitgesloten te achten. Hoewel thans moet worden aangenomen, dat sommige kringen van *Servische* militairen mede schuldig zijn aan den aanslag, moet toch worden verklaard, dat het optreden van de Oostenrijksche regeering in Juli 1914 in geen enkel opzicht gerechtvaardigd te achten is.

Het was niet de Oostenrijksche minister van buitenlandsche zaken Graaf Berchtold, die daarin de leiding had, ofschoon hij er wel de

verantwoordelijkheid voor droeg. Hij was geen man van beteekenis; niet krachtig van wil, doch traag en weifelend. De ziel van de op oorlog aanstrevende partij was de Oostenrijksche chef van den Generalen Staf, die steun en hulp vond bij een aantal minder bekende staatslieden en ambtenaren. Men heeft gedacht, dat de Duitsche gezant te Weenen, Tschirschky, tot den oorlog heeft aanzet. Maar, hoewel deze meer oorlogzuchtig was dan de keizer of von Bethmann Hollweg, was hij toch, in vergelijking met den Oostenrijkschen chef van den Generalen Staf Conrad von Hötzendorf en diens partij, eerder vredelievend te noemen. Niet in staat de drijvers naar den oorlog te weerstaan, deed Berchtold den ouden keizer Frans Jozef een brief onderteekenen, waarin verklaard werd, dat er weinig hoop overblijven kon het Rijk in stand te houden, wanneer niet krachtig tegen Servië geageerd werd. De Duitsche keizer ontving dezen brief den 5en Juli 1914; hij nam ernstig deel in het voorgevallene, keurde de uitgedrukte zienswijze en voornemens goed en verzekerde Deutschland's hulp; terwijl hij niet geloofde, dat Rusland gewapenderhand voor Servië zou optreden. Den 6en Juli ging Keizer Wilhelm op reis naar het Noorden.

Op dien dag stelde von Bethmann Hollweg den Oostenrijkschen gezant Szögyény in kennis met de Duitsche opvatting, in de woorden:

„Oostenrijk kan er over beslissen wat het te doen heeft om zijn verhouding tot Servië in het reine te brengen.

„Welke beslissing Oostenrijk ook moge nemen, het kan er stellig op rekenen, dat het Deutschland als bondgenoot en vriend achter zich heeft staan.”

Dat was alzoo een volmacht „in blanco” van Deutschland aan Oostenrijk. Deze zou blijken het verderf van beide monarchiën en rijken te worden.

Het Oostenrijksche ultimatum aan Servië werd eerst op 23 Juli uitgereikt. Er werd niet zoolang gewacht om, zooals beweerd is, aan Deutschland een paar weken tijd te laten en zich te kunnen voorbereiden op den verlangden oorlog. Maar feitelijk, omdat het rapport van den agent Wiesner eerst moest zijn ontvangen, zoodat men wist of de Servische regeering in den moordaanslag betrokken was. Ook wilde men, dat de reis van Poincaré naar Rusland afgeloopen zou zijn. Er valt echter niet aan te twijfelen, dat Conrad en Berchtold reeds lang vóór 23 Juli besloten hadden tot den oorlog, hoe Servië's antwoord ook mocht luiden.

Op 25 Juli stond het Oostenrijksche leger aan de Servische grens geheel gemobiliseerd; gereed om te voorkomen, dat pogingen werden gedaan om de zaak nog te schikken. En op 28 Juli verklaarde Oostenrijk aan Servië den oorlog, hoezeer het ultimatum ootmoedig beantwoord was en door den Duitschen Keizer en v. Bethmann Hollweg bevredigend werd geacht.

Het is niet waarschijnlijk dat Oostenrijk bezadigd gebleven zou zijn, indien tusschen Rusland en Duitschland geen oorlog ontstaan ware, tenzij het zonder bondgenoot tegenover Rusland was komen te staan. Dat het te elfder uur nog te vinden was voor een compromis, is een praatje, zegt G o o c h in zijn „Recent Revelations on European Diplomacy”. De handelwijze van Oostenrijk was onjuist, halsstarrig en willekeurig; daarin ligt stellig de hoofdoorzaak van *het uitbreken* van den wereldoorlog.

Mijn studie van het gedenkboek van den veldmaarschalk C o n r a d, „*Aus meiner Dienstzeit 1906—1918*”, had bij mij persoonlijk, onafhankelijk van het door Prof. B a r n e s geschrevene, reeds de vaste overtuiging gevestigd, dat deze ontegenzeggelijk eminente legerbevelhebber, als drijver tot den aanval op Servië, de grootste verantwoordelijkheid moet dragen voor het uitbreken van den wereldoorlog van 1914. Zijn werk, een omvangrijk geschrift in vier deelen, rijk gedocumenteerd met officieele gegevens — iets te breedsprakig — vergunt den lezer een diepen blik te slaan in de aan den oorlog voorafgegane verwickelingen en kuiperijen. Men ziet hoe de oorzaken van den wereldstrijd zich geleidelijk ontwikkelen. Oostenrijk's bedoelingen om Servië „klein te houden” treden helder aan den dag. De Veldmaarschalk C o n r a d was er al jaren te voren, reeds in 1906, een krachtig ijveraar voor, om Servië aan te vallen en het in te lijven. De Aartshertog-troonopvolger stemde daarmede in; maar de eerste Minister v o n Ä h r e n t h a l en Keizer F r a n s J o z e f verzetten zich er tegen. Ook omtrent Italië verschaft C o n r a d veel belangrijks. De houding van dit land tegenover zijn medeleden van het Drievoudig Verbond was al vele jaren vóór 1914 dubbelzinnig en onbetrouwbaar. Er bleek duidelijk, dat het allerlei maatregelen nam, om zich *tegen* Oostenrijk in een oorlog te kunnen werpen.

C o n r a d ijverde daarom reeds lang vóór 1914 voor het denkbeeld om met Italië een oorlog te gaan voeren. Hij voorzag dat Oostenrijk daartoe, zoowel als met Servië, in elk geval zou moeten komen; hij voorspelde ook dat, indien men den krijg uitstelde, men in veel ongunstiger omstandigheden onvermijdelijk tóch in een oorlog op twee of drie fronten zou geraken.

Ook de houding van Rusland, zijn bedoelingen om Oostenrijk-Hongarije door steun aan Servië te dwarsboomen, heeft C o n r a d lang vóór 1914 alleszins juist ingezien en naar waarde geschat. Eveneens stelt hij duidelijk in het licht, dat Frankrijk en Engeland eventueel met Rusland één lijn zouden trekken.

Tusschen Duitschland en Rusland bestonden eigenlijk geen ernstige geschillen. Maar Rusland was de bondgenoot van Duitschland's erfvijand Frankrijk en de erfvijand van den eigen bondgenoot Oostenrijk. Het was daarom hoogst noodzakelijk voor Duitschland dat aan de kracht en

de integriteit van Oostenrijk-Hongarije geen afbreuk gedaan zou worden. De handelsbelangen en de bedoelingen van Duitschland ten aanzien voor het nabije Oosten gaven wel aanleiding tot eenige verwickelingen met Rusland; maar wat Servië betreft, had Oostenrijk meer reden voor klagen over de houding van zijn bondgenoot, dan Rusland over minder welwillende gezindheid van Duitschland jegens de Joego-Slaven.

De aan Oostenrijk op 6 Juli door den Duitschen Keizer gegeven „blanco-volmacht” was een ondoordachte handeling, een spontane daad. Ze kwam voort uit medegevoel in den afloop van de begane misdaad en uit de meening dat, indien er een conflict mocht ontstaan, dat toch zeker beperkt blijven zou tusschen Oostenrijk en Servië. Want het was toch bezwaarlijk aan te nemen, dat Rusland zich aan de zijde der moordenaars zou scharen. Ongetwijfeld was het verleenen van die volmacht *onverstandig* en het staat vast dat de keizer zelf er bitter berouw over had, alvorens de maand Juli voorbij was.

Het ultimatum aan Servië werd op 16 Juli te Weenen vastgesteld, maar B e r c h t o l d zond opzettelijk geen afschrift er van aan v. B e t h m a n n H o l l w e g, zoodat het eerst op 22 Juli, des avonds, te Berlijn bekend werd. Het werd daar te hard en te gestreng gevonden, maar het was te laat om tegen het afzenden te kunnen protesteeren. Het antwoord van Servië werd eveneens zonder eenigen spoed te Berlijn medegedeeld. De Keizer en zijn raadslieden vonden het zeer bevredigend, méér dan verwacht kon worden, zelfs een groot moreel succes! Op een dergelijken grond zou in Duitschland nimmer besloten zijn te mobiliseeren.

Van 27 tot 29 Juli trachtte de keizer tusschen Oostenrijk en Rusland te bemiddelen, terwijl Sir E d w a r d G r e y in denzelfden zin werkzaam was. Maar de Oostenrijksche regeering gaf met voordacht op de telegrammen van die strekking geenerlei antwoord.

Een telegram, op 30 Juli door v. B e t h m a n n H o l l w e g naar Weenen verzonden — het wordt door Prof. B a r n e s woordelijk aangehaald — bewijst ten stelligste, dat het Duitschland ernst was met zijn bemoeingen om Oostenrijk in toom te houden. Het spoorde de regeering te Weenen met aandrang nadrukkelijk aan, tot het aanvaarden van bemiddeling op de aangegeven eervolle voorwaarden, tevens wijzende op de buitengewoon zware gevolgen voor Oostenrijk en Duitschland, die anders zouden ontstaan. Dit telegram werd door B e r c h t o l d „pro forma” aan Keizer F r a n s J o z e f medegedeeld; maar de regeeringspersonen noemden het: „*ein bloszer Scherz*”. Zij wilden ditmaal door geenerlei overweging of tusschenkomst er van teruggehouden worden om Servië onder den duim te brengen. Oostenrijk verklaarde aan Servië den oorlog. Het zond aan Duitschland bericht daarvan en gaf te kennen, dat van bemiddeling of scheidsgerecht geen sprake meer kon zijn; de oorlog was reeds begonnen, de diplomatieke toestand was volkomen veranderd.

De Duitse autoriteiten trachtten toen het conflict te localiseeren tusschen Oostenrijk en Servië; doch zij faalden daarin, tengevolge van de oorlogszuchtige gezindheid en het initiatief van Rusland.

Ook te Berlijn zegevierde nu de militaire partij. De eenige weg, die werkelijk en op afdoende wijze een algemeen Europeeschen oorlog vermeden zou hebben, kon, helaas, niet worden ingeslagen.

Duitschland had kunnen weigeren zich aan te sluiten bij zijn bondgenoot. Maar dat werd onmogelijk gemaakt door Rusland, doordien het mobiliseerde niet uitsluitend tegen Oostenrijk, maar óók tegen Duitschland. Het Duitse ultimatum aan Rusland behoefde van diplomatiek standpunt *nog niet* gesteld te worden. Indien Duitschland óók gemobiliseerd had, had men de onderhandelingen nog wel kunnen voortzetten. Maar uit de Nota's, tusschen 29 Juli en 1 Augustus tusschen Parijs en St. Petersburg gewisseld, is duidelijk en beslist gebleken, dat de botsing dan toch niet vermeden zou zijn.

Rusland was besloten tot den oorlog. Duitschland wilde den inval in Oost-Prusen voorkomen en moest daarom den veel krachtiger tegenstander aanvallen. Prof. Barnes verklaart ten stelligste van oordeel te zijn, dat er geen schijn van bewijs te vinden is, voor een bewering alsof Duitschland den wensch — hoe gering ook — gehad zou hebben, om een algemeen Europeeschen oorlog te doen uitbreken. Den Keizer en v. Bethmann Hollweg moet het verwijt treffen, dat zij beiden onnadenkend, veel te overijld en te impulsief gehandeld hebben, door aan Oostenrijk volle vrijheid te laten voor het optreden tegenover Servië. Zij staken hierdoor het hoofd in een strik, waaruit loskomen niet meer mogelijk was.

Zoo ging op dit tijdstip de leiding van den toestand in Duitschland uit de handen van de Staatskunde, over in die der Strategie. Deze behoorde van eerstgenoemde aanwijzing van het te bereiken doel te ontvangen. Maar ik zal nader aantoonen, dat het niet aldus toeging; de Strategie kon handelen zooals zij zelve verkoos.

De betrekkingen tusschen Rusland en Frankrijk zijn inzonderheid onder den invloed van Poincaré veel inniger toegehaald; met het kennelijk doel van dezen staatsman, als minister en als president der Republiek, om een conflict met Duitschland te doen ontstaan. Zooals blijkt uit de documenten, vervat in het 2e deel van Marchand's „Livre Noir”, was Poincaré reeds lang vóór 1914 daarop bedacht. Rusland onderging van de zijde van Frankrijk bepaald een druk om tot een oorlog te geraken. Frankrijk leende geld aan Rusland, doch alleen onder voorwaarde, dat het zijn leger versterkte, of spoorwegen aanlegde, die overigens geheel nutteloos zouden zijn.

In 1912 liet Poincaré — toen eerste-minister — aan Iswolski voor Rusland de vrije hand op den Balkan en beloofde hij onvoorwaar-

delijk, dat Frankrijk hulp zou verleenen tegen een eventueelen aanval van Duitschland of Oostenrijk. Het Fransche Geelboek bevat echter bescheiden, waaruit blijkt dat Frankrijk tóch in kennis verlangde te worden gesteld met alle politieke stappen van Rusland, om te zorgen dat het niet zonder Poincaré's goedkeuring betrokken zou worden in een conflict, tegen het algemeen belang van diens politiek.

De uitkomsten van Poincaré's streven en van dat der Russische militairisten werden bevorderd door den vredelievenden gezant te *St. Petersburg*, Georges Louis, in 1913 te vervangen door den agressieven Théophile Delcassé. Dat er toen „gewerkt” werd, bleek in 1914 uit Rusland's houding in de Servische quaestie.

Daarop valt een helder licht door het feit van het voorgevallene in den Russischen kroonraad van Februari 1914, waarin beraadslaagd werd over de beste middelen om de contróle over de zee-engten in handen van Rusland te brengen. De conferentie kwam tot het besluit, dat het niet verstandig zou zijn, plotseling en zonder ondersteuning Turkije aan te vallen. De beste methode zou wezen, een algemeen Europeeschen oorlog af te wachten. Dan kon aan de vloten van Engeland en Frankrijk overgelaten worden, de zeemacht van Duitschland en Oostenrijk te vernietigen of in haar havens op te sluiten. Een conflict van dien aard werd niet onmogelijk of onwaarschijnlijk geacht.

Nu moet erkend worden, dat de houding van Oostenrijk tegenover Servië, zooals ik reeds aangetoond heb, willekeurig, beleedigend en afkeurenswaardig was. Het was dan ook ontegenzeggelijk aan Russische zijde verklaarbaar, dat men aanleiding vond om krachtige maatregelen te nemen. De verhouding met Oostenrijk en Duitschland verkeerde reeds in eenen staat van hooge spanning; ook daarom kon S s a s o n o w, de Russische Minister van buitenlandsche zaken, er gereedelijk toe besluiten, de quaestie te doen beslechten door de groote machten van Europa. Van Frankrijks steun was hij bij voorbaat verzekerd.

Zóó werd de Servische crisis het noodlot van Europa.

De Russische machthebbenden waren niet allen even oorlogzuchtig. De Czaar was vredesgezind, maar intellectueel niet in staat den toestand helder te overzien en er leiding aan te geven. S s a s o n o w en vooral de zeer invloedrijke oom des Keizers, Grootvorst Nicolaas Nicolaïewitsch, waren besliste voorstanders van den oorlog. De minister wilde aanvankelijk nog wel, dat de Servische quaestie zou worden gesteld in handen van een congres der groote mogendheden, en waarschijnlijk had hij daarvoor de medewerking van Engeland gevonden. Maar door het drijven van den genoemden grootvorst, die in 't bijzonder gesteund werd door den Chef van den Generalen staf, Generaal Januschjewitsch, werd tot den oorlog besloten.

De Russische generaal W. A. Suchomlinow, die sedert Maart 1909 optrad als minister van oorlog, heeft in het vorige jaar een

Duitsche uitgaaf van zijn gedenkschriften het licht doen zien ¹⁾). De studie van dit belangrijke werk verschaft een duidelijk inzicht in de staatkundige en militaire toestanden, die vóór en tijdens den wereldoorlog in het Czarenrijk bestonden. Men leert er ook de personen door kennen, die daarin jaren achtereen een rol van beteekenis hebben vervuld. *Suchomlinow* — die thans in ballingschap leeft te *Wandlitzsee i/d Mark* — heeft gedurende vele jaren, ontegenzeggelijk met groote bekwaamheid in verschillende hooge functiën gewerkt aan de hervorming en de uitbreiding van de Russische strijdkrachten. Hij trad op den voorgrond na den mislukten veldtocht in *Mandschoerije*, toen hij in het voorjaar van 1905 door den Czaar over de legertoestanden geraadpleegd werd. In 1908 werd hij chef van den generalen staf. Reeds in die betrekking had hij rekening te houden met de militaire conventie, welke op 17 Augustus 1892 tussehen Frankrijk en Rusland gesloten was, en waarvan de strekking feitelijk was — al werd het er anders in omschreven — dat men wederzijds de verplichting op zich nam, geen middel te ontzien om de legers van Duitschland te vernietigen.

Te dien aanzien vermeldt *Suchomlinow's* werk nog meer onwederlegbare bijzonderheden. Het deelt *in extenso* de protocollen mede van de in 1911, 1912 en 1913 gehouden bijeenkomsten van de chefs der Fransche en Russische generale staven en hun toegevoegden. Naar het schijnt hadden dergelijke bijeenkomsten ook reeds vroeger plaats; althans er blijkt van een vergadering van het jaar 1910.

In het protocol der conferentie te *Krassnoje Sselo* op 18/31 Augustus 1911 gehouden, verklaren de beide chefs in de „Inleiding”, dat zij het onvoorwaardelijk noodzakelijk achten, overeenkomstig de bedoeling van § 3 der Conventie, de strijdkrachten der beide Staten volledig en zoo spoedig mogelijk in actie te doen treden.

Punt 1 zegt: „beide chefs bevestigen volkomen de opvatting der „voorafgegane conferentiën; zij zijn het er volmaakt over eens, dat de „vernietiging der Duitsche legers, welke omstandigheden zich ook „mochten voordoen, het eerste en voornaamste doel van de verbonden „legers blijft”.

In Punt 3 van het protocol wordt, in overeenstemming met de meening hunner voorgangers, door de deelnemers verklaard, dat zij aannemen, dat Duitschland den aanval met de hoofdmacht zijner strijdkrachten tegen Frankrijk zal doen en tegen Rusland slechts een gering gedeelte zijner troepen zal aanwenden.

Generaal *Dubail*, de Fransche Chef van den Generalen Staf, voerde nog eenige nieuwe argumenten voor die opvatting aan. Ook meende hij dat, uit hetgeen nopens de Duitsche mobilisatie en concentratie bekend was, viel af te leiden, dat de eerste grootere ont-

¹⁾ *W. A. Suchomlinow, Erinnerungen; Deutsche Ausgabe, 1924. Verlag von Reimar Hobbing, Berlin.*

moetingen waarschijnlijk zouden plaats hebben in Lotharingen, Luxemburg en België, op den 15en tot 18en dag. Voorts, dat Duitschland met zoodanige energie zou aanvallen, dat de tegenpartij reeds in de eerste dagen onder zijn initiatief zou komen, ten einde haar tot een beslissenden slag te dwingen of de Franschen tot een verdedigende rol te noodzaken. Hij toonde aan, dat het Fransche leger zich even snel zou concentreeren als het Duitsche en dat het reeds den 12en dag gereed zou staan om tegen Duitschland op te rukken; op den linker vleugel door het Engelsche leger ondersteund. Daarbij was het noodzakelijk, dat het Russische leger met volledige sterkte gelijktijdig steun kon verleenen; kortom, dat Duitschland tegelijkertijd uit het Oosten en uit het Westen werd aangevallen.

Het uitvoerige protocol draagt de onderteekeningen:

„De Chef van den Generalen Staf, Generaal van het Russische leger, Shilinski,

„De Chef van den Generalen Staf van het Fransche leger Dubail,

„Gezien: De Minister van Oorlog Messimi,

„Voor afschrift: Chef v. d. Gen. Staf, Generaal der Cavalerie Shilinsky.”

Op 1/13 Juli 1912 had de „8e Zitting” der beide generale staven te *Parijs* plaats. Tegenwoordig waren generaal Shilinsky voornoemd, generaal Joffre, Chef van den Franschen Generalen Staf en enkele toegevoegden, o.a. de beide militaire attaché's.

De inleiding en de onderscheidene punten worden zonder aanmerkingen aangenomen, geheel overeenkomstig het protocol van de vorige conferentie, waarnaar verwezen wordt.

Generaal Joffre verstrekt nog nieuwe inlichtingen omtrent Duitse maatregelen; hij meent dat Duitschland zijn operatiën eerst tegen Frankrijk en daarna tegen Rusland zal richten. Daartegen moeten de bondgenooten van twee zijden, met het maximum hunner strijdkrachten, aanvallen. Generaal Joffre bevestigt zijn mededeelingen door een kaart, waarop de opmarsch van het Fransche leger is aangegeven.

Na breedvoerige gedachtenwisseling wordt alles eenstemmig aangenomen.

Dit protocol is o.a. ook door A. Millerand medeonderteekeend.

Het derde door Suchomlinow afgedrukte protocol is dat van de conferentie der beide generale staven, gehouden te *Krassnoje Sselo*, op verschillende dagen in Augustus 1913. Aanwezig waren wederom de generaals Shilinski en Joffre, en enkele attaché's.

Dezelfde punten uit het vorige protocol werden besproken en opnieuw vastgesteld; hier en daar eenigszins uitgebreid. Andermaal werd besloten, dat Rusland en Frankrijk op het eerste bericht eener Duitse mobilisatie al hun strijdkrachten zouden mobiliseeren, zonder voorafgaand overleg. Alleen ingeval eener gedeeltelijke of volledige mobili-

satie van het Oostenrijksche leger zou nog overleg noodig zijn. Het was dus speciaal te doen om Duitschland.

Generaal Joffre verklaarde, dat Frankrijk bijna al zijn krachten zou samentrekken op de N. W. grens; wel 200.000 man méér dan in de Conventie was aangenomen. Verschillende punten betreffende spoorwegaanleg, concentratie, enz., werden wederom besproken en overeengekomen.

Generaal Shilinsky deelde mede, dat een nieuw Russisch legerkorps zou worden gevormd en gestationneerd in het district *Warschau*. Generaal Joffre achtte zulks zeer wenschelijk, omdat het reeds in vredestijd een directe bedreiging van Duitschland zou wezen.

In het werk van Suchomlinow vond ik aangeteekend, dat de voorbereiding van de mobilisatie der Russische strijdkrachten in 1912 volkomen geregeld was. Er werd ook een telegram vastgesteld, waarbij bevolen werd, dat de order tot mobilisatie in de Europeesche districten zou moeten worden opgevat als *tegelijkertijd* den last in te houden, om tegen Duitschland en Oostenrijk de vijandelijkheden te openen. Ten opzichte van Roemenië zou evenwel een nader bevel moeten voorafgaan.

Het hiervoren vermelde uit de „Herinneringen” van Suchomlinow zal, naar ik meen de overtuiging vestigen, dat men er in Rusland vast en stellig op rekende, dat het *moest* komen tot een strijd met Duitschland en Oostenrijk. Zooals Prof. Fay opmerkt, blijkt uit alle belangrijke documenten, welke sedert 1921 gepubliceerd zijn, dat men in Rusland in 1914 feitelijk het uitbreken van den oorlog als vaststaande beschouwde, van het oogenblik af waarop het Oostenrijksche ultimatum aan Servië werd uitgereikt. Alle pogingen om nog te remmen of te bemiddelen, 't zij van Ssasonow, Bethmann Hollweg of Grey, waren bij voorbaat tot vruchteloosheid gedoemd. De Russische militairisten, aangemoedigd door hun Fransche medestanders, jaagden voort naar den oorlog, op dezelfde onberaden wijze als Conrad en zijn aanhangers in Oostenrijk den oorlog doordreven.

Is wol ski, te Parijs, stond geheel aan den kant der militairisten.

Algemeene maatregelen om aan Servië hulp te verleen, werden in Rusland van 25 Juli af genomen. De gedeeltelijke mobilisatie werd bevolen op 29 Juli, de algemeene op 30 Juli. Het laatste geschiedde *alvorens* in Rusland iets bekend geworden was van het mobiliseeren in Duitschland. Van schorsing der Russische mobilisatie op bevel van den Czaar, naar aanleiding van een verzoek van den Duitschen Keizer, kan geen sprake geweest zijn. De Russische oorlogspartij ging haren gang, ongeacht den Czaar; even vast besloten de zaak door te zetten, als de Oostenrijksche militaristen waren om de tot gematigdheid en terughouding strekkende aansporingen van Duitschland, buiten beschouwing te laten.

De Franschen deden volstrekt niets om Rusland te kalmeeren. Alleen

kreeg Iswolski den wenk om op 30 Juli aan zijn regeering den raad te seinen, de mobilisatie zooveel mogelijk in het geheim uit te voeren, om aan Duitschland geen reden te verschaffen, zich openlijk te beroepen op den aanval van Rusland. Terwijl het Russische leger naar het heette, zich mobiliseerde tegen Oostenrijksche interventie in Servië, drongen de Franschen er op aan liever Oostenrijk in den steek te laten, doch de krachten vooral tegen Duitschland te verzamelen.

Nu was in Rusland alles ingericht op een mobilisatie, zoowel tegen Duitschland als tegen Oostenrijk. Een mobilisatie tegen Oostenrijk alléén, zooals in dit geval van Russisch standpunt rationeel geweest zou zijn, was uit *strategisch* oogpunt onuitvoerbaar. De Duitse mobilisatie werd rechtstreeks veroorzaakt door de Russische, die aan alle diplomatieke onderhandelingen het zwijgen oplegde.

Wat Frankrijk betreft, valt er niet aan te twijfelen dat Poincaré, die in Januari 1912 president der republiek geworden was, het stellige voornemen, den vasten wil had, om de eerste gunstige gelegenheid aan te grijpen om een Europeeschen oorlog te doen uitbreken, ten einde den Elzas en Lotharingen voor zijn land te heroveren. Hij was persoonlijk een geboren zoon van Lotharingen en hij heeft onmiskenbaar de verdiensten gehad, van Frankrijk voor het door hem gewenschte doel degelijk voor te bereiden. In 1913 werd in Frankrijk een wet aangenomen waardoor de sterkte van het staande leger, door de invoering van den driejarigen dienstdienst, in verhouding tot de bevolking hooger werd opgevoerd dan in enig ander rijk van Europa. De vriendschappelijke betrekkingen met Rusland, die vóór Poincaré's optreden eenigszins verflauwd waren, werden onder diens leiding weer volkomen hersteld. In diplomatieke onderhandelingen werd Engeland zooveel mogelijk betrokken. Met Rusland werd ook een conventie betreffende de vloten gesloten. En ten slotte bracht Poincaré persoonlijk een bezoek aan St. Petersburg.

Zooals ik reeds aantekende, deed Frankrijk hoegenaamd *niets* om de in Juli 1914 ontstane crisis in de Servische quaestie af te wenden en den vrede te handhaven. Er is beweerd, dat Frankrijk zijn vrede-lievende gezindheid toonde, door de troepen aan de grenzen op 30 Juli te doen teruggaan naar een op 10 kilometer binnenwaarts gekozen zône. Maar dat beteekende niets, want er bleven wachten aan de grenzen staan om te letten op Duitse patrouilles, en het geschiedde niet aan de Luxemburgsche en aan de Belgische grens. Bovendien konden de meer achterwaarts gestationeerde detachementen nu tot aan de 10 K.m. zône oprukken; hetgeen de concentratie zou bevorderen.

Op 30 Juli seinde Iswolski aan Ssasonow, dat de Fransche minister van oorlog raadde om te trachten aan de buitenlandse autoriteiten mondeling te verzekeren dat Rusland de militaire voorbereidingen uitstelde; maar feitelijk bleef het ze niettemin voortzetten en bespoedigen. Vooral ook moest men zorgen, dat alle bewegingen *geheim* bleven. Uit alle officieele documenten en telegrammen blijkt beslist, dat

Poincaré de omvangrijke oorlogstoebereidselen bepaald bevorderde, maar dat hij aandrang op de grootst mogelijke geheimhouding, om te zorgen dat Duitschland er niet van op de hoogte en dat Engeland er niet achter kwam. Ook voor het eigen land moest alles zooveel mogelijk geheim toegaan, opdat de Fransche mobilisatie niet aan de Duitsche zou voorafgaan, maar er het antwoord op zou geven.

Wat Poincaré in Juli 1914 te St. Petersburg verhandeld heeft, is nog niet bekend geworden. Maar uit onwederlegbare documenten is stellig gebleken, dat Frankrijk op 30 Juli *wist* dat Rusland maatregelen voor den oorlog nam, en dat Frankrijk daartoe aangespoord had, met belofte van zijn bondgenoot ter zijde te zullen staan; maar dat het niettemin openlijk den schijn toonde van met Lord Grey's pogingen tot bemiddeling in te stemmen. Aan Grey en de Engelschen werd eigenlijk zand in de oogen gestrooid, om den indruk te vestigen dat Frankrijk een verdedigende rol zou spelen. Op Poincaré rust in hoofdzaak de verantwoordelijkheid voor de Fransche staatkundige handelingen van Juli en Augustus 1914 en voor de relatiën met Rusland van 1912—1914. Het Fransche volk moest door een krachtige campagne in de Pers, door censuur en propaganda tot de overtuiging gebracht worden, dat het geroepen werd de regeering te steunen en een strijd voor zijn eigen bestaan te voeren.

De Fransche mobilisatie werd officieel eerst op 31 Juli 1914 bevolen. Maar reeds daags daarna stonden 5 legerkorpsen slagvaardig gereed aan de grenzen. Van een verrassing was dus geen sprake geweest. Poincaré wilde openbare debatten in het parlement voorkomen, tot Duitschland den oorlog begonnen zou zijn; óók omdat hij den steun van Engeland niet wilde verliezen. Was dat een moreel hoogstaande opvatting? Ik kan het niet vinden.

In de verhouding van Engeland tot Frankrijk lag voor Lord Grey een moeilijk vraagstuk opgesloten. Er bestond een overeenkomst tussehen beide staten, die in Frankrijk bepaald *bindend* geacht werd; zóó, dat generaal Joffre bij zijn operatieplannen zelfs *rekende* op den steun van Engeland. Maar het Engelsche parlement droeg er geen kennis van. Eerst op 3 Augustus 1914 moest Grey aldaar openlijk verklaren, dat sedert *tien* jaren onderhandelingen en overeenkomsten hadden plaats gehad, tot onderlinge samenwerking en steun, speciaal voor de beide zeemachten. Deze onthullingen verwekten hevige opschudding in Engeland; zelfs namen drie Ministers — Trevelyan, Morley en Burns — hun ontslag uit het ministerie. Ook aan Rusland had de regeering uitzicht gegeven op haar gunstige houding, ingeval van een Europeeschen oorlog. Zoowel Koning George V, als Grey en Bonar Law hadden in 1912 aan Ssasonow, tijdens diens bezoek aan Engeland, verzekerd, dat met het eventueel samenwerken met Frankrijk en Rusland door alle partijen des lands volkomen ingestemd werd. De Koning had ook opgewonden gesproken over Duitschland's

streven om zijn vloot gelijkwaardig te doen worden met de Engelsche. Ingeval van een conflict zou dat slecht afloopen, ook voor den Duitschen handel; want de Engelschen zouden alle opgebrachte Duitsche koopvaardij-schepen doen zinken.

Viscount Haldane, die van 1905—1912 in Engeland minister van oorlog was, heeft in 1919 bevestigd, en in zijn in 1920 verschenen werk „*Before the War*”, beschreven, dat onder zijn leiding een Engelsch leger van 160.000 man gevormd werd en bestemd om naar het vaste land te worden overgebracht. Het zou binnen 12 dagen geconcentreerd zijn op een door de generale staven van Engeland en Frankrijk bepaalde plaats. Het transport was volledig geregeld en voorbereid; de Engelsche chefs hadden voor het vertrek nog slechts de orders te teekenen, die sedert jaren gereed lagen. Nadat op 3 Augustus 1914 de mobilisatie bevolen was, kon 36 uur later het vervoer over het Kanaal beginnen.

Door de uit Belgische archieven gepubliceerde bescheiden is gebleken, dat Engeland ook met België onderhandeld heeft over het doen landen van troepen op Belgisch grondgebied, bij een mogelijken Duitschen inval. In de bijlage IV van mijn „*Wereldoorlog*” deelde ik de daarover gevoerde correspondentie mede. Maar het vond bij België weinig instemming, zooals ook Winston S. Churchill, destijds eerste-lord van de admiraliteit, mededeelt in zijn boek „*The World Crisis*”. Deze schrijver verklaart óók dat hij, toen de betrekkingen tussehen Engeland en Duitschland na 1912 voortdurend verbeterden, niettemin overtuigd bleef, dat een oorlog met laatstgenoemd land onvermijdelijk was en dat hij daarvoor alles met energie had voorbereid.

Intussehen mag niet betwijfeld worden dat Lord Grey in 1914 eerlijk en oprecht wenschte, dat de vrede bewaard zou blijven en dat hij getracht heeft, zooveel de overeenkomsten met de bondgenooten het toelieten, te bemiddelen en de vijandelijkheden op te schorten. Dit verwijt moet echter tegen Lord Grey worden gëuit, dat hij Duitschland niet snel en niet krachtig genoeg gewaarschuwd heeft van Engeland's voornemens ingeval van een aanval op Frankrijk. Het is niet onmogelijk dat Duitschland anders Oostenrijk gedwongen zou hebben water in den wijn te doen, zoodat het conflict ware afgewend. De Engelsche regeering werd schandelijk om den tuin geleid door Frankrijk en Rusland, die reeds tot den oorlog besloten hadden, toen Grey nog ernstig over bemiddeling en uitstel onderhandelde. De Grootvorst Nicolaas Nicolajewitsch en Ssasonow alsmede Poincaré misleidden hem — zooals ook de Keizer en v. Bethmann Hollweg door Berthold en Conrad gedaan werden.

Toen Duitschland den oorlog aan Frankrijk verklaard had en in België binnenrukte, werd Grey van zijn verlegenheid ontheven. Dat Engeland ook zonder dat feit in den oorlog betrokken zou zijn, kan bezwaarlijk worden betwijfeld. Maar het is even waarschijnlijk, dat Duitschland niet op België aangevallen zou hebben, indien Engeland

dat geëischt had, als voorwaarde voor zijn onthouding van deelneming aan den oorlog.

De houding van Italië bij het uitbreken van den wereldoorlog getuigt weer van het feit, dat een overeenkomst, een verbond tusschen twee of meer staten, op een critiek moment niet méér kracht en beteekenis bezit, dan elk der onderteekenaars er alsdan nog aan gelieft toe te kennen. Met andere woorden dat een dergelijke geschreven verbintenis geenerlei waarde heeft. Italië maakte sedert 1882 deel uit van de „Triple Alliantie”, maar het liet in Juli—Augustus 1914 zijn bondgenooten Duitschland en Oostenrijk in den steek en voegde zich zelfs daarna bij hun vijanden. Dit laatste werd blijkbaar bewerkt door beloften van territoriale uitbreiding.

Ter verklaring, zoo niet ter verontschuldiging, wordt voor Italië aangevoerd, dat dit land, toen het zich verbond met Duitschland en Oostenrijk, grieven tegen Frankrijk koesterde, ter zake van de annexatie van Tunis.

Die grieven waren later bekoeld en toen herleefde de antipathie tegen Oostenrijk, dat feitelijk Italië's erfvijand was. Bovendien hadden de imperialisten van de „Italia Irredenta” neigingen, die slechts te verwezenlijken waren door een oorlog tegen Oostenrijk. Zodoende kwam men er toe zich weer nader bij Frankrijk aan te sluiten; in November 1902 sloot men een verdrag, waarbij het besluit overeengekomen werd om tegen elkaar geen oorlog te voeren, zelfs niet wanneer een der andere bondgenooten den oorlog begon. Volgens deze overeenkomst was dus het zoogenaamde Drievoudig verbond, zonder dat Duitschland en Oostenrijk er iets van wisten, reeds sedert 12 jaar ten aanzien van Italië waardeloos.

Wat België betreft, is er bij het onderzoek van al het documentenmateriaal geen enkel bewijs voor den dag gekomen, dat op dit land in eenig opzicht de smet zou kunnen werpen, van zijn plicht als neutrale staat te hebben geschonden. Uit de archieven is wel gebleken, dat België zoowel van Fransche als van Duitsche zijde een inval duchtte; óók dat Engeland — zooals ik hiervoren reeds aantekende — onderhandelingen heeft aangeknoopt om eventueel troepen te doen landen in België, doch daartoe geen officieele toestemming verkregen heeft.

Het blijft een onoplosbare hypothese of Frankrijk, dan wel Engeland, tot een inval in België zou zijn overgegaan, indien Duitschland het niet gedaan had. De Fransche generale staf had die zaak wel overwogen, doch men was overtuigd dat Engeland zich tegen een schending van de Belgische onzijdigheid zou verzetten. En de kans den machtigen bondgenoot te zullen verliezen, heeft voor Frankrijk blijkbaar zwaarder gewogen, dan die van het strategische voordeel, dat behaald kon worden door eerder dan Duitschland in België te kunnen ageeren.

Professor G. P. G o o c h, een degelijk en hoogst onpartijdig historicus, zegt, dat men bij de beoordeeling van de houding der volken en hun

leiders in 1914, de staatkundige geschiedenis van Europa, over den duur van een menschenleeftijd vóór den wereldoorlog, in aanmerking moet nemen. Hij meent, dat Europa na 1871 feitelijk verdeeld was over twee legerkampen. De wereld was gelijk een kruitmagazijn; wanneer er door toeval of opzet een vonk in terecht kwam, moest er een reuzenbrand ontstaan.

Geen enkele oorlog is, strikt genomen, onvermijdelijk; maar in een magazijn van ontplofbare stoffen zijn bijzondere voorzichtigheidsmaatregelen noodig, om een catastrofe te voorkomen.

De wereldoorlog is volstrekt niet onverwacht over Europa gekomen. Staatslieden en militairen hebben hem vele jaren achtereen verwacht en er alles op voorbereid.

De oorzaken van dien oorlog zijn niet in enkele woorden aan te wijzen.

Een grond er voor ligt ontegenzeggelijk in de fout, door Duitschland's grooten staatsman von Bismarck in 1871, op advies der strategen begaan, door de annexatie van Fransch gebied, voornamelijk van Lotharingen. Voorts ligt een aanleiding van groote beteekenis in Duitschland's streven om overal in de wereld den baas te gaan spelen, zoowel te land, als ter zee. De wraakzucht van Frankrijk en de naijver van Engeland stonden daar scherp tegenover. Oostenrijk's belangen en Rusland's streven in het nabije Oosten botsten eveneens, en beider conflict viel samen met dat der staten van West-Europa.

En wie heeft nu de vonk in het kruitmagazijn geworpen?

Wie is verantwoordelijk voor de ontzettende ramp, die de menscheid getroffen heeft, voor de misdaad, welker gevolgen haar zooveel jaren achtereen drukken en vervolgen?

Prof. Barnes is van oordeel, dat de theorie van het verdrag van Versailles, waarbij de gansche schuld alléén en uitsluitend op Duitschland geschoven is, onhoudbaar moet worden geacht. Hij schrijft de verantwoordelijkheid toe aan *verschillende* landen, aan hun staatslieden en strategen; aan sommigen in meerdere, aan anderen in mindere mate. Hij acht de aansprakelijkheid *voor het uitbreken* van den oorlog verdeeld, in onderstaande volgorde, over:

Oostenrijk, Rusland, Frankrijk, Duitschland, Engeland.

Met de uitkomsten mijner studie voor oogen, kan ik niet anders doen, dan mij zonder voorbehoud bij dit oordeel aansluiten; ik beaam het dus met volle overtuiging. En ik noem dat verdrag van Versailles de uitspraak van schijnheiligheid, willekeur, dwang en kortzichtigheid; de wijze waarop het wordt toegepast een ergelijk schandaal, waarvan Europa stellig vroeg of laat *wrange* vruchten zal plukken.

Bescheidenlijk ben ik vol verlangen om mijn conclusiën te toetsen aan de bevindingen der internationale en nationale comité's, die zich kunnen verdiepen in veelzijdige wetenschappelijke onderzoekingen.

(Slot volgt).

Gegevens vreemde legers. (Mei 1925).

DUITSCHLAND X.

(Vervolg van blz. 239).

10 **Samenstelling van de onderdeelen van een regiment infanterie.**
(zie ook bijlage 1 van de gegevens vreemde legers van Maart 1925).

Tot den *regimentsstaf* behooren 7 bereden officieren (1 kol. reg. comm., 1 luit.kol. of majoor, 1 mitr.kap, 1 kap. hoofd van den verbindingsdienst, 1 kap.adj., 1 off. van gezondheid en 1 off. van den veterinairen dienst); 28 onderofficieren en manschappen, waaronder 3 onderoff. en 12 man voor den verbindingsdienst (hieronder 3 hondengeleiders met 6 berichthonden); 10 rijpaarden en 4 trekpaarden; 4 voertuigen (1 zw. telefoonwagen voor 6 p., 1 lichte idem voor 2 p., 1 goederenwagen voor 2 p. en 1 kleine keukenwagen voor 2 p.) waarvan slechts voor den lichten telefoonwagen en den keukenwagen spanningen aanwezig zijn; 4 rijwielen.

Tot den *bataljonsstaf* behooren 4 bereden officieren (1 hoofdoff. bat.comm., 1 kap., 1 luit.adj.; en 1 off. van gezondh.); 4 ambtenaren (1 betaalmeester en 3 wapenmeesters), 46 onderoff. en manschappen, waaronder 2 onderoff. en 6 man voor den verbindingsdienst (hieronder 2 hondengeleiders met 3 berichthonden) en 24 muzikanten (hiervan zijn 12 onderofficier); 5 rij- en 4 trekpaarden; 10 voertuigen elk voor 2 p. (1 lichte telefoonwagen, 2 munitiewagens, 1 geweermakerswagen, 1 mitrailleurherstellerswagen, 1 pionierwagen, 1 goederenwagen, 1 ziekenvoertuig, 1 voertuig voor den geneesk. dienst, 1 kleine keukenwagen) waarvan slechts voor den telefoon- en den keukenwagen spanningen aanwezig zijn; 2 rijwielen.

De *infanteriecompagnie* bestaat uit 1 kap. (bereden) en 2 luitenants; 161 onderofficieren en manschappen (hieronder 1 „Oberfeldwebel”, 3 „Feldwebel”, 21 onderofficieren waaronder 2 voor den verbindingsdienst, 136 man, waaronder 4 hoornblazers, 3 wielrijders, 8 man voor den verbindingsdienst, 2 helpers voor den geweermaker, 1 kok, 2 treinsoldaten, 1 paardenhouder en 1 hospitaalsoldaat); 1 rijpaard en 4 trekpaarden; 5 voertuigen voor 2 p. (3 groote gevechtswagens, 1 goederenwagen en 1 proviandwagen) en 1 groote keukenwagen voor 4 p., van welke voertuigen slechts voor één der gevechtswagens en voor den keukenwagen elk 2 p. aanwezig zijn; 4 rijwielen.

De *compagnie* is verdeeld in de bevelsgroep en 3 secties (per sectie een der genoemde gevechtswagens voor vervoer van munitie, bagage, enz.).

De sectie bestaat normaal uit 2 mitrailleurgroepen en 3 geweer-
groepen.

De mitrailleurgroep is sterk 4 mitrailleurmannen, 3 geweer-
schutters (waarvan één met kijkervizier) en een lichte mitrailleur, (achter

iedereen gevechtswagen worden vastgekoppeld 2 handwagens voor vervoer van de 2 lichte mitrailleurs en de eerst benoodigde mitrailleurmunitie der sectie). Totaal aldus bij de compagnie 6 lichte mitrailleurs.

De geweergroep is sterk een commandant met 7 man, elk bewapend met geweer M.98 (1 man met schietbeker tot het verschieten van geweergranaten). Bij de compagnie aldus totaal 9 schietbekers bij de geweer-groepen, bovendien 9 schietbekers in reserve op de gevechtswagens.

150 Geweergranaten en 300 handgranaten per compagnie op de gevechtswagens.

De *mitrailleurcompagnie* bestaat uit 4 bereden officieren (1 kap. en 3 luitenants), 125 onderoff. en manschappen (20 onderoff., waarvan 2 voor den verbindingdienst, 16 mitrailleurcommandanten, waaronder 3 bereden- en 4 reserve mitr.-commandanten, 1 mitrailleurhersteller, 1 onderoff. voor den verplegingsdienst; 66 mitrailleurmannen, 1 bereden- en 3 onbereden ordonnansen, 2 wielrijders, 2 hulpgeweermakers, 1 kok, 8 man voor den verbindingdienst, 1 hoefsmid, 8 bereden treinsoldaten, waarvan 2 reserve-, 8 onbereden treinsoldaten, waarvan 1 reserve-, 2 paardenhouders en 1 hospitaalsoldaat); 11 rij- en 26 trekpaarden, 16 voertuigen (3 mitrailleurwagens voor 4 p., waarvan de bespanningen aanwezig, 9 mitrailleurwagens voor 2 p., waarvan slechts 6 bespannen zijn, 1 keukenwagen voor 2 p., waarvan de bespanning aanwezig, verder doch onbespannen 1 goederen wagen voor 2 p. en 2 proviandwagens voor 2 p.), 3 rijwielen.

De mitrailleurcomp. wordt onderverdeeld in de bevelsgroep, 3 sectiën elk met 2 mitrailleurwagens (op een dezer, twee op den ander één zware mitrailleur) en de begeleidingssectie met de 3 mitrailleurwagens voor 4 p. (op elk wordt één mitrailleur vervoerd).

Bij de begeleidingssectie is het personeel óf bereden, dan wel opgezeten op de voertuigen, zoodat deze sectie sneller verplaatsbaar is dan de onbereden sectiën.

Totaal dus per mitrailleurcomp. 12 zware mitrailleurs.

De *mijnenwerpercompagnie* bestaat uit 6 bereden officieren (2 kap. en 4 luitenants); 149 onderofficieren en manschappen, 1 ambtenaar (wapenmeester), 18 rij- en 42 trekpaarden, 32 voertuigen (3 middelbare mijnenwerpers voor vierspannen, waarvan twee vierspannen aanwezig, 9 lichte mijnenwerpers voor tweespannen, waarvan 6 tweespannen aanwezig, 12 munitiewagens voor 2 p., waarvan slechts 9 bespannen zijn, 1 waarnemingswagen en 1 keukenwagen elk voor 2 p. waarvan de bespanningen aanwezig, ten slotte de volgende onbespannen voertuigen voor 2 p., zijnde 1 smidse, 3 proviand- en haverwagens, 2 goederenwagens); 9 rijwielen.

De mijnenwerpercompagnie wordt verdeeld in de bevelsgroep waarbij de waarnemingswagen, 4 sectiën (1 sectie met 2 middelbare mijnenwerpers en 2 munitiewagens, en 3 secties elk met 2 lichte mijnenwerpers en 1 munitiewagen, totaal dus 2 middelbare-, 6 lichte mijnenwerpers en 5 munitievoertuigen), de 1e afdeling van den gevechts-

trein waarbij 3 munitiewagens voor lichte- en 1 voor middelbare mijnenwerpers), de 2e afdeling van den gevechtstrein waarbij de smidse en de keukenwagen, de verplegingstrein, en de bagagetrein waarbij de onbespannen middelbare mijnenwerper, de 3 onbespannen lichte mijnenwerpers, en 3 onbespannen munitievoertuigen.

11. Wapenen, munitie.

1 De artikelen 164—172 van het verdrag van Versailles bevatten de beperkende bepalingen betreffende bewapening, munitie en materieel.

Hoogste aantallen toegestane wapenen en munitie:

WAPENEN.	Per Div.	Per Cav. Div.	Per Staf Legerkorps.	Maximum toegest. aant. schoten per wapen.
Geweren	12.000	—	van	400
Karabijnen	—	6.000	wapenen	400
Zware mitrailleurs .	108	12	te	8.000
Lichte mitrailleurs .	162	—	voorzien	8.000
Middelb. mijnenw. .	9	—	uit	400
Lichte mijnenw. . .	27	—	de	800
Kanonnen 7,7 c.M. .	24	12	divi-	1.000
Houwiters 10,5 c.M.	12	—	siën	800

Bovendien is eene reserve toegestaan aan handvuurwapenen van 4 % en aan geschut van 2 %.

De bestaande vestingen aan de Zuid- en Oostgrens van Duitschland mogen gehandhaafd blijven (art. 180), terwijl voor de bewapening dezer vestingen een beperkt aantal vuurmonden in vaste opstellingen is toegestaan met max. 1500 schoten voor de kalibers van 10.5 c.M. en minder, 500 voor de grootere kalibers (art. 167).

Geweer M. 98. Kaliber 7,9 m.M., 4,1 K.G., lengte 1,25 M., stelsel Mauser, vizier tot 2000M., magazijn voor 5 patr., max. vuursnelheid 9—10 schoten per minuut, 150 patronen per man. Spitskogel, gewicht 10 gram.

Bewapening voor onderofficieren en manschappen der infanterie en der pioniers.

Per comp. infanterie 10 geweren met kijkervizier.

Karabijn M. 98. Gewicht 3,6 K.G., lengte 1,10 M.; overigens als geweer.

Bewapening voor cavalerie, artillerie, trein, verbindingstroepen, mitrailleurcomp. (45 patronen per man) en mijnenwerpercomp. (90 patronen per man).

Pistool M. 08. Kaliber 9 m.M., gewicht 0,87 K.G., magazijn voor 8 patronen, gewicht kogel 8 gram, max. draacht 100 M., werkzame schoots-

afstand 25 M., max. vuursnelheid tot 40 schoten per minuut; 16 patronen per man.

Handgranaat. Gewicht 0,6 K.G., max. worp tot \pm 40 M., gemiddelde worp \pm 25 M., hoogstens \pm 10 worpen per minuut, scherfwerking 20 M. in het rond. Op gevechtswagens der inf.comp. 300 handgranaten, bij de mitrailleur- en mijnenwerpercomp. per man 1 handgranaat. In de pioniercolonne der divisie 7400 handgranaten.

Geweergranaat. Gewicht schietbeker 1,45 K.G., idem geweergranaat 0,51 K.G., gereed tot vuren met bevestigden schietbeker na 10 sec., anders na 1—2 minuten, max. dracht 200 M., gemiddelde dracht 150 M., vuursnelheid 4—6 schoten per minuut.

9 Schietbekers per comp. (9 in reserve), 150 geweergranaten op de gevechtswagens der inf.comp. In de pioniercolonne der divisie 1500 geweergranaten en 500 schietbekers.

Lichte Mitrailleur M. 08/15. Kaliber 7,9 m.M., gewicht 17 K.G., gewicht ondersteuningsvork 1,1 K.G., vloeistofafkoeling (gewicht vloeistofvulling 2,8 K.G.), vizier tot 2000 M., gunstigste schootsafstand tot 800 M., vuursnelheid 500 schoten per minuut, vizierinrichting voor luchtdoelen en lichtgevend vizier voor nachtelijk vuur. Spitskogel van 10 gram als bij geweer, banden van 100 patronen.

Bewapening der mitrailleurgroepen der inf.comp.

Gewicht bepakte handwagen 120 K.G. Bij de inf. comp. 3150 patronen per mitr.

Lichte mitrailleur M. 08/18. Kaliber 7,9 m.M., gewicht 13 K.G. lucht-afkoeling; vuursnelheid 550 schoten per minuut. Overigens als M. 08/15.

Indeeling bij de Jager comp. (6 stuks op pakpaarden), pionier comp., batterijen, motorecomp., treineskadrons (elk 2 stuks).

Zware mitrailleur M. 08. (Maxim). Kaliber 7,9 m.M., gewicht op sledeaffuit 64 K.G., op drievoet 56 K.G., gewicht van den eigenlijken mitrailleur 26 K.G. met 4 K.G. afkoelingsvloeistof, gewoon vizier tot 2500 M., kijkervizier voor groote afstanden, indirecte richtmiddelen (tot 3500 M.), gunstigste schootsafstand tot 800 M. vuursnelheid 500 schoten per minuut, 5000 schoten per mitrailleur. Banden van 250 patronen, zware spitskogel van 12,8 gram.

12 Mitrailleurs per inf. comp., per reg. cavalerie één mitrailleursectie van 4 zware mitrailleurs op mitrailleurwagens bespannen met 6 paarden.

Lichte mijnenwerper. Kaliber 7,6 c.M., lengte 5,2 Käl., gewicht in stelling 215 K.G., opgelegd 275 K.G., kan in lasten gedragen worden door 10 man, max. afstand boogshot 1300 M., werkzaam boogshot tot 1100 M., max. vlakbaan 1200 M. werkzaam vlakbaanshot tot 900 M. Vuursnelheid 100 schoten per uur.

Munitie: lichte scherfmijn, gewicht 4,6 K.G., werking 100 M. in het rond, pantsermijn, gewicht 4,65 K.G. tegen vechtwagens, lichtmijn met een gewicht van 5 K.G. en berichtmijn met een gewicht van 4,6 K.G.

Per mijnenwerpercomp. 660 scherf- en 72 pantsermijnen; 368 mijnen (4 munitiewagens) bij de pioniercolonne. 9 Lichte mijnenwerpers per mijnenwerpercomp.

Middelbare mijnenwerper. Kaliber 17 c.M., lengte 4,5 kaliber, gewicht in stelling 586 K.G., gewicht opgelegd 880 K.G., max. dracht 1040 M., gunstige schootsafstand tot 900 M., 25 à 30 schoten per uur. Munitie: middelbare scherfmijn, gewicht 54,5 K.G., uitwerking 300 M. in het rond.

Per mijnenwerpercomp. 3 middelbare mijnenwerpers en 40 mijnen, bij de pioniercolonne 40 mijnen (4 munitiewagens).

Artilleriebewapening.

De afdeelingen rijdende artillerie bestaan uit staf, 3 bt. à 4 st. 7,7 L/35 (F.K. 16) en 1 lichte munitiecolonne.

De regimenten divisieartillerie zijn als volgt ingedeeld (ook hierbij per afdeeling een lichte munitiecolonne).

Ie Afd.	}	1e batterij	4 × 7,7 L/35 (F.K. 16)	
		2e	„ 4 × 10,5 Hw.L/22 (F.H. 16)	
		3e	„ 4 × 7,7 L/27 (F.K. 96/16).	
			Infanteriebatterij ¹⁾ .	
IIe Afd.	}	4e	„ als 1e	} Bij 7e (Beiersche) Art. Reg. zijn deze, bergbatterijen van 4 × 7,5 bergkanon Seoda M. 15 (overgenomen van Oostenrijk).
		5e	„ „ 2e	
		6e	„ „ 1e	
IIIe Afd.	}	7e	„ „ 1e	
		8e	„ „ 2e	
		9e	„ 4 × 7,7 L/27 Autokanon (Kw. G. 14 Kp of Rh.) Luchtdoel.	

Veldkanon M. 96/16. (F.K. 96/16.) Kaliber 7,7 c.M., lengte 27 kalibers. Slechts kleine verschillen met het veldkanon 96 n./A. (neuer Art.) der Deutsche artillerie in 1914.

Max. vuursnelheid 9 schoten per minuut gedurende korten tijd.

Gewicht in batterij 1020 K.G., opgelegd 1910 K.G.

Munitie: Kanongranaat 16, gewicht 6,23 K.G., Vo = 477 M., grootste dracht 7800 M.; G.K.T., gewicht 6,835 K.G., max. dracht 6000 M.; granaat ter bestrijding van vechtwagens, gewicht 6,74 K.G., bruikbaar tot 5000 M., vertraagde buis.

Veldkanon M. 16. (F.K. 16). Kaliber 7,7 c.M., lengte 35 kalibers. Gedurende den oorlog ontstaan uit de F.K. 96 '16 door vermeerdering der laadruimte, verlenging van den vuurmond en gebruik van de affuit van den lichten veldhouwitser 98/09.

Gewicht in batterij 1325 K.G. opgelegd 2256 K.G.

¹⁾ Ter vervanging (voorloopig) van het in 1918 nog juist niet ingevoerde Infanteriegeschut M. 18 (I.G. 18) waarvan gewicht in batterij 650 K.G. — met voorw. 1170 K.G. — Vo 370 M. voor k.Gr. 16, max. dracht 6500 M. Nieuw geschut schijnt in voorbereiding te zijn ter vervanging van de F.K. 96/16.

Munitie: 2 ladingen; kanongranaat als bij F.K. 16, gewicht 6,23 K.G., $V_0 = 570$ M., grootste dracht 9100 M.; G.K.T. als bij F.K. 96/16, $V_0 = 430$ M., max. dracht 6000 M.; „C. Geschosz”, gewicht 5,85 K.G., $V_0 = 602$ M., grootste dracht 10.700 M.

Lichte Veldhouwitser M. 16. (F.H. 16). Kaliber 10,5 c.M., lengte 22 kalibers. Ontstaan uit den lichten veldhouwitser 89/09 door vergroting der laadruimte en verlenging van den vuurmond.

Gewicht in batterij 1380 K.G., opgelegd 2305 K.G.

Munitie: 9 ladingen; lange veldhouwitser granaat, gewicht 15,65 K.G., $V_0 = 302$ M., grootste dracht 6300 M. (lading 7), 8400 M. (lading 9); G.K.T. gewicht 15,64 K.G. (450 vulkogels, wegende 4,95 K.G.), $V_0 = 403$ M., grootste dracht 6300 M. (lading 7) 8400 M. (lading 9); „C. Geschosz” gewicht 15,575 K.G., $V_0 = 427$ M. lading 9), grootste dracht 9.700 M., snelwerkende buis.

Bergkanon M. 15. Kaliber 7,5 c.M. lengte 15 kalibers. Gewicht in batterij 620 K.G. Vervoerbaar op 6 paarden, ook bruikbaar als infanteriekanon.

Munitie: 4 ladingen; berggranaat, gewicht 6,5 K.G., $V_0 = 350$ M., grootste dracht 7000 M.

Autokanon M. 14. Gewijzigd luchtdoelgeschut, maximum elevatie van 70° tot 40° teruggebracht, kaliber 7,7 c.M., lengte 27 kalibers.

Twee soorten: dat van Krupp en dat van de „Rheinische Metallwaren- und Maschinenfabrik”, gelijk in vuurmond en vermogen, doch verschillend in constructie.

Kanon inwendig gelijk aan F.K. 96/16, half automatische sluiting.

Gewicht in vuurstelling (zonder de auto), voor Kw.G. 14 Kp. 1082 K.G., voor Kw.G. 14 Rh. 990 K.G. Munitie als voor de F.K. 96/16.

Vestinggeschut. In vaste opstellingen in de vesting Königsberg komen de navolgende vuurmonden voor:

6, 10 c.M. kanonnen 17 (waren aanvankelijk bestemd als vlakbaanvuurmonden der zware artillerie van het veldleger). Lengte 44,91 kalibers; max. dracht 14.100 M.

12, Zware veldhouwitsers 13. (deze behooren tot de zware veldhouwitsers uit den oorlog). Kaliber 14,97 c.M.; lengte 17 kalibers; max. dracht 9400 M.

2, 15 c.M. kanonnen 16; kaliber 14,93 c.M.; lengte 43 kalibers; max. dracht 22 K.M.

2, Lange 21 c.M. mortieren; (voormalig zwaar krombaangeschut van het veldleger). Kaliber 21,1 c.M.; lengte 14,6 kaliber; max. dracht 10.200 M.

Ten slotte nog een aantal luchtdoelvuurmonden als 12, 8,8 c.M. kanonnen; lang 45 kalibers; max. dracht 13.000 M. en

4, 10,5 c.M. kanonnen (zwaarste luchtdoelgeschut); kaliber 10,52 c.M.; lengte 45 kalibers; max. dracht 15.000 M.

Het wedstrijdprogramma van de Koninklijke Militaire Sportvereniging.

DOOR

Jhr. K. F. QUARLES VAN UFFORD,
Kapitein der Veld-Artillerie.

Bij de verdediging van de deelname aan de hippische wedstrijden te Nice door Nederlandsche officieren zeide de M. v. O. o.a. „Ik stel hierbij op den voorgrond, dat de bevordering van de sport een legerbelang is, dat ongetwijfeld behartiging verdient. De paardensport neemt daarbij zeker een eerste plaats in. De sportiviteit wordt er door verhoogd, de moed, de durf wordt er door aangewakkerd. Bovendien is de training, die er aan moet voorafgaan van zoo'n groote beteekenis, de ervaring, die er door opgedaan wordt, van zulk eene groote waarde, dat de moeite en de kosten een volkomen nuttig rendement opleveren voor ons leger; de officieren en onderofficieren, die er aan hebben meegedaan, zullen in staat zijn de ervaring, die zij hebben verkregen, ten nutte te maken bij de opleiding van onze troepen en bij de behandeling en training van onze paarden”.

Waar dit reeds volkomen waar is voor de geheele hippische sport, daar geldt het nog in verhoogde mate voor de hippische oefeningen en wedstrijden, die door de K.M.S.V. worden uitgeschreven. Deze vereeniging toch houdt bij hare wedstrijden zooveel mogelijk de militaire hippische eischen in het oog.

Reeds vóór den grooten oorlog was dit zoo, en zorgde de vereeniging ieder jaar voor een uitgelezen programma, waar velen kennis en ondervinding door wisten op te doen. De oorlog zette ook dit werk stop. Waar de Rijsschool haar cursussen niet meer hield, de troepen dikwijls geen of slechts geïmproviseerde buitenmanages hadden, de rijlessen voor onderofficieren en officieren niet meer geregeld werden gehouden, en ook de concoursen hippique, die den prikkel voor oefening met zich meebrengen, niet meer plaats vonden, daar behoeft het geen verwondering te baren, dat het paardrijden in den zoo vaak genoemden staat van verwildering geraakte.

Toen na de demobilisatie de wedstrijden weer gehouden konden worden, zag het Bestuur van de Vereeniging den toestand, waarin het paardrijden was gekomen, duidelijk in, maar het begreep ook, dat het n'en déplaise de verschillende artikelen o.a. van □ in „Het Paard”, niet mogelijk was in eens uit dezen toestand van verwildering te geraken. Slechts langzaam zou dit mogelijk zijn. Dat wij ten slotte zoo spoedig reeds zulk eene groote verbetering hebben verkregen, is naast het werk van de Rijsschool, de K.M.S.V., de K.N.J.V. en zoovele andere hippische vereenigingen, zeker niet in 't minst te danken aan de groote sportiviteit en energie der bereden officieren.

Het Bestuur der K.M.S.V. dan zag duidelijk in, dat het niet de vlotheid in het terrein was, die het meest had geleden, maar wel de dressuur. Aan het eerste konden dus dadelijk grooter eischen gesteld worden; de dressuur eischte meer voorzichtigheid. Zonder de eigen inzichten op zijde te stellen, werd een open oog gehouden, voor datgene, dat in het buitenland en in het bijzonder in die landen, welke oorlogservaring hadden, werd gevraagd.

De dressuureischen, aanvankelijk eenvoudig, werden langzamerhand opgevoerd, om ten slotte te komen tot het programma, dat het vorige jaar voor de Olympische wedstrijden werd gevraagd.

De wedstrijden in het terrein waren van verschillenden aard; zij hadden

ten doel het vlot rijden door vreemd, dikwijls moeilijk terrein met tal van hindernissen, waarbij de conditie der paarden goed beoordeeld moest kunnen worden, al waren de omstandigheden daarvoor niet gunstig (kaartlezen, door groote inspanning reeds vermoeid paard, enz.).

Natuurlijk werd niet vergeten om bij tal van wedstrijden eene combinatie van dressuur en terreinrijden te verkrijgen.

Zooals reeds gezegd, de verbetering in de rijderij was spoedig merkbaar, en toen het Bestuur dan ook in 1923 een internationale dubbele cross-country had uitgeschreven, en men 4 Fransche officieren en 1 Belgisch officier onder de deelnemers zag, was de uitslag voor Nederland een overweldigend succès; de eerste 8 plaatsen waren voor ons, de 9e plaats werd ingenomen door den op hippisch gebied zoo bekenden Franschen generaal B u c a n t.

Deze generaal, die daags te voren ook had meegemaakt een dressuurwedstrijd in de manege, waar de 4 beste officieren van iedere Divisie voorreden, gaf onomwonden als zijne meening te kennen, dat de wijze, waarop door de K.M.S.V. de hippische sport geleid werd, de ware was, en dat hij voor deze richting in Frankrijk propaganda zou maken. Dit was de wijze, die succès moest hebben!

En dit succès bleef niet uit, de Olympische Spelen in Parijs zijn daar, om dit in de eerste plaats te bewijzen. In de hippische wereld heeft Nederland zich op sportgebied een vooraanstaande plaats veroverd, de andere landen zien met ontzag naar Holland. Het behoeft daarom geen verwondering te baren, dat voor het groote internationale concours „Holland 1925”, dat van 6 tot ± 14 Juni in Hilversum en den Haag zal gehouden worden, in het buitenland groote belangstelling bestaat.

Toch waren wij nog niet daar, waar wij moeten zijn. Het aantal bereden officieren, die zich voor de verschillende soort wedstrijden interesseeren, is te klein, al was het aantal deelnemers aan de divisiesgewijze gehouden dressuurproeven tot bijna zestig gestegen. Dank zij een order van den C.V. is een groote vooruitgang verkregen, alle subalterne officieren der bereden wapens zullen aan eenvoudige dressuurproeven, in de maanden April of Mei te houden, moeten deelnemen.

Niemand zal veronderstellen hier dadelijk van allen een volkomen correct afgewerkt programma te zien. In geen deele. Maar wel zullen velen zich oefenen, en zorgen hunne paarden tot grooter gehoorzaamheid te brengen. En wanneer deze maatregel eenige jaren heeft doorgewerkt, zal het gros onzer officieren beschikken over goede, gehoorzame paarden, die hen in staat stellen hunne diensten te paard te verrichten, zonder hun aandacht constant aan hun viervoeter te wijden; waarbij dus meer op de oefeningen gelet zal kunnen worden. Reeds nu worden enkele kleine sprongen bij de dressuur gevraagd, langzamerhand zal men den eisch moeten stellen, dat de officierspaarden een eenvoudige cross-country goed ten einde brengen.

Behalve door deze order van den C.V. (deze dressuurproeven staan in rechtstreeksch verband met die van de K.M.S.V.) is den laatsten tijd een veel grooter belangstelling voor de hippische sport, zoowel van de zijde der hoogste legerautoriteiten, als van elders te constateeren. In de eerste plaats noemen wij hier dankbaar de groote belangstelling van ons Koninklijk Huis, niet alleen door het zeer dikwijls uitloven van medailles of prijzen, maar ook door persoonlijke aanwezigheid of het herhaaldelijk vragen van inlichtingen over ons werk. De M. v. O., de Chef G.S. en tal van andere leger-

autoriteiten woonden den laatsten tijd persoonlijk tal van wedstrijden bij, en loofden meermalen prijzen uit; de I. d. A. achtte de wedstrijden zoo belangrijk voor zijn wapen, dat hij reeds ten tweeden male een beker beschikbaar stelde voor zijne officieren. Ja, de tweedaagsche terreinrit te Breda werd door den M. v. O. en den C.V. meegereden.

Ook van de zijde van het publiek kunnen wij eene klimmende belangstelling constateeren, de dubbele cross-country in Amersfoort trok duizenden en duizenden toeschouwers.

Ten slotte moeten de veel meer uitgebreide berichten in de pers gememo-reerd worden. Niet alleen de vakbladen interesseeren zich zeer voor de paardensport, maar ook de dagbladen vechten als 't ware om de beste en eerste berichten.

Dat deze belangstelling noodig is om grooter succès te krijgen, erkende ook de Generaal Detroyat, voorzitter van de Jury bij de Olympische wedstrijden te Parijs, en oud-instructeur aan de Rijsschool te Saumur, in zijn artikel in de Revue de Cavalerie van Nov. 1924, waar hij de oorzaken van de Fransche nederlagen in de hippische wedstrijden naging.

Gaarne voldoe ik dan ook aan het verzoek van de Redactie van dit Tijdschrift om enkele korte berichten over de wedstrijden van de K.M.S.V. in 1925 te plaatsen, voorzoover deze wedstrijden zich voor eene bespreking in dit blad leenen.

In 't kort wil ik hier de wedstrijden aangeven, die dit jaar reeds zijn of zullen worden gehouden.

1. Cross Country te Bingerden, 11 Maart. De deelnemers starten gelijktijdig.

2. Dubbele Cross Country te Ede en Arnhem met een parcours langs den weg. Totale afstand \pm 35 K.M. 19 Maart. De deelnemers starten afzonderlijk. Tusschen deze beide soort cross country's bestaat een groot verschil, ook uit militaire waarde, waarop ik bij de bespreking dier wedstrijden hoop terug te komen.

3. Tweedaagsche Terreinrit. Hierbij is het wedstrijd karakter geheel uitgesloten. Het is een gezamentlijke rit van een zeer eenvoudig karakter door de mooiste gedeelten tusschen Arnhem en Apeldoorn en Apeldoorn en Amersfoort. Reeds drie jaar achter elkaar heeft een soortgelijke rit in de omstreken van Breda plaats gehad, waaraan steeds door een zeer groot gezelschap werd deelgenomen; thans meende het Bestuur de rit in eene andere omgeving te moeten houden, en koos daarvoor de mooie Veluwe. Vooral voor hen, die niet in de gelegenheid zijn dikwijls vlot over de hei te rijden, is dit een ideaal-oefening. Waar ook introducés mee mogen, bevinden zich onder 't gezelschap als regel tal van dames en burgers.

4. Gecombineerde wedstrijd op 21 en 22 Mei te Breda. Dit is een bij uitstek militaire wedstrijd. Op den eersten dag zullen de paarden op het concours hippique terrein moeten toonen gehoorzaam te zijn in de dressuurproeven en bij het afleggen van een licht springconcours. Den tweeden dag zullen de paarden hun uithoudingsvermogen en vlotheid in het terrein ook over hindernissen moeten toonen, terwijl van de ruiters gevraagd zal worden, dat zij hunne paarden goed getraind hebben, en de tempo's, ook waar snelheid gevraagd wordt, weten te regelen, terwijl zij zich daarbij gemakkelijk in 't terrein zullen moeten kunnen oriënteren en goed kunnen kaartlezen, waar zij op een hen onbekend punt van 't einde van een cross-country de opdracht

krijgen zich zoo snel mogelijk naar een ander, thans op de kaart aangegeven punt te begeven.

5. Dressuurproeven. Reeds is er op gewezen, dat de C.V. in verband met de wedstrijden van de K.M.S.V. dressuurproeven heeft voorgeschreven voor alle subalterne officieren. Nadat deze zijn gehouden, worden in de garnizoenen den Haag, Ede, Breda en Amersfoort wedstrijden gehouden door de K.M.S.V., waaraan individueel iedereen *mag* deelnemen, en bovendien voor den korpswedstrijd de beste 2 deelnemers per korps. Eene selectie uit deze 4 garnizoenen (de 3 best geplaatsten individueel, en de 2 beste korpsen) kampen te Breda op 21 Mei om den individueelen prijs, respect. den korpsprijs, voor welken laatsten prijs een Wisselbeker is uitgelooft door den secretaris van de K.M.S.V., den res. kapitein D. J. Couvée.

6. Internationaal Kampioenschap Rijpaarden op 8, 9 en 10 Juni te Hilversum.

Dit belangrijk nummer, dat zooveel mogelijk zal overeenkomen met de eischen, die in '28 voor de Ol. wedstrijden zullen gevraagd worden, wordt gehouden als onderdeel van het groote internationale concours „Holland 1925”, waarvoor eene groote buitenlandsche deelname wordt verwacht. Hier zal dus een belangrijke wedstrijd verwacht kunnen worden, waar veel te leeren valt en wij kunnen iedereen niet genoeg aanbevelen, deze wedstrijden persoonlijk te gaan volgen.

7. Vierdaagsche afstandsrit van 2 tot en met 5 Sept. De eerste dag is een territ van \pm 80 á 90 K.M. naar A'foort, de volgende dagen wordt via Zwolle en Coevorden naar Groningen gereden, waarbij verschillende groote cross-country's voorkomen, die om 't snelst gereden moeten worden. Deze wedstrijd komt reeds 2 jaar op 't programma van de vereeniging voor en had steeds groot succes. Uit een oogpunt van conditie der paarden is deze rit uiterst belangrijk.

8. Cross Country van den Heezenberg in de maand September. Deze cross is evenals die van Bingerden gezamenlijk.

9. De Rallye Paper van Vorden. Deze wedstrijd toont veel overeenkomst met die onder 4 genoemd.

Ten einde het nut van deze wedstrijden nog te verhoogen, heeft de K. M. S. V. ook de deelname, bij wijze van oefening, opengesteld voor reserve-officieren, lid van de vereeniging, op Rijkspaarden en heeft de I. d. C. de Regiments-commandanten gemachtigd voor enkele wedstrijden maximum 8 paarden beschikbaar te stellen.

Deze wedstrijden zijn:

a. Cross Country te Ede (onderdeel van de Dubbele Cross Country onder 2 genoemd).

b. Tweedaagsche Terreinrit (no. 3.)

c. Gecombineerde wedstrijd te Breda, onder aftrek van de dressuurproef en e.q. 't springconcours (no. 4).

e. Rallye Paper van Vorden onder aftrek van de dressuurproeven (no. 9).

Om ten slotte de rijkunst onder de res. off. nog meer aan te wakkeren, is dit jaar een dressuurwedstrijd uitgeschreven voor de Scholen Verlofs-officieren der Bereden Wapens. Het Bestuur hoopt, dat de prikkel voor de a.s. res. off. om reeds op de verlofschool zich te kunnen meten, er toe zal bijdragen, hunne liefde voor de rijkunst dusdanig te vergrooten, dat zij er zich meer blijvend op gaan toeleggen.

Ter aankondiging ontvangen.

Der Weltkrieg 1914 bis 1918. Erster Band. Die Grenzschlachten im Westen. Mit vielen Skizzen im Text und zwölf Karten. Bearbeitet im Reichsarchiv. *Berlin*, 1925. E. S. MITTLER & SOHN. (Mk. 19.50, geb. Mk. 24.—.)

Der Weltkrieg 1914 bis 1918. Zweiter Band. Die Befreiung Ost-Preussens. Mit vierzehn Karten und elf Skizzen. Bearbeitet im Reichsarchiv. *Berlin*, 1925. E. S. MITTLER & SOHN. (Mk. 12.50 geb. Mk. 17.—.)

E. MENZEL. La vérité sur l'évacuation d'Anvers en 1914. *Bruges*, DESCLÉE, DE BROUWER & CIE.

Aufmarsch nach zwei Fronten. Auf Grund der Operationspläne von 1871—1914, von H. VON STAABS, General der Infanterie a. D. *Berlin*, 1925. E. S. MITTLER & SOHN. (Mk. 3.75.)

MARCEL DEVOUGES, Ingénieur d'Armement. L'avènement des armes automatiques. Technique et emploi des armes. Organisation des unités de tir. *Paris*, 1925. CHARLES LAVAUZELLE & CIE.

Colonel G. BECKER. Le modernisme Américain. L'armée. Le matériel. *Nancy—Paris—Strasbourg*, 1924. BERGER LEVRAULT.

EDMOND CAMBUZAT, Colonel d'artillerie en retraite. Gibernes d'artilleur. Tome troisième. *Nancy—Paris—Strasbourg*, 1925. BERGER LEVRAULT.

Général PALAT (Pierre Lehautcourt). La grande guerre sur le front occidental. X. La Ruée sur Verdun (5 août 1915—30 juin 1916) avec 4 cartes et 1 plan. *Nancy—Paris—Strasbourg*, 1925. BERGER LEVRAULT (fr. 25.)

Général CAMON. L'effondrement du plan allemand en Septembre 1914. Etude stratégique. Avec 22 croquis. *Nancy—Paris—Strasbourg*, 1925. (fr. 8.)

Overzicht Tijdschriften (N. O. I.)

Ind. Mil. Tijdschr. *Februari* 1925. De aflevering vangt aan met een artikel van Driestar, getiteld „Een Nachtgevecht”. Het is het gevecht van II/155 in het bosch van Chanel nabij Amblaincourt op 9 Sept. 1914, waarin ten overvloede de moeilijkheden van nachtgevechten uitkomen en de tekortkomingen in de voorbereiding bij aanvaller en verdediger nog eens aan het licht treden.

Dr. L. Balner vervolgt zijn zeer interessant artikel over de karakterschetsen van den Indischen soldaat, ditmaal toegelicht met foto's, die met de onderschriften een zeer goed denkbeeld geven van de diepgaande studie, die schrijver heeft gemaakt.

J. Otto behandelt in „Een en ander over Motorartillerie” de voor- en nadelen van deze artilleriesoort. Hij geeft aan, dat de in N. I. gebezigde vuurmonden zich feitelijk niet als zoodanig eigenen en ontwerpt ten slotte een organisatie van een afdeling, terwijl hij in het artikel tevens vele practische wenken geeft aangaande de opleiding en bewapening van het personeel.

W. G. Kuyck beschrijft radiostations voor den verbindingdienst in het Engelsche leger en, wat meer gedetailleerd, een klein toestel, z.g. type Y.P. van de „Marconi Wireless Telegraph Company”.

Volgen de gebruikelijke tijdschriftoverzichten.

Orgaan N.I.O.V. *Januari* 1925. Dit nummer vangt aan met een overzicht nopens het ontstaan der vereeniging, die in April a.s. haar tienjarig bestaan zal vieren.

L. A. V. wijst op de psychotechniek als hulpmiddel bij de keuring van recruten. Geheel onverdeeld gunstig staan wij niet tegenover deze „mechanische” beproeving, die bovendien het karakter van momentopname draagt (Vide artikel Dr. Balner in I.M.T.). O.i. zal het dikwijls kunnen voorkomen dat eigenschappen zich eerst later toonen en een absoluut beslissend oordeel eerst dan kan worden uitgesproken.

Het overzicht van de behandeling van het ontwerp Vlootwet 1925 (dat inmiddels door de Regeering is gedeponneerd) wordt in dit nummer beëindigd.

X. geeft het vervolg en slot van zijn artikel „De kleine oorlog” en vindt al dadelijk aan het einde een naschrift van de Redactie van het Orgaan, met den inhoud waarvan wij ons geheel accoord kunnen verklaren. Een andere vraag is, of X. voldoende troepen op Java laat daar hij zooveel naar de buitenbezittingen wil sturen, teneinde daar de voorbeelden van Tafel, Wintgens en Naumann te volgen naar het Duitsch-Oost Afrikaansche model.

Na een grappig intermezzo, dat echter groote practische waarde heeft, volgen de gewone overzichten.

v. Cl.
